DE

DELAVSKA ENOTNOST

27. III. 1976 - ŠT. 12 - L. XXXV. - CENA 3 DIN

GLAVNI UREDNIK: VOJKO ČERNELČ

ODGOVORNI UREDNIK: BOJAN SAMARIN

Kot gost ZSJ se te dni mudi pri nas delegacija Zveze nemških svobodnih sindikatov, ki jo vodi njen predsednik Hary Tisch. Med bivanjem v naši republiki je člane sindikalne delegacije iz Nemške demokratične republike sprejel predsednik RS ZSS Janez Barborič. Med sprejemom je stekla beseda o mestu in vlogi sindikatov pri nas. Gosti iz NDR so obiskali tudi Tovarno avtoelektričnih izdelkov Iskra v Šempetru pri Gorici, kjer so se s tamkajšnjimi sindikalnimi delavci pogovarjali o delovanju sindikata v tovarni, in Luko Koper, kjer so se pogovarjali s sindikalnimi aktivisti obalnih občin. Obisk je bil zaključen s sklepnimi razgovori med delegacijama sindikatov NDR in Jugoslavije, po katerih sta predsednika Hary Tisch in Mika Špiljak na tiskovni konferenci v Domu sindikatov v Ljubljani govorila o sodelovanju med obema sindikalnima organizacijama, aktualnih vprašanjih mednarodnega delavskega gibanja, vtisih po končanem obisku ter odgovarjala naa vprašanja novinarjev.

Foto: ANDREJ AGNIČ

V OKVIRU

Sredi aprila se bo začela javna razprava o zakonu o združenem delu. Po načrtu naj bi trajala do oktobra.

Kot je znano, bosta javno razpravo v republiki organizirala in vodila RS ZSS in RK SZDL, ki bosta akcije usklajevala med seboj in z vsemi drugimi dejavniki v SRS. Sindikati bodo nosilci javne razprave v temeljnih in drugih organizacijah združenega dela, SZDL pa v krajevnih skupnostih in samoupravnih interesnih skupnostih. Treba je še povedati, da bodo svoj del razprave organizirali še CK ZKS, RK ZSMS, skupščina in gospodarska zbornica SRS.

V sindikatih se na razpravo o tako pomembnem zakonu, ki mu mnogi pravijo mala ustava, temeljito pripravljamo.

Kaj je glavni namen in kateri so glavni cilji razprave, ki je pred nami?

Predvsem velja politično mobilizirati delavce in delovne ljudi, da bodo zavestno nadaljevali proces uveljavljanja ustavne vsebine in utrjevali samoupravne odnose v združenem delu. Ob tem je treba zagotoviti možnosti vsem sodelujočim v razpravi, da se bodo lahko organizirano izrekli o osnutku, povedali svoja stališča, pripombe in predloge za dopolnitev, zlasti na temeljih preizkušenih najboljših rešitev v praksi.

Ni treba posebej poudarjati, pa vendar! Meseci, ki so pred nami, nam bodo ponudili mnogo priložnosti za spreminjanje samoupravnih razmer tudi v naših bližnjih okoljih. Vsebinsko sprejemljive rešitve o osnutku zakona o združenem delu in politične usmeritve, sprejete v javni razpravi bodo nedvomno dobro vodilo pri odpravljanju ugotovljenih slabosti in pomanjkljivosti.

V. Č.

IZ RAZGOVORA Z RAIFOM DIZDAREVIĆEM, PREDSEDNIKOM SVETA ZVEZE SINDIKATOV BOSNE IN HERCEGOVINE

Bolje se poznamo

Več stikov pomeni manj nesporazumov in obojestransko koristno izmenjavo mišljenj

Od četrtka do nedelje se je mudila na obisku v naši republiki delegacija sveta ZS Bosne in Hercegovine pod vodstvom predsednika Raifa Dizdarevića. Po končanem obisku smo ga zaprosili za kratek razgovor.

– Vaši vtisi?

– Rečem lahko samo vse najboljše! Tako v RS ZSS kot v OZD, ki smo jih obiskali, so nas sprejeli kot prijatelje in tovariše; prav nič niso skrivali težav in problemov, s katerimi se srečujejo pri svojem delu. Mi smo poskušali in, mislim, tudi uspeli ravnati enako. Zato se vračamo z občutkom, da so bili razgovori obojestransko zelo koristni, saj se zdaj bolje poznamo in natančneje vemo, zakaj, denimo, v Sloveniji včasih zagovarjate stališča, ki se razlikujejo od naših oziroma obratno, ali pa, zakaj so v SR Bosni in Hercegovini v središču pozornosti včasih druge metode delovanja, kot pa jih uveljavljate v Sloveniji.

Resnici na ljubo moram povedati, da se o specifičnih problemih naših organizacij pogosto pogovarjamo, ko se srečujemo v svetu ZSJ in na drugih sestankih, vendar takrat, predvsem zaradi pomanjkanja časa, stvarem le redkokdaj pridemo do konca. V osebnih stikih, kakršne prinašajo tudi obiski delegacij, se seveda laže pogovorimo in tako bolje razumemo drug drugega. Prav zato smo ob obisku v republiškem svetu Zveze sindikatov Slovenije tudi predlagali, da ne bi smeli ostati le pri rednih izmenjavah delegacij, ampak moramo napraviti korak dlje od tega, v bistvu še vedno forumskega sodelovanja. Mislim na to, da bi se morali med seboj pogostjeje in seveda redno srečevati tudi delegati TOZD, zlasti še sorodnih dejavnosti, kakor tudi delegati občin. Zametek takega sodelovanja že predstavlja pobratenje med Celjem in Čuprijo.

– Lahko govorimo tudi o neposrednih koristih obiska?

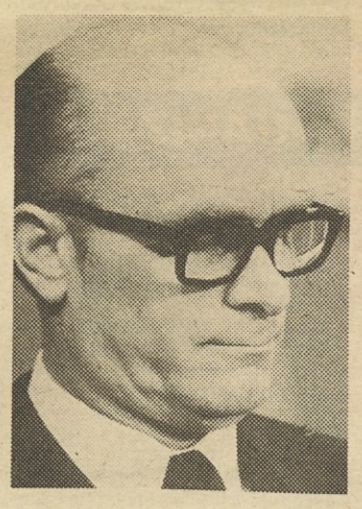

– Vsekakor! V Bosni in Hercegovini v zadnjem letu in pol namenjamo nemara največ pozornosti problematiki razporejanja dohodka in delitvi sredstev za osebne dohodke. Na tem področju ste v Sloveniji precej pred nami. Za nas je bilo zelo poučno, kako ste se samoupravno organizirali na tem področju, mislim na zbore podpisnikov in skupne komisije za pripravo sporazumov ter njihovo vlogo pri pripravi dokumentov o razporejanju dohodka in delitvi sredstev za osebne dohodke. Prav tako smo bili presenečeni nad tem, kako kvalificirano center za samoupravno sporazumevanje o razporejanju dohodka in delitvi sredstev za osebne dohodke pri RS ZSS spremlja problematiko tega področja, kako se v razprave vključuje s svojimi predlogi in kako je organiziran za svoje delo. Naša strokovna služba je organizirana drugače, vendar bomo pri njenem delu s pridom uporabili precej izkušenj vašega centra.

Dokler nismo prišli k vam na obisk, smo le ugibali, kaj so in kaj pomenijo tako imenovane sindikalne skupine. Zdaj, ko smo se z njimi podrobneje spoznali, vemo, da pomenijo tisto metodo delovanja sindikatov, ki omogoča, če razumete, kaj želim povedati, da članstvo živi resnično in tvorno sindikalno življenje. S sindikalnimi skupinami ste torej uspeli premostiti ali pa ste vsaj na najboljši poti, da bi premostili najhujšo vrzel, ki je drugod, tudi pri nas, še nismo uspeli „zamašiti“, da namreč imamo na eni strani izvršne odbore osnovnih organizacij, na drugi pa članstvo, ki se le občasno sestaja, namesto da bi nenehno bilo dejavno in da bi torej oblikovalo politiko svoje organizacije. Tudi izkušnje iz delovanja sindikalnih skupin nam bodo zato močno koristile pri utrjevanju in uveljavljanju sindikatov v SR Bosni in Hercegovini.

M. GOVEKAR

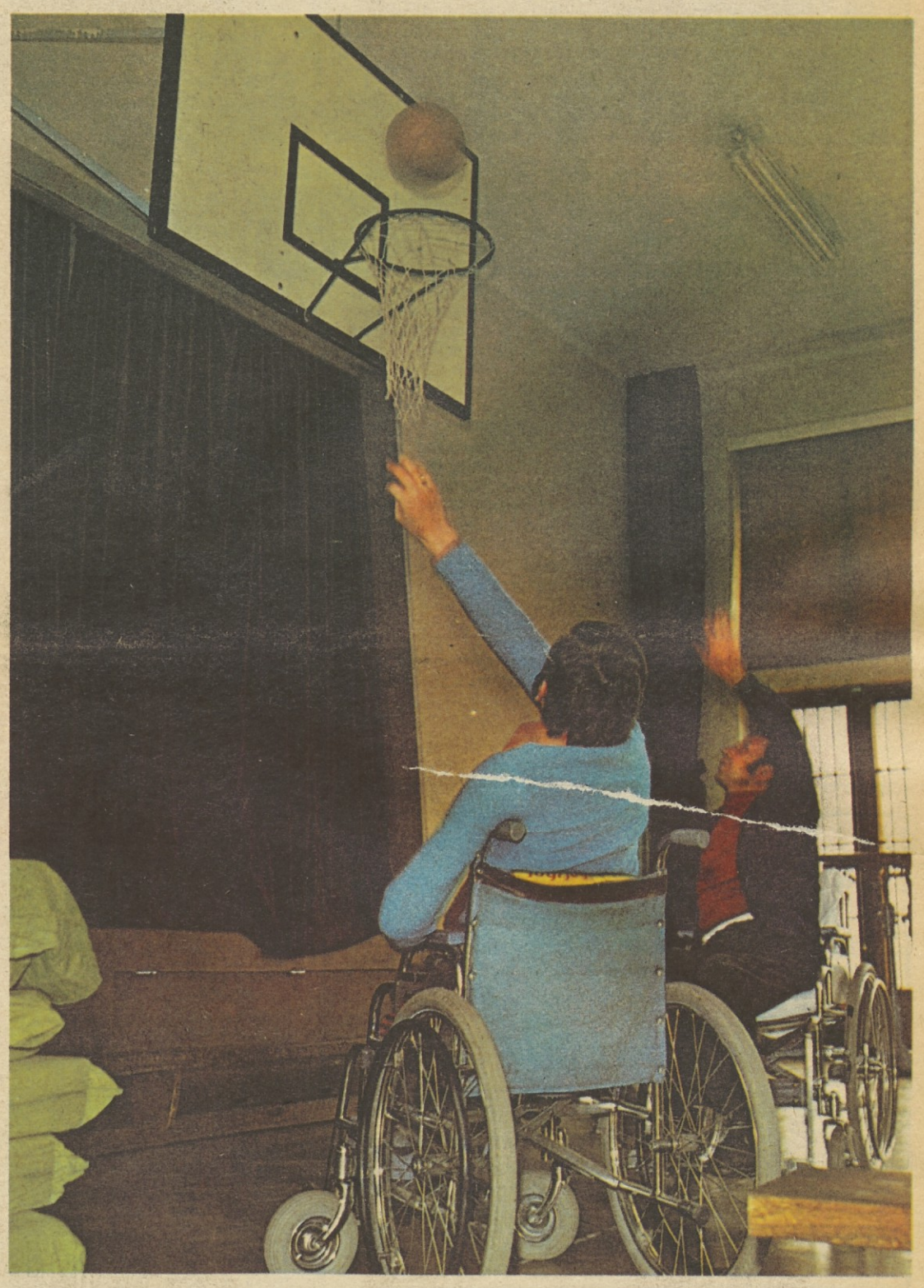

S kulturnimi prireditvami in športnimi tekmovanji v teh dneh proslavljamo letošnji mednarodni dan invalidov. Pokroviteljstvo nad osrednjo prireditvijo v Ljubljani sta letos prevzela Zveza skupnosti za zaposlovanje Slovenije in republiški svet ZSS. – Foto: Andrej Agnič

STRAN 3

STRAN 5

TEKOČE PLAČEVANJE OBVEZNOSTI ENA NAJVEČJIH IN NAJGLOBLJIH SPREMEMB V NAŠEM GOSPODARSTVU

Bitka za vsak dinar

PROIZVAJALKA GOVORI

V tretjem „sprehodu“ po rezultatih ankete raziskovalnega centra za samoupravljanje RS ZSS smo se ustavili predvsem pri družbeni prehrani in podružbljanju gospodinjskih funkcij. Ne preseneča, da so zaposlene ženske – delavke dale svoj odločen glas za družbeno prehrano, čeprav ne smemo prezreti številnih pripomb na račun kvalitete, količine in izbora hrane. Iz odgovorov naj „potegnemo ven“ še razširjeno mnenje, da se gospodinjski servisi ne bodo smeli več ogibati krajevnih skupnosti.

Že v prihodnjih dneh bo ČZP Delavska enotnost izdala avtentično besedilo osnutka

Zakona o združenem delu z obrazložitvijo

Naročila sprejema ČZP Delavska enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4

KAJ SMO STORILI...

Kje se posuši delavčev znoj?

„Ko smo v proizvodnji uvedli delovne norme in organizacijo proizvodnega procesa po work-factor metodi, smo storilnost dvignili na evropsko raven. Izračunali smo, da bi se zavoljo tega družbena produktivnost dela lahko povečala za približno 46 odstotkov; v resnici se je le za dobro tretjino, kar je sicer dober razultat, toda v njem se skrivajo še precejšnje rezerve."

Tako povedo v Topru; na splošno pa vprašanje, ki ga je iz teh podatkov moč izluščiti, velja za večino proizvodnih dejavnosti pri nas: kje se „stopi" visoka storilnost, da so rezultati poslovanja kljub enaki strojni opremi, ob enakih surovinah, enakem tehnološkem postopku, najmanj enaki prizadevnosti delavcev . . . toliko slabši kot v razvitih državah? Na to temo so RO sindikatov Slovenije priredili več posvetovanj – v okviru akcije Zveze sindikatov Jugoslavije za večjo produktivnost in na osnovi sklepov tretje seje zveznega odbora Sindikata delavcev industrije in rudarstva Jugoslavije – na katerih so skušali izluščiti osrednje probleme zaostajanja naše družbene produktivnosti dela za razvitimi deželami in svoja nadaljnja prizadevanja usmeriti proti temeljnim problemom (ne)doseganja produktivnosti.

V tekstilni industriji, tokrat posvečamo pozornost samo tej panogi, so trije posveti izluščili naslednjo temeljno ugotovitev: predvsem pogoji gospodarjenja, načrtno planiranje srednjeročnega razvoja panoge ter povezovanje TOZD tekstilne industrije v celovito reprodukcijsko celoto, v kateri bodo zajeti tako trgovina kot tudi proizvajalci surovin, bodo dali dovolj spodbude tekstilni industriji za razvoj in ustrezno povečanje družbene produktivnosti njenega dela. Le-ta je, za primer, v industrijsko razvitih deželah izredno visoka.

Seveda so našteti pogoji samo najširši temelj povečevanja družbene produktivnosti; ob njih bi morali kajpak spregovoriti tudi o modernizaciji proizvodnje, usklajenem izkoriščanju proizvodnih zmogljivosti, spodbudnih sistemih nagrajevanja, naložbah, boljšem izkoriščanju (predvsem domačih) surovin, o nujnosti uvedbe ustreznejšega sistema izobraževanja pri delu itd. Še posebej velja tekstilce opozoriti in dejavnost sindikatov usmeriti na dva temeljna pogoja: na usklajeno planiranje razvoja panoge in na povezovanje dela in sredstev. Prav na tem področju so v tekstilni industriji „najbolj šibki", najmanj prizadevni in najbolj „skriti" vsak za svoj plot. Kako naj bi si sicer razlagali dejstvo, da vsi skupaj planirajo tolikšno povečanje proizvodnje, da bi stopnja rasti bila skoraj enkrat večja od predvidene rasti proizvodnje v celotni industriji. Pri tem pa že zdaj ne vedo, kam z izdelki in zlasti manjšim podjetjem grozi gospodarski polom. Res je sicer, da se tekstilna industrija, ker pač ni na seznamu prioritetnih dejavnosti, razvija predvsem z lastnimi sredstvi, toda jasno je, da bi uresničevanje vseh razvojnih načrtov brez poprejšnjega usklajevanja zahtevalo odločno prevelika sredstva.

Razvojni načrti, med katerimi modernizacija proizvodnje ni na zadnjem mestu, terjajo kajpak tudi tesnejše povezovanje industrije – ne le za dogovore, kaj bo kdo delal in koliko, pač pa tudi zato, da bi si z združevanjem sredstev pomagali do hitrejšega razvoja. Žal pa prav tu tekstilne tovarne komajda poznajo soseda. V te, naštete „gordijske vozle", pa se bodo zagrizli sindikati.

BORIS RUGELJ

OBVESTILO

Priročnik – zvezek 6–7, ki je izšel v zbirki Delegat v samoupravni družbi

PETER TOŠ:

SAMOUPRAVNA DELAVSKA KONTROLA

ki ga je lani založilo ČZP Delavska enotnost za Republiško konferenco SZDL, Republiški svet ZSS in Zvezo delavskih univerz Slovenije, je še na voljo po ceni 8.– dinarjev za izvod.

Naročate ga neposredno na Republiški konferenci SZDL, 61000 Ljubljana, Komenskega 7.

SINDIKALNE SKUPINE IN AKTIVI MLADIH DELAVCEV

UVELJAVITI DOBRE IZKUŠNJE

Komisija Sveta ZSJ za politični sistem in politično organizacijsko izgradnjo sindikatov je ugodno ocenila izkušnje iz delovanja sindikalnih skupin, ni pa izrekla končne sodbe o aktivih mladih delavcev

Komisija Sveta ZSJ za politični sistem in politično organizacijsko izgradnjo sindikatov je na zadnji seji, ki je bila v Ljubljani, na podlagi izkušenj iz SR Slovenije razpravljala o delovanju sindikalnih skupin in aktivov mladih delavcev. Uvod v razpravo je posredoval SLAVKO GRČAR, sekretar RS ZSS za organizacijo.

V skoraj 6000 osnovnih organizacijah sindikata, kolikor jih zdaj deluje v naši republiki, je povezanih malodane 25.000 sindikalnih skupin. Nekako dve tretjini teh skupin bi lahko prišteli med zelo aktivne. Delovanje teh skupin, ki povezujejo po 5 do 30 delavcev, pa nedvomno pomeni enega najbolj dragocenih dosežkov sindikalne organiziranosti v času po 7. kongresu ZSJ in 8. kongresu ZSS. Te skupine namreč omogočajo delavcem, zaposlenim pri zaokroženem delu proizvodnje (v oddelku, izmeni, pri delu tehnološkega postopka in podobno), da izrazijo svoje izvirne interese in jih na delegatski osnovi posredujejo in usklajujejo v izvršnem odboru osnovne organizacije sindikata, ki tako lahko tudi povsem konkretno identificira interese delov delavskega razreda oziroma svojega članstva. Upoštevaje načela delegatskega sistema sindikalne skupine torej imajo ne le pomembno informativno, ampak predvsem tudi odločujočo vlogo članstva v vseh fazah oblikovanja in sprejemanja odločitev, saj omogočajo in zagotavljajo najširše mobiliziranje članstva za politično akcijo.

Izkušnje kažejo, da so sindikalne skupine tembolj uspešne pri svojem delu, kolikor manjše so. Vzroki so jasni: manjša je skupina delavcev, ki opravljajo njihov del proizvodnega procesa, bolje se med seboj poznajo, laže se pogovorijo in sporazumejo, so, skratka, tudi politično aktivni. Prav zato je komisija Sveta ZSJ za politični sistem in politično organizacijsko izgradnjo sindikatov ocenila, da so slovenske izkušnje dobre in spodbudne ter bi jih veljalo, upoštevaje konkretne razmere, uporabiti tudi v drugih naših republikah, kjer so osnovne organizacije sindikata nekoliko drugače organizirane. Upoštevajo sicer načelo, da mora v vsaki TOZD obstajati tudi osnovna sindikalna organizacija, zato pa so te osnovne organizacije notranje organizirane v več sindikalnih podružnic, ki povezujejo tudi po več sto članov. Te „sindikalne skupine" naj bi bile v prihodnje precej manjše, saj bi se le tako lahko z večjim uspehom nadaljeval proces političnega osveščanja članstva in odprla širša pot njegovega dejanskega vplivanja na oblikovanje in sprejemanje odločitev o politiki sindikatov.

POČAKAJMO NA ANALIZO O DELOVANJU AKTIVOV MLADIH DELAVCEV

Tudi aktivi mladih delavcev, v Sloveniji jih deluje že blizu 2000, pomenijo eno izmed notranjih oblik in metod delovanja osnovnih organizacij sindikata, obenem pa predstavljajo učinkovito vez med Zvezo sindikatov in Zvezo socialistične mladine Slovenije. Dosedanje delo teh aktivov je pokazalo precej prednosti, toda tudi slabosti. Med prve bi prištevali dejstvo, da so se na ta način mladi laže organizirali tam, kjer se prej niso mogli, ter to, da so aktivi mladih delavcev oziroma sindikalna organizacija pred samoupravnimi organi z večjim uspehom izražali interese mladih. Pri tem velja pripomniti, da ne grè za kakšna posebna mladinska vprašanja, saj teh ni, ampak za zadeve, ki jih mladi bolj občutijo kot starejši, mislimo na urejanje stanovanjskih vprašanj, izobraževanje in podobno.

Med slabostmi, na katere opozarja praksa, velja omeniti predvsem dvotirnost v delovanju osnovnih organizacij ZSMS in aktivov mladih delavcev. Namesto da bi se osnovne organizacije sindikata trudile, da bi bilo čimveč mladih delavcev – do 27. leta starosti – aktivnih v mladinski organizaciji, so marsikje že obstoječe osnovne organizacije „prevzeli" kot aktiv mladih delavcev, ali pa so ob že obstoječi mladinski organizaciji ustanovili še aktiv mladih delavcev z močno podobnim ali celo enakim delovnim programom. To pa med drugim pomeni, da v vseh okoljih še niso dojeli ustavne vloge mladinske organizacije.

Na seji komisije Sveta ZSJ za politični sistem in politično organizacijsko izgrajevanje sindikatov smo slišali še več drugih pomislekov, ki naj bi govorili proti ustanavljanju aktivov mladih delavcev tudi v osnovnih organizacijah sindikata izven Slovenije. Vendar pa je bila že omenjena pripomba dovolj tehtna, da komisija še ni izrekla končne sodbe o tej obliki in metodi sindikalnega delovanja, ampak jo bo izrekla, ko bo dokončana celovita analiza o delovanju aktivov mladih delavcev.

M. G.

IZ OBČINSKIH ORGANIZACIJ

CELJE

Občinski odbor sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja Celje je opravil analizo letnih konferenc. Ugotovili so kvaliteten premik v delu OOS vzgojnovarstvenih zavodov in osnovnih šol, medtem ko se srednje šole očitno še premalo vključujejo v aktualna družbena dogajanja. Razen v nekaj primerih osnovne organizacije poudarjajo pomen dosedanjega sodelovanja z občinskim odborom. Sicer pa ugotavljajo, da sindikat tudi v šolstvu dobiva svojo vlogo, čeprav se je delavci v celoti še ne zavedajo. Spodbudno je med drugim tudi to, da so organizacije začele razpravljati o vlogi in nalogah mladih delavcev, ponekod celo o sindikalnih skupinah. V osnovnem šolstvu so tudi poudarjali pomen celodnevne šole in združevanja šol: Vse delovne programe pa preveva skrb za izobraževanje zaposlenih, stanovanjsko problematiko, rekreacijo in letni oddih.

G. S.

LJUBLJANA

Glavna ugotovitev zadnje seje mestnega sveta Zveze sindikatov Ljubljane je bila, da je naše glavno mesto dobilo z družbenim dogovorom o minimalnih standardih o življenjskih in kulturnih razmerah in o pogojih zaposlovanja v ljubljanski regiji pomemben dokument. Posebno še, ker se bodo na širšem ljubljanskem območju morali opredeliti za smotrnejše zaposlovanje kot doslej, za večjo produktivnost dela, ne nazadnje pa tudi za boljše življenjske razmere in večjo socialno varnost delavcev.

Na podlagi dogovora bodo v temeljnih in drugih samoupravnih organizacijah, v krajevnih in interesnih skupnostih sprejemali samoupravne sporazume, ki bodo morali upoštevati minimalne standarde za življenjske in kulturne razmere delavcev, hkrati pa pogoje za usmerjeno zaposlovanje in izobraževanje. Kaj to pomeni? Kar zadeva minimalne standarde nedvomno, da se bodo morali podpisniki sporazumov zavzeti za pogoje, ki bodo zagotavljali učinkovito reševanje stanovanjskih problemov, družbene prehrane delavcev ter za pogoje, ki bodo mogočali delavcem vključevanje v kulturne in druge aktivnosti. Delavcem bo treba po tolikih letih obljub slednjič le zagotoviti družbeno dogovorjeno raven osebne in skupne porabe, ki je opredeljena v območnih družbenih dogovorih o delitvi dohodka in osebnih dohodkov.

I. V.

TREBNJE

Sindikati v občini Trebnje ugotavljajo, da so lani uresničili večino načrtovanih nalog. Največ pozornosti so posvetili uresničevanju ustave in samoupravnih odnosov v združenem delu, gospodarski stabilizaciji, izobraževanju ob delu, socialni varnosti delavcev, utrjevanju sindikalnih organizacij in še nekaterim drugim nalogam. Z različnimi akcijami pa so povečali vpliv in ugled osnovnih organizacij sindikata med članstvom.

Večjo dejavnost sindikata v občini čutijo tudi pri boljšem vključevanju delavcev v nastajanje in uresničevanje sindikalne politike. Povečalo se je število aktivnih sindikalnih delavcev. To je predvsem posledica spremenjenih družbenih razmer, ki omogočajo večjo širino in vsebino sindikalnega delovanja. K temu so veliko pripomogla tudi delegatska razmerja, na katerih sloni sindikalna organiziranost. Da bi nekatere slabosti pri uveljavljanju delegatskega sistema čimprej odpravili, so organizirali tudi načrtno izobraževanje delegatov in sindikalnih delavcev v občini.

Zdaj pa bodo vložili še več prizadevanj v krepitev delovanja sindikalnih skupin, v živahnejše delo nekaterih občinskih odborov sindikata in v sindikalno povezovanje delavcev, ki delajo pri zasebnikih.

R. Š.

NAJ OSTANE MED NAMI

Turistično društvo Donji Kaštel pri Splitu je ustanovilo „rent a man", združenje mladeničev za zabavo tujih turistk. Tako poroča revija „7 D".

Menda je bil to pogoj, da so ljubezni lačne tujke sploh hotele ostati na tem območju Jadranskega morja.

In tako smo dobili še en poklic, ki se bo prej ali slej potegoval za beneficirano delovno dobo.

IZ REPUBLIŠKIH ODBOROV

SINDIKAT DELAVCEV TRGOVINE SLOVENIJE: Delegati RO in predsedniki občinskih odborov so se na razširjeni seji republiškega odbora v Dolenjskih Toplicah seznanili z izhodišči zakona o združenem delu in obravnavali možne rešitve povezovanja med trgovino in proizvodnjo. Na razširjeni seji IO, ki so jo pripravili skupaj z občinskim odborom tega sindikata v Celju, pa so spregovorili o delu samoupravnih in sindikalnih skupin v trgovini ter o organiziranosti delavcev v tistih dislociranih trgovskih obratih, ki nimajo statusa TOZD.

SINDIKAT DELAVCEV TEKSTILNE IN USNJARSKE INDUSTRIJE SLOVENIJE: RO je organiziral tri posvetovanja o produktivnosti dela v tej industriji. V BPT Tržič so se posvetovali predstavniki bombažne industrije. Pletilci so se zbrali v ljubljanski Rašici, konfekcionarji pa v celjskem Topru. Iztekajo se priprave na razširjeno sejo izvršnega odbora, na kateri bodo razpravljali o ustanovitvi SOZD, ki bo povezala tovarne Mura, Jutranjka in Lisca.

SINDIKAT OBRTNIH DELAVCEV SLOVENIJE: Predstavniki občinskih organizacij so se na posvetovanju v torek dogovorili o pospešitvi akcije sindikata v bazi na področju izvajanja stabilizacijskih ukrepov in planiranja. Spregovorili so še o vsebini bližnjih bazenskih posvetovanj o drobnem gospodarstvu, o organiziranju razprav o preobrazbi srednjega šolstva v usmerjeno izobraževanje ter o delovanju sindikatov pri razvijanju samoupravne delavske kontrole. Udeleženci posveta so izrekli tudi več pobud za ureditev perečih problemov obrti.

SINDIKAT DELAVCEV GRAFIČNE IN PAPIRNE INDUSTRIJE SLOVENIJE: Komisija za oddih in rekreacijo je razpravljala o programu dejavnosti tega sindikata na področju oddiha in rekreacije. Kljub temu, da imajo delavci v slovenski grafični in papirni industriji sorazmerno ugodne možnosti za letovanje, pa bo potrebno v bodoče gradnji delavskih počitniških domov posvetiti še več pozornosti.

SINDIKAT DELAVCEV KOVINSKE INDUSTRIJE SLOVENIJE: Republiški odbor je organiziral posvetovanja o produktivnosti dela v slovenski radioindustriji, industriji vijakov in žic, elektroinstalacijskega materiala, kovinski težki industriji ter drugi kovinski industriji. Predstavniki republiškega odbora so se pogovarjali o razporejanju dohodka ter delitvi sredstev za osebne dohodke, planiranju nadaljnjega razvoja kovinske industrije z občinskimi odbori tega sindikata v občinah Ljubljana-Šiška in Ljubljana Vič-Rudnik. O samoupravnem sporazumu o temeljih srednjeročnega razvoja pa so se dogovorili sindikalni delavci v industriji tovornih vozil, tirnih vozil in toplovodnih kotlov.

SINDIKAT DELAVCEV ENERGETIKE IN PREMOGOVNIŠTVA SLOVENIJE: Iniciativni odbor za ustanovitev konference sindikata slovenskih rudarjev končuje svoje delo. Do sedaj so bili rudarji sindikalno organizirani v sindikatu delavcev premogovništva in energetike Slovenije, sindikatu delavcev grafične in papirne industrije (Rudnik kaolina Črna pri Kamniku) in sindikatu delavcev kovinske industrije (Rudnik živega srebra Idrija). Ker imajo rudarji mnogo skupnih problemov, ki jih tudi morajo skupno in usklajeno razreševati, bodo ustanovili sindikalno konferenco svoje panoge.

SINDIKAT DELAVCEV KEMIČNE INDUSTRIJE SLOVENIJE: Na seminarju za delegate RO in predsednike občinskih odborov so razpravljali o zakonu o združenem delu, o delegatskem sistemu, o dohodkovnih odnosih ter o družbeni samozaščiti v sindikatih. Pripravljajo pa posvetovanje predstavnikov industrije premaznih sredstev, na katerem se bodo pogovorili o dosedanjih prizadevanjih za integracijo dela in sredstev v tej industriji.

OBRAČUN DELA SINDIKATA SOZD SLOVENSKE ŽELEZARNE

Za odločanje delavcev

Temeljna naloga: hitreje dograjevati samoupravne in dohodkovne odnose

Delegati koordinacijskega odbora sindikata SOZD Slovenske železarne so na letni skupščini med drugim opozorili, da še niso uspeli povsem uresničiti ustavnih načel o samoupravni organiziranosti v slovenskih železarnah in drugih delovnih organizacijah, povezanih v tej sestavljeni organizaciji združenega dela. Tako so nekatere temeljne organizacije še vedno prevelike, odločanje pa preveč oddaljeno od delavca. Takšne TOZD, kot je poudaril predsednik koordinacijskega odbora Franc Kobentar, predstavljajo tudi potencialno nevarnost za podjetniško vedenje in krepitev tehnokratskih struktur. Prav zaradi tega bodo v SOZD Slovenske železarne pri dograjevanju samoupravne organiziranosti morali poskrbeti predvsem za takšne vsebinske spremembe, ki bodo delavcem omogočile, da bodo v resnici postali nosilci odločanja. Zato je tudi od prihodnjih naporov koordinacijskega odbora sindikata SOZD Slovenske železarne precej odvisno, kako se bo vključeval v akcijo in prispeval k hitrejšemu uveljavljanju novih samoupravnih in dohodkovnih odnosov. Zgledov za to ne manjka, zlasti veliko pa jih ponujajo izkušnje samoupravnih skupin v jeseniški železarni in tudi siceršnje sodelovanje med jeseniško in ravensko železarno, ki že usklajujeta svoja stališča skorajda na vseh področjih skupnega dela.

M. H.

Začenja se obdobje ene največjih in najglobljih sprememb v našem gospodarjenju. S 1. aprilom prehajamo na sistem ugotavljanja in obračunavanja dohodka po plačani realizaciji ter na sprotno plačevanje tekočih obveznosti, s tem pa odpiramo široko fronto boja proti pretirani porabi vseh vrst, od nepokritih in prekoračenih investicij do prevelikih apetitov splošne in skupne porabe, proti slabemu in neučinkovitemu gospodarjenju in poslovnim izgubam. Skratka, navadili naj bi se – ne samo v gospodarstvu – trošiti samo tista sredstva, ki jih v resnici imamo na voljo. Ker se dinarji ne bodo tako zlahka stekali ne v blagajne podjetij ne na tekoče račune porabnikov iz negospodarstva, se bo seveda tudi v praksi uveljavila krilatica, da „pameten gospodar vsak dinar trikrat obrne, preden ga da iz rok". Seveda je še nekaj nezdravih mest v naši potrošnji, katerih poraba še ni usklajena z ustavo. Žal pa tudi drugod, kjer je oblikovanje porabe že usklajeno z ustavo, vedenje potrošnikov družbenih sredstev še vedno kaže na staro prakso porabe dohodka, ki sploh še ni bil ustvarjen. Skratka, gospodarstvo se bo moralo navaditi znatno bolje in ceneje proizvajati, pri čemer bo moralo dobiti podporo ustreznih sistemskih ukrepov. Vsi skupaj pa bomo – prej ali slej – morali spremeniti svoj način razmišljanja o porabi. Le tako bomo začete spremembe v gospodarjenju lahko v celoti uresničili.

TEKOČE PLAČEVANJE OBVEZNOSTI ENA NAJVEČJIH IN NAJGLOBLJIH SPREMEMB V NAŠEM GOSPODARJENJU

BITKA ZA VSAK DINAR

Prehod na porabo samo tistega dohodka, ki ga res ustvarimo, naj bi ozdravil naše gospodarstvo, vendar bo le-to potrebovalo vso družbeno pomoč in razumevanje »novega načina življenja« — Nujnost — enoten jugoslovanski trg.

Dejali bi, da je prehod na porabo samo resnično ustvarjenega dohodka operacija, ki naj bi bolniku rešila življenje, toda za okrevanje bo potrebna daljša intenzivna nega. Vprašanje pa je seveda, ali bodo vse delovne organizacije uspešno prestale operacijo, kajti med njimi je nekaj težkih „srčnih bolnikov". Priprave na operacijo namreč niso najbolje uspele, pa bodo „pacienti" potrebni ne le postoperativne nege, pač pa tudi zdravljenja starih bolezni. V mislih imamo akcijo za večstransko poravnavo dolgov, ki je v Sloveniji uspela komajda s šestino predvidenega obsega. Resda so se marsikatere obveznosti iz lanskega leta poravnavale tudi še v zadnjem mesecu in se bodo še v prihodnje, toda za gospodarske organizacije so vsi neporavnani stari dolgovi ob prehodu na tekoče plačevanje obveznosti dodatno breme, ki utegnejo marsikateri OZD otežiti položaj.

OSTRI PREDPISI

Predpisi, ki urejajo tekoče plačevanje obveznosti, so jasni in odločni ter ostri kot nož; edina luknja v njih je „keha", je duhovito označil nove predpise karikaturist Maks Doboljević. Za nespoštovanje določil zakona o zavarovanju plačil so predvidene za odgovorne osebe ostre denarne in celo zaporne kazni ter izguba pravice do podpisovanja ustreznih aktov in dokumentov; za delovne organizacije, ki svojih obveznosti ne bodo mogle poravnavati, pa zakon o sanacijskem postopku povsem nedvoumno predvideva tudi stečaj.

Skratka, dosedanji način ustvarjanja in porabe družbenih sredstev, dosedanji „način življenja" v družbenih skupnostih in gospodarstvu, češ, bo že kako, bo treba opustiti.

Predpisi tudi natančno določajo, kako je treba poravnavati obveznosti: organizacija, ki jih ne bo mogla poravnati v predpisanem roku z lastnimi sredstvi, bo morala upniku predati ček, menico s podpisi porokov ali pa kreditno pismo. Menica ima kajpak omejen „rok trajanja", obveznosti je treba poravnati za lanske dolgove najkasneje do konca letošnjega septembra, za letošnje tekoče obveznosti pa bo rok enkrat krajši. Podjetje, ki ne bo moglo samo poravnati obveznosti ali pridobiti garantov za svoj dolg, bo moralo predlagati sanacijo upnikom. V primeru, da je le-ti ne bodo sprejeli, sledi stečajni postopek. V najtežjem položaju bodo podjetja, ki so jim ostali precejšnji stari dolgovi, in tista, katerih poslovni položaj ni ugoden (nizka akumulativnost ali celo izgube).

Seveda pa je težko „s prstom pokazati" na neko podjetje, češ, prav to bo v težavah, saj se podatki o stanju tako rekoč sproti spreminjajo.

VELIKE POTREBE

Osnovno vprašanje ob tem je, ali bodo sredstva, ki se po zakonu o zavarovanju plačil lahko uporabijo za plačilo ali za zavarovanje plačila (kritje poroštva, garancije), zadostovala za potrebe gospodarstva. Medtem ko v drugih republikah ugotavljajo, da utegne večje število podjetij z milijardnimi dolgovi in nepokritimi obveznostmi ostati brez pokritja, kaže, da v Sloveniji položaj ne bo tako kritičen. Srečko Bricelj iz Ljubljanske banke nam je namreč takole ocenil potrebe po sredstvih in možnosti, kako jih pokriti: „Zanesljivo je, da ne sredstva delovnih organizacij ne sredstva poslovnih bank posamič še zdaleč ne bodo zadostovala, skupaj pa bi vsaj teoretično morala pokriti potrebe slovenskega gospodarstva. Vprašanje pa je seveda, v kolikšni meri bodo delovne organizacije pripravljene solidarnostno medsebojno podpisovati menice ali dajati garancije."

Vprašanje je tudi, koliko organizacij iz gospodarstva in negospodarstva bo lahko porok drugim. Predpisi namreč določajo, da sme biti porok samo tista organizacija, ki v zadnjih šestih mesecih ni bila nelikvidna in ki ima seveda potrebna sredstva. Menica je namreč zelo neusmiljen instrument: če podpisnik ni sposoben plačati na menici zapisane vsote, jo mora poravnati porok. V Litostroju, ki je član velike SOZD slovenske strojegradnje, smo povprašali, ali jih je katera od drugih delovnih organizacij prosila, da bi bili garant. Zvedeli smo, da se to sicer ni primerilo, a da tudi sicer ne bi mogli biti porok, ker nimajo za to potrebnih sredstev.

Skratka, trdimo lahko že zdaj, da najbrž ne bo podjetja, ki bi lahkomiselno podpisalo poroštvo na menici, ne da bi poprej preverilo svoje plačilne sposobnosti in seveda predvsem plačilne sposobnosti podjetja, ki je menico izdalo!

LE ENKRAT NA LED!

Razumljivo je, da bodo pri izdajanju garancij tako ravnale tudi poslovne banke. Če pa bodo na samem začetku malo pogledale skozi prste, zanesljivo ne bodo več, ko bo nesoliden partner ponovno prišel naokrog.

Srečko Bricelj nam je ob tem dejal: „Ves razpoložljivi kapital, ki ga lahko Ljubljanska banka nameni za izdajanje poroštev in garancij, tega pa je kakih 19 milijard dinarjev za avaliranje menic in za garancije v blagovnem prometu, bo banka prav gotovo porabila v te namene. Toda pri vsakem podpisu na menici ali pri izdajanju garancij banka pričakuje, da je to predvsem formalnost, da bodo naši partnerji obveznosti poravnali sami."

Če prebiramo to izjavo med vrsticami, potem je jasno, da bodo poslovne banke zanesljivo šle partnerjem pri teh poslih samo enkrat na led. Očitno je torej, da nikjer ne bo več mogoče na lahek način priti do sredstev bodisi za nepreverjene posle ali sumljive investicije; to pa je pravzaprav najmočnejše zagotovilo, da do takšnih naložb ne bo več prišlo. Vsekakor pa bo treba urediti še nekaj vprašanj v zvezi z zbiranjem in porabo družbenih sredstev v negospodarstvu, kjer so tudi močna žarišča inflacije.

OBRATNA SREDSTVA

Čeprav so lanske neporavnane obveznosti v globalu dokaj veliko breme, kaže, da poravnava le-teh gospodarstvo manj skrbi kot prehod na tekoče plačevanje po 1. aprilu in določanje ter obračunavanje dohodka samo po plačani realizaciji. Boris Klemenc iz Litostroja nam je o tem takole povedal: „Lanskih dolgov nam je ostalo po večstranski poravnavi še toliko, da jih bomo v predpisanem roku vračali v višini 10 milijonov na mesec, kar ni prehudo. Pri Jugobanki, katere partner smo, smo že dobili soglasje za poroštvo pri menicah. Težave pa bodo nastale zavoljo zakona o zavarovanju plačil, kajti močno nam primanjkuje obratnih sredstev. Veliko sredstev imamo namreč vezanih v zalogah, pa je zato naša pozornost usmerjena predvsem v zmanjševanje zalog materiala za približno polovico. Kupovati bomo morali pač bolj smotrno in sredstva, ki nam bodo ostala, bomo lahko uporabili za druge potrebe.

DOLGOROČNE POVEZAVE

Podobno, kot v Litostroju, sodijo o potrebi po obratnih sredstvih tudi v ajdovski Tekstini. Vendar tu zastavljajo vprašanje z druge plati. Kupci namreč nimajo denarja pa bodisi zavlačujejo z nabavami ali pa skušajo pogodbe razveljaviti, kar ob dejstvu, da že od lani dolgujejo Tekstini 65 milijonov dinarjev, lahko pripelje podjetje v zelo težak gospodarski položaj. V Tekstini se predvsem boje da kupci iz drugih republik, ki jih je največ med njenimi partnerji, ne bodo tekoče poravnavali obveznosti.

Niso pa samo v tem ajdovskem kolektivu izrazili bojazni, da plačila ne bodo pritekala v redu iz drugih republik. S problemom so se ukvarjali tudi na gospodarski zbornici, kjer nam je Miran Mihelčič povedal naslednje: „Upniki in dolžniki naj bi se v povezavi s svojimi bankami skupaj lotili razreševanja tega problema. Predvsem bi bilo smotrno, da se, denimo, upniki iz naše republike, ki imajo „skupnega" dolžnika iz druge republike, z banko dogovore za enoten nastop proti dolžniku. Vsekakor pa velja ob tem zelo resno razmisliti o možnostih, da bi poslovni partnerji ob dogovarjanju o poravnavanju medsebojnih obveznosti iskali tudi – dolgoročno pot za razreševanje. Le-ta pa je najboljša v dolgoročni in čim tesnejši poslovno-tehnični povezavi, kjer bo prišla do veljave velika medsebojna odvisnost vseh partnerjev v takšnem odnosu."

PREKRATKI ROKI

Tako v gospodarstvu kot v negospodarstvu pa povsem enako ocenjujejo rok za izvrševanje tekočih plačil: deset dni je odločno prekratka doba, zatrjujejo vsi. Vsaj na začetku, ko bo še kako primanjkovalo obratnih sredstev, ko se vsi še ne bodo povsem znašli, bi veljajo uveljaviti daljši rok za denarno plačilo. S tem bi v marsičem olajšali položaj delovnih organizacij.

Ob tem mnogi poudarjajo, da bi morali kreditno-monetarno politiko bolj prilagoditi razmeram, v kakršnih se bo pravkar znašlo gospodarstvo, da bi bilo treba s predhodnimi ukrepi zagotoviti dovolj kakovostnih obratnih sredstev. Le-teh zelo primanjkuje trgovini, kar bo močno vplivalo na rast industrijske proizvodnje in tudi na možnost, da podjetja prodajo svoje izdelke. Val negodovanja, v katerega se je vključil tudi zvezni sekretariat za finance, je povzročila odločitev, da bo Narodna banka v dveh „obrokih" začasno odtegnila iz prometa skupno 4 milijarde sredstev z žiro računov bank, poleg tega pa bo tudi v letošnjem letu uveljavljeni obvezni rezervni potencial poslovnih bank „zamrznil" precejšna sredstva.

Ne glede na to pa je vendarle ključ za reševanje tekočih in nakopičenih gospodarskih problemov zavoljo prevelike in nesmotrne porabe družbenih sredstev v rokah gospodarstva. Le-to pa se bo moralo predvsem bolje organizirati ter mnogo bolje delati, kajti le dobre in relativno cenene izdelke bo možno prodati in doseči dohodek. Ob tem pa bo seveda treba zagotoviti tudi nekatere sistemske osnove za to, da bomo lahko začete spremembe v gospodarjenju v celoti uresničili. Zlasti bo treba oblikovati resnično enoten jugoslovanski trg – ki ga kljub vsem prizadevanjem še danes nimamo.

B. RUGELJ

»ČLOVEK NE MORE IZ SVOJE KOŽE«

iz albuma sindikalnih delavcev

Prav gotovo med Idrijčani ni človeka, ki ne bi poznal Adolfa Podobnika. Pa ne zato, ker je sekretar občinskega sindikalnega sveta, edini profesionalec v vodstvu idrijskih sindikatov, niti ne zato, ker je bil prej polnih 15 let zaposlen v rudniku živega srebra. Preprosto zato, ker že od 1950. leta v sindikalnih vrstah pošteno kroji besedo, ker vse od takrat, ko se je prvič soočil s sindikalnim delom, z dejanji posega tja, kjer je njegova pomoč potrebna.

Adolfu Podobniku, človeku, ki se nikoli ne prenagli z besedo, čeprav je bil, kot sam rad pravi, včasih prisiljen „udariti po mizi", ob prvem snidenju ne bi prisodili let, ki jih ima. Ne po videzu ne sicer. Tudi danes, podobno kot pred leti, se s pravo mladostno zavzetostjo in doslednostjo loteva nalog, ki ga vsak dan čakajo v sindikatih. Usklajuje akcije, daje pobude in skrbi za izpolnjevanje sprejetih dogovorov. Pa ne samo v občinskem sindikalnem svetu, temveč tudi drugod, saj sodi v Idriji med najbolj prizadevne družbenopolitične delavce, med tiste, ki niti sami natančno ne vedo, koliko funkcij imajo, a jih vseeno opravljajo s polno odgovornostjo.

„Moje politično delo se je začelo pred 25 leti, ko sem bil na takratnem idrijskem OLO predsednik sindikalne podružnice. Ko sem prišel petdesetega leta v rudnik, sem imel najrazličnejše zadolžitve in funkcije v samoupravnih organih in v družbenopolitičnih organizacijah. Že tiste čase se je rudniški sindikat ukvarjal z vsemi tistimi vprašanji, ki so tudi danes v središču pozornosti sindikalnega delovanja. Še danes, čeprav sta od tedaj minili dobri dve desetletji, me navdaja prijeten občutek, da je sindikalna organizacija v tej najstarejši idrijski delovni organizaciji veliko storila za razvoj samoupravljanja. Rudniške izkušnje so dobile z leti polno veljavo pri delovanju sindikata v občini in v osnovnih organizacijah, saj so jih s pridom uporabljali tudi v drugih podjetjih."

Za Adolfa Podobnika je bistveno, da so bile v času, odkar dela v sindikatih, korenite spremembe v vlogi in mestu te najbolj množične delavske organizacije.

„Tudi za Idrijo – tako kot za druga slovenska mesta – velja ugotovitev, da včasih sindikat ni delal drugega, kot da je delil nakaznice, organiziral udarniško delo v podjetjih in v mestu, skrbel za ozimnico, blagoslavljal nagrade . . . Od takrat se je marsikaj spremenilo. Če sodim po dolgoletnih izkušnjah, lahko mirne duše rečem, da dandanašnji brez tvorne, vsebinsko jasno opredeljene vloge in aktivnosti sindikatov ni možno pričakovati uspehov tudi na drugih področjih družbenega in javnega delovanja. Kaj naj pri tem povem za našo občino? Morda samo to, da danes delavci veliko bolj kot prejšnja leta upoštevajo delo sindikalne organizacije, zavedajo se, da lahko v njej uresničuje svoje težnje in hotenja. To pa je ogromen korak naprej v primerjavi z razmerami v prejšnjem obdobju."

Rezultati skupnih akcij idrijskih sindikatov in občinskih družbenopolitičnih organizacij se že odražajo v vsakodnevni samoupravni praksi.

„Zlasti je razveseljivo spoznanje, da se skušamo v sindikatih docela otresti forumskega delovanja, rešitve iščemo izključno po poti dogovarjanja."

Tak je torej Adolf Podobnik kot dolgoletni sindikalni delavec. V prostem času, ki ga je bolj malo, se ob sobotah in nedeljah s prijatelji odpravi v idrijske hribe. Najraje obišče kraje in ljudi, ki so mu ostali do danes pri srcu, čeprav je pota in hoste okrog njih prehodil kot borec Vojkove brigade in zaščitnega bataljona 9. korpusa pred več kot tremi desetletji.

„Saj ne moreš iz svoje kože . . . Ko bom letos odšel v pokoj, bo ostalo za družino in moje „konjičke" verjetno več časa. Morda, ker vem, da se od sindikalnega in političnega dela bržčas ne bom nikoli ločil."

I. VIRNIK

ADOLF PODOBNIK

RAZVITOST KULTURNEGA ŽIVLJENJA DELAVCEV

Zgledi za številne možnosti

Da je RO sindikata delavcev tekstilne in usnjarske industrije prvi po plenemu republiškega sveta ZSS uvrstil na svoj dnevni red vprašanje kulturnega življenja delavcev, je nemara vzrok v tem, da so se sindikalne organizacije tega sindikata že prej vključevale v priprave na pirotski posvet „o kulturi dela" in v slovenske regionalne posvete o kulturni akciji. Na pirotskem posvetu so sodelovali predstavniki iz petih tekstilnih tovarn: Tovarne dekorativnih tkanin Ljubljana, Gorenjskih oblačil Kranj, Jutranjke iz Sevnice, Almire in Radovljice in Topra iz Celja. Očitno so na tem področju mnogo bolj dejavne OZD tekstilne stroke, tako je mogoče sklepati tudi iz razprave na zadnji seji RO tega sindikata.

Kakšno je kulturno življenje delavk in delavcev v petih slovenskih tekstilnih tovarnah, so delegati v Pirotu opisali takole:

Kolektiv tovarne Toper iz Celja dobro sodeluje z vsemi poklicnimi kulturnimi institucijami in pri njih je skrb za kulturo delavcev opredeljena tudi v splošnih samoupravnih aktih. Pri njih se zavedajo medsebojnega vpliva med produktivnostjo dela, humanizacijo odnosov in spreminjanjem kulturne ravni delavcev.

Predstavniki Gorenjskih oblačil iz Kranja so pripovedovali, da je skrb za kulturno raven delavcev v delovnih organizacijah še vedno kritična postavka, da delavci nastopajo predvsem kot potrošniki kulturnih dobrin, vse premalo pa kot ustvarjalci, čemur je razlog pomanjkanje kulturne vzgoje in praktična kulturna politika, ki ne išče stika z uporabniki.

V Tovarni dekorativnih tkanin v Ljubljani so se dokopali do spoznanja, da bi morale vse OZD ustanoviti posebne službe, ki bi skrbele za vsestransko izobraževanje delavcev, zainteresirale delavce za dopolnilno izobraževanje ob delu. V ta namen naj bi OZD organizirale tudi tovarniške knjižnice, v delavskih kulturnih društvih pa naj bi organizirali različne kvize znanja, seminarje, predavanja in druge oblike kulturne vzgoje. Oblika kulturnega izobraževanja strokovnjakov tekstilne stroke pa je tudi članstvo v Društvu inženirjev in tehnikov tekstilcev Slovenije, delovanje na področju inovacij, pa tudi dobro organizirana informativna služba.

Na seji RO so bile izkušnje teh organizacij dopolnjene še z izkušnjami iz Almire v Radovljici, MTT in Tovarne svile iz Maribora.

MNOGO DROBNIH AKCIJ

V Almiri pripisujejo velike možnosti za kulturno animatorsko delo tovarniškemu glasilu in informatorju. Almira je sopodpisnik družbenega dogovora o vsakoletni kulturni akciji za OZD radovljiške občine IO OOSS vsako leto napravi program, ki zajema tudi pet proslav v OZD. V tovarniški jedilnici organizirajo različne razstave: med drugim so za letošnji dan žena razstavljale svoja ročna dela aktivne in upokojene delavke, za 1. maj pa pripravljajo foto razstavo „Človek in delo". V njihovih kulturnih programih sodelujejo amaterji iz njihove tovarne ali iz drugih društev v občini in iz šol. Ob razstavah pripravijo tudi lične prospekte, ki obiskovalce podrobneje seznanijo z razstavljavcem. Pripravljajo se tudi na anketo o tem, kaj delajo v prostem času, kakšno je njihovo zanimanje za kulturo. Rezultate ankete bodo objavili v svojem glasilu. Zavzeli se bodo tudi za to, da bi v samoupravnih aktih opredelili skrb za kulturo delavcev. Skratka, mnogo drobnih akcij, ki polagoma spreminjajo kulturno podobo tega kolektiva. Mariborski sindikati so ugotovili, da je sindikat s svojo kulturno akcijo na pravi poti, da je razumevanje za široko pojmovanje vloge kulture v človekovem življenju vedno večje. Od 541 mariborskih kolektivov jih 356 že ima kulturnega organizatorja. Akcijo za usposabljanje teh animatorjev teče v dveh smereh: z usposabljanjem na seminarjih, usposabljala pa jih bo tudi Pedagoška akademija. Pripravili so tudi pregled amaterske ustvarjalnosti, prireditev kot informacijo, kaj vse lahko amaterji ponudijo občinstvu.

Delegatka, ki je pripovedovala o vsem tem, je tudi opisala razmere v MTT. Pri pregledu svoje kulturne akcije so ugotovili, da je bilo storjenega precej: organizirajo obisk gledališča in galerij, imeli so gledališče v tovarni („Lizika"), sodelujejo z lutkovnim gledališčem, pevskim zborom Slava Klavora, učenci osemletk, sodelujejo na njihovih proslavah, v tovarniški jedilnici prirejajo razstave, imajo tovarniško glasilo za kulturne potrebe, ob dnevu žena so izdali kulturno prilogo svojega časnika.

In imajo veliko načrtov: ob 40-letnici tekstilnih stavk bodo sodelovali z muzejem NOB, v počastitev 100-letnice rojstva Ivana Cankarja bodo izdali posebno kulturno prilogo tovarniškega glasila, na njihovem bodočem rekreacijskem prostoru bodo imeli predstavo „Pohujšanja", pripravljajo javno tribuno na temo „delavci in kultura", pripravljajo ustanovitev filmskega debatnega kluba ob programu filmskega gledališča, kulturna priloga naj bi postala stalna, načrtujejo zaposlitev poklicnega kulturnega animatorja, vedo, da bodo morali vso to skrb za kulturo delavcev opredeliti tudi v samoupravnih aktih.

Tudi v Tovarni Svile obiskujejo gledališke predstave, četrtina zaposlenih je naročena na knjižnico Prešernove družbe, pripravljajo ustanovitev amaterske skupine, razmišljajo, kaj se da za kulturo storiti v tovarniškem glasilu.

OBLIKOVALI BODO KOMISIJO RO ZA KULTURO

V razpravo, ki je slikala delo, izkušnje, uspehe in načrte, so posegli tudi drugi, ki so o posameznih izkušnjah hoteli izvedeti kaj več. Vsekakor pa skupno zanimanje delegatov obeta, da se bodo bolj zavzeli za širjenje knjige med delavci, za amaterska srečanja njihovih skupin, za gradnjo delavskih domov v industrijskih središčih, pri RO bodo ustanovili komisijo za kulturo, poskrbeli bodo, da bo kultura vključena v srednjeročne programe razvoja OZD. Občinski odbori pa naj bi sproti ocenjevali kulturno akcijo OOS, zbirali podatke o kulturnih potrebah delavcev in poskrbeli, da bi prišle te potrebe v skupne kulturne programe. Skratka, s pravo zavzetostjo — na pravi poti!

S. G.

KOLEDAR NALOG

Tudi v tem tednu bo pozornost usmerjena v nadaljevanje prizadevanj za čiste račune, kakor lahko na kratko poimenujemo prehod na novi sistem obračunavanja in ugotavljanja dohodka ter poravnavanja obveznosti med uporabniki družbenih sredstev. Stopnjevale se bodo razprave o pripravah na sprejem družbenega plana Jugoslavije za obdobje do 1980. leta. V dejansko središče pozornosti pa prihaja osnutek zakona o združenem delu. Sindikati se intenzivno pripravljajo na to razpravo, med katero želijo članstvo predvsem seznaniti z družbenoekonomsko vsebino tega, za ustavo najpomembnejšega družbenega dokumenta, obenem pa ga mobilizirati za akcijo, ki naj ne bi dala le novih pobud in rešitev, ampak bi bila že zdaj usmerjena k učinkovitemu spreminjanju sedanjih razmer po poti, kot jo trasira novi zakon.

PONEDELJEK, 29. MARCA

— Komisija za organizacijska in kadrovska vprašanja pri RO sindikata delavcev kemične industrije bo razpravljala o pripravi gradiva o delegatskem sistemu, odnosih in razmerjih v RO tega sindikata.

TOREK, 30. MARCA

— Komisija za presojo skladnosti samoupravnih sporazumov SR Slovenije bo med drugim obravnavala predlog samoupravnega sporazuma o osnovah in merilih za razporejanje dohodka in delitvi sredstev za osebne dohodke delavcev v dejavnosti lovstva in ribištva v SR Sloveniji. Prisluhnila bo še poročilu o usklajevanju samoupravnih sporazumov dejavnosti z določili sindikalne liste za leto 1976 ter obravnavala organizacijo posvetov z udeleženci samoupravnih sporazumov dejavnosti.

— RO sindikata delavcev kovinske industrije je pripravil razgovor s predsedniki in sekretarji občinskih odborov, predsedniki konferenc osnovnih organizacij sindikata in predsedniki osnovnih organizacij v TOZD, ki imajo sedež OZD v drugi občini. Na posvetovanju se bodo pogovorili o ekonomskem položaju TOZD, OZD in SOZD, o samoupravnem sporazumevanju na različnih področjih in o mestu in vlogi ter pogojih za delovanje sindikalnih organizacij.

SREDA, 31. MARCA

— RO sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja sklicuje posvet predsednikov občinskih organizacij tega sindikata, na katerem se bodo med drugim pogovorili o nadaljevanju javne razprave o preobrazbi srednjega šolstva v usmerjeno izobraževanje ter o nadaljevanju aktivnosti sindikata pri samoupravnem povezovanju in združevanju šol.

— Medobčinski svet ZSS Novo mesto bo obravnaval družbeni dogovor o minimalnih standardih za delovne in kulturne razmere pri zaposlovanju delavcev ter dogovor o solidarnostni akciji za pomoč Rudniku Kanižarica.

ČETRTEK, 1. APRILA:

— Komisija za samoupravno sporazumevanje in komisija za delovne in življenjske razmere pri RO sindikata delavcev znanosti in visokega šolstva bosta na skupni seji obravnavali vloge za izdajo soglasja za regresiranje prehrane med delom v obliki vrednostnih bonov.

PETEK, 2. APRILA:

— Začetek dvodnevnega seminarja za delegate RO, člane komisij republiškega odbora in predsednike občinskih odborov sindikata delavcev grafične in papirne industrije v Dolenjskih Toplicah. Obravnavali bodo osnutek zakona o združenem delu, delegatska razmerja, družbeno samozaščito, mednarodne odnose tega sindikata in probleme grafične ter papirne industrije Slovenije.

Usmerjanje in uresničevanje stanovanjske politike

Izvršni komite predsedstva CK ZKS in predsedstvo republiškega sveta zveze sindikatov Slovenije sta na skupni seji 19. 2. 1976 ocenila uveljavljanje stanovanjske politike od 3. skupne seje naprej, posebej še rezultate „akcije 26.000 stanovanj".

Ugotovila sta, da so bili z družbeno akcijo zveze komunistov in sindikatov ob pospešenem urejanju stanovanjskih razmer delavcev in njihovih družin doseženi pomembni rezultati. V zadnjih dveh letih smo zgradili 29.000 stanovanj, torej več kot smo si zastavili za cilj. Ob tem se je bistveno povečal delež družbenih stanovanj. V tem času je bilo zgrajenih tudi 4800 stanovanj iz solidarnostnih skladov za družine z nizkimi osebnimi dohodki, mlade družine in starejše občane. Take uspehe so omogočali predvsem delavci, ki so za reševanje stanovanjskih vprašanj združevali precejšen del ustvarjenega dohodka.

Toda razprava na skupni seji je opozorila, da moramo kritično osvetliti uveljavljanje samoupravnih družbenoekonomskih odnosov na stanovanjskem področju in dosežene učinke pri urejanju stanovanjskih razmer delovnih ljudi, upoštevaje sredstva, ki so bila porabljena v ta namen. Očitno je, da se prepočasi uveljavljajo delegatski odnosi na stanovanjskem področju in da delavci še nimajo odločilne besede pri snovanju stanovanjske politike in družbenoekonomskih odnosov pri gradnji stanovanj. Odtujenost delovnih ljudi je še posebej čutiti na področju urbanizma, načrtovanja sosesk in oblikovanja cen v stanovanjski gradnji.

Skupščine stanovanjskih skupnosti še niso sestavljene, tako da bi omogočile uveljavljanje interesov ter skladno in povezano delovanje vseh zainteresiranih dejavnikov. Le redki so primeri, da bi gradnjo sosesk in stanovanj zastavili na podlagi dogovora med interesenti in vsemi izvajalci. Tudi uveljavljanje stanovalcev pri upravljanju s hišami v družbeni lasti je prepočasno in povsod še niso bili ustanovljeni hišni sveti. Ta proces ovira tudi dejstvo, da ne uvajamo dovolj hitro stroškovnih najemnin. Še vedno niso ustvarjeni pogoji za uveljavitev hotenja občanov, da bi z lastnimi sredstvi in z varčevanjem pripomogli k hitrejšemu urejanju stanovanjskih razmer. Izdelava srednjeročnih programov je na stanovanjskem področju v precejšnji zamudi in je še preveč odmaknjena od TOZD in krajevnih skupnosti. Celovito načrtovanje gradnje stanovanj in sosesk ovira tudi počasnost v samoupravnem organiziranju komunalnih dejavnosti in zemljiškega kompleksa.

Da bi odpravili omenjene napake in pospešili samoupravno organiziranost in uveljavljanje samoupravnih družbenoekonomskih odnosov na stanovanjskem področju, se morajo organizirane socialistične sile, zlasti pa komunisti in člani sindikatov, zavzeti za uresničitev naslednjih sklepov:

1. Nosilci stanovanjske politike so delavci in občani, organizirani v TOZD, krajevnih skupnostih in samoupravnih stanovanjskih skupnostih, ki morajo tvorno sodelovati pri opredeljevanju te politike in odločanju o združevanju sredstev za njeno uresničitev, zato moramo pospešiti samoupravno organiziranje stanovanjskega področja. Pri tem se moramo zavzeti za izvolitev posebnih delegacij v TOZD in krajevnih skupnostih oziroma za razširitev delovanja splošnih delegacij, za ustanovitev hišnih svetov in zborov stanovalcev ter za tako organiziranost stanovanjskih skupnosti, da se bodo v njih uveljavila hotenja delavcev, ki združujejo sredstva, sedanjih in bodočih stanovalcev ter izvajalcev stanovanjske graditve. Stanovanjske skupnosti morajo zagotoviti usklajevanje teh interesov in sporazumevanje o družbenoekonomskih odnosih ter obveznostih med vsemi udeleženimi dejavniki. Vse bolj se morajo uveljaviti tudi kot pobudniki celovitega načrtovanja in združevanja družbenih sredstev za izvedbo usmerjene gradnje stanovanj in sosesk.

Izvršni svet skupščine SRS in zveza stanovanjskih skupnosti bosta do 1. maja letos pripravila poglobljeno analizo o uveljavljanju celovitih samoupravnih družbenoekonomskih odnosov v stanovanjskem gospodarstvu. Ta bo vsebovala tudi predloge za izpopolnitev stanovanjske zakonodaje in samoupravnih aktov ter za uveljavitev pozitivnih izkušenj v utrjevanju samoupravnih odnosov na tem področju.

Republiška konferenca SZDL se bo zavzela, da bodo do 1. junija letos povsod izvoljeni hišni sveti in zbori stanovalcev. Pospešila bo tudi ustanovitev samoupravnih komunalnih skupnosti v skladu z republiškim zakonom.

2. V srednjeročnih programih stanovanjskega gospodarstva za obdobje 1976—1980 moramo uveljaviti tako usmeritev, ki bo zastopala hotenja delovnih ljudi ter zagotovila hitrejše urejanje njihovih stanovanjskih razmer. Pri načrtovanju stanovanjske gradnje moramo upoštevati potrebe stanovalcev po kompleksni urejenosti naselja in odnos med družbeno in zasebno gradnjo ter zagotoviti vpliv porabnikov na strukturo stanovanj in stanovanjski standard. Prav tako moramo opredeliti vse vire sredstev in zagotoviti njihovo namensko uporabo.

Izoblikovati je treba ukrepe, s katerimi bomo spodbudili zanimanje občanov, da bi z lastnimi sredstvi in z varčevanjem pripomogli k ureditvi svojih stanovanjskih razmer. Aspekt financiranja je pomemben tudi za opredelitev dejanskih materialnih možnosti za pospešeno stanovanjsko graditev. Iz solidarnostnih sredstev naj bi zagotovili stanovanja le tistim delavcem, ki so take pomoči res potrebni. Ta sredstva naj se uporabijo še za subvencioniranje najemnin in za premiranje varčevanja. Izdelati je treba načrt prehoda na stroškovne najemnine, ki bo obsegal tudi sistem subvencioniranja. Pri tem je treba uveljaviti enotno vrednotenje stanovanj v vsej republiki in zagotoviti javnost vseh elementov stroškovne najemnine. V načrtovanju razvoja je treba kot stanovanjski prostor opredeliti tudi samske domove ter domove za učence in študente ter sprejeti temu ustrezen sistem financiranja. Podobno velja tudi za izenačitev položaja delavcev v zasebnem sektorju z delavci v združenem delu pri oblikovanju, programiranju in uporabi sredstev za stanovanjsko graditev. To je treba upoštevati pri spremembi ustreznega zakona.

Zveza stanovanjskih skupnosti se bo zavzela za pospešitev priprave srednjeročnih programov in za pravočasno razjasnitev perečih vprašanj. Do 1. septembra letos bo v sodelovanju s stanovanjskimi skupnostmi pripravila načrt za postopno uveljavitev stroškovnih najemnin in za njihovo subvencioniranje.

Izvršni svet skupščine SRS in zveza stanovanjskih skupnosti bosta v sodelovanju z bankami pripravila do 30. decembra letos predlog sistema za spodbujanje vlaganj sredstev občanov v stanovanjsko gradnjo.

Izvršni svet skupščine SRS bo do 1. septembra letos izdelal predloge za ugotavljanje, spremljanje in objavljanje cen novozgrajenih stanovanj. Prav tako bo pospešil izdelavo sistema financiranja komunalnih dejavnosti.

3. Izvajalci stanovanjske gradnje se morajo organizirati in povezati kot nosilci zaključnega proizvodnega procesa, saj projektiranje, gradbena in zaključna dela predstavljajo nadeljive sestavne dele proizvodnje stanovanj. Osnova za to so skupno načrtovanje in uveljavljanje dohodkovnih odnosov pa delitev dela med posameznimi TOZD, posebno še v sestavljenih organizacijah združenega dela. Pri tem je pomembno, da bo zagotovljeno dolgoročno sodelovanje industrije gradbenih materialov, gradbene operative in izvajalcev zaključnih del pa tudi njihova odgovornost za ustrezno kakovost novozgrajenih stanovanj in garancija zanjo. K temu naj pripomore tudi družbeni dogovor o racionalizaciji stanovanjske gradnje, ki mora biti pripravljen do 30. junija letos.

V letošnjem letu je treba izdelati tudi nov sistem vrednotenja dohodka delavcev v projektantskih organizacijah, izhajajoč iz načela, da stimuliramo tiste projekte, ki so funkcionalnejši in kvalitetnejši. Ta predlog naj pripravijo gospodarska zbornica, republiški odbor sindikata gradbenih delavcev in izvršni svet skupščine SR Slovenije.

Proučiti je treba tudi organiziranost in usposobljenost raziskovalnih organizacij za opravljanje nalog na področju stanovanjskega gospodarstva. Za to bodo do 30. oktobra letos poskrbeli zveza stanovanjskih skupnosti, raziskovalna skupnost Slovenije in Gospodarska zbornica Slovenije.

4. Zaradi povezanosti stanovanjske gradnje z urbanističnim urejanjem, zemljiško politiko in komunalno ureditvijo je treba pripraviti osnutek standardov urbanističnega in komunalnega opremljanja. Za uresničitev te naloge do 30. decembra letos so odgovorni zveza stanovanjskih skupnosti, komunalne skupnosti in republiški sekretariat za urbanizem.

5. Pri sprejemanju urbanističnih in zazidalnih načrtov je treba zagotoviti vpliv občanov organiziranih v krajevnih skupnostih. Upravne postopke pri pridobivanju soglasij za družbeno in zasebno stanovanjsko gradnjo pa je treba izpeljevati bolj smotrno, usklajeno in hitro, da bi odpravili njihov zaviralni vpliv na stanovanjsko gradnjo in preveliko izgubo časa občanov.

Da bi preprečili črno gradnjo stanovanj, se morajo skupščine občin soočiti s tem problemom na svojem območju, zagotoviti dosledno izvajanje določil zakona in se lotiti še drugih ukrepov za izkoreninjenje tega pojava.

Izvršni svet skupščine SRS bo ocenil organiziranost in usposobljenost republiških upravnih organov za opravljanje nalog na urbanističnem, stanovanjskem in komunalnem področju in zagotovil njihovo boljše ter skladnejše in bolj povezano delovanje.

PO SLEDEH ANKETE

PROIZVAJALKA GOVORI

Raziskovalni center za samoupravljanje pri RS ZSS je s »sondažno anketo« med desetimi slovenskimi OZD, ki imajo skupaj 30.000 zaposlenih, od tega več kot polovico žensk, skušal opozoriti na nekatera temeljna vprašanja, ki malce bolj oprijemljivo – in ne samo »povprek« – dokumentirajo družbenopolitični položaj, vlogo in vpliv naše ženske

Že v prejšnjih dveh številkah DE smo govorili o nekaterih ugotovitvah ankete in poudarili, da je „zajela“ deset največjih OZD iz tekstilne, kovinske in usnjarske dejavnosti in sicer MTT, Maribor, LABOD, Novo mesto, ALMIRA, Radovljica, MURA, Murska Sobota, ELEKTROMEHANIKA, Kranj, EMO, Celje, GORENJE, Velenje, PEKO, Tržič, PLANIKA, Kranj, in UTOK, Kamnik.

Omenjene delovne organizacije imajo skupaj več kot 30.000 zaposlenih, od tega kar 63 % žensk. V raziskovalni anketi je sodelovalo 1.020 delavcev, od tega 407 moških in 613 žensk.

Danes bomo najprej posvetili pozornost vprašanjem in odgovorom, ki zadevajo družbeno varstvo otrok. Naj v zvezi s tem poudarimo izredno pomembno dejstvo, da je v Sloveniji od vseh zaposlenih kar 43 % žensk in – kar je še pomembnejše – da je od vseh zaposlenih žensk 76 % takih, ki so stare od 20 do 40 let. Zanje lahko domnevamo, da so v veliki večini tudi matere . . .

V SR Sloveniji se v zadnjih letih rodi 29.000 otrok na leto, to je 17 na 1.000 prebivalcev. Kar 70 % teh otrok rodijo zaposlene matere. V organizirane vzgojnovarstvene ustanove pa smo uspeli do lani zajeti le 19,6 % predšolskih otrok. Na 100 zaposlenih žensk je tako zajetih v organizirano družbeno varstvo le 14 otrok. V občinah, kjer so „naše“ anketirane delovne organizacije, se poprečje že zniža na 12 otrok. Podrobnejši pregled kaže, da so nad slovenskim poprečjem le v Murski Soboti (15), v Kranju, Mariboru in Velenju so blizu (13), v Celju nekaj pod (12), precejšen zaostanek pa je že v Tržiču (9) in še bolj v Kamniku, Novem mestu in Radovljici (8).

PORODNIŠKI DOPUST

Prvo vprašanje, s katerim so se anketarji podrobneje ukvarjali, je bilo, „kaj menite o na novo urejenem porodniškem dopustu?“ Zanimivo je, da je kar 91 % žensk odgovorilo, kako je zadeva urejena docela v redu ali vsaj zadovoljivo.

In kako vpliva urejeno otroško varstvo na produktivnost staršev? Zanimivo je, da so moški veliko bolj prepričani v njegovo učinkovitost (63 %) kot pa ženske (46 %), čeprav je treba resnici na ljubo priznati, da so bili v odgovorih še najbolj skeptični starši brez otrok. Mar zaradi neprizadetosti?

Konkretnejši je vsekakor pregled, kje so otroci, ko so starši na delovnem mestu. 27 % žensk pravi, da so otroci v vzgojno varstvenem zavodu. Več jih je pri sorodnikih (36 %), zamisliti bi se pa morali nad podatkom, da jih kar 22 % odgovarja, kako so otroci sami doma!

Odgovori so navrgli tudi dokajšnjo „kost“ za podrobnejšo politično analizo. Pokazalo se je namreč, da ima le četrtina žensk z nizkimi osebnimi dohodki otroke v varstvu, odstotek pa se precej dviga z rastjo osebnih dohodkov. Vprašamo se lahko, ali res vzgojnovarstveni zavodi sprejemajo otroke v varstvo upoštevaje socialni položaj družine zaposlenih staršev. Zdi se, da je ta proklamacija prej milni mehurček kot kaj drugega . . .

CELODNEVNA ŠOLA

Izredno veliko podporo – kar 92 % – je pri zaposlenih ženskah dobila celodnevna šola, čeprav ne gre prezreti pomislekov, ki so jih izrekle.

Polovica anketiranih žensk, ki imajo gospodinjstva, je odgovorila, da jim mož pomaga pri družinskih opravilih, le četrtini pa ne pomaga nihče. Treba je poudariti, da število mož, ki pomagajo ženam pri družinskih opravilih, pada z naraščanjem dohodkov družine. Verjetno se družine z višjimi dohodki bolj zanesejo na gospodinjske pripomočke in servise. Omenjeno domnevo potrjuje tudi podatek, da je 45 % žensk z osebnim dohodkom nad 4.000 dinarjev odgovorilo, kako jim pri gospodinjstvu nihče ne pomaga . . .

Kljub temu, da je delovni čas delovnih organizacij, kjer je bila opravljena anketa, vezan na izmene, je 74 % žensk odgovorilo, da je njihov delovni čas usklajen s časom vzgojnovarstvenega zavoda in le četrtina, da „ni“. Od tod tudi težnja, da bi vzgojnovarstvene oddelke ustanavljali neposredno v organizacijah združenega dela. Dejstvo pa je, da bo popolno uskladitev med obema časoma težko doseči, ker ne smemo rušiti otrokovega biološkega ritma na račun delovnih izmen.

USKLAJENOST

In ne samo to . . . Zamisliti bi se morali nad podatkom, da je sicer 94 % delavk v upravi in strokovnih službah ter 100 % šefov – od vodij obratov navzgor – odgovorilo, da je njihov delovni čas usklajen s časom v VVZ, vendar kar 33 % delavk iz proizvodnje sodi, da čas ni usklajen. Vsaka tretja – to je preveč!

Za odnose staršev s šolo je dokaj značilno, da hodijo na roditeljske sestanke v šolo in VVZ predvsem žene – matere. Še „najbolje“ je pri delavkah v proizvodnji – 45 % hodijo samo ženske, v polovici primerov pa se „z možem izmenjujeta“. Zanimivo je, da se število žensk, ki hodijo na roditeljske setstanke, veča glede na višjo stopnjo njihove strokovne izobrazbe in položaja na delovnem mestu.

Kaj se dogaja v družini, če otroci zbole? Skoraj v polovici primerov redno ostane doma žena, mož pa le v 1,5 %. No, dobra petina žena se lahko zanese tudi na moža, da bo ostal doma pri bolnem otroku, če bo treba. Pozornost vzbuja odgovor – petina vseh – da bolniški dopust „ne pride v poštev“, če je otrok bolan. Delno pojasnilo za tak odgovor bi lahko bilo v tem, da so se zanj odločale predvsem matere z več otroki, kar lahko tudi pomeni, da starejši otrok doma pazi na mlajšega bolnika.

Rezultati ankete opozarjajo vse dejavnike, predvsem pa sindikalne organizacije, da je treba programe otroškega varstva obravnavati kot sestavni del programov organizacij združenega dela, ker so pač sestavni del humanizacije življenjskih razmer delavcev.

Uresničevanje ustavnega položaja delavca v združenem delu je povezano z zahtevo, da so starši in vsi delavci nosilci programov otroškega varstva in pobudniki za razreševanje njegovih nalog. Zato se morajo seznaniti ne samo s celotnimi programi tega področja, ampak tudi s stroškovno ceno in se odločati, kakšen delež dohodka bodo namenili temu področju, ter vplivati na njegov razvoj in programe. In to ne samo zaradi potreb svoje družine, temveč potreb celotne generacije otrok in združenega dela. Nikakor ne smemo prezreti, da bomo tudi z razvojem zdravstvenega, socialnega in vzgojnega varstva postopno zmanjševali socialno razlikovanje med družinami z otroki in izenačevali socialni položaj in razvojne možnosti vseh otrok.

PREHRANA – SERVISI

Posebej si moramo ogledati še vlogo in pomen tistih gospodinjskih del, ki smo jih uspeli „potegniti“ iz družine, podružbiti . . . Gre predvsem za družbeno prehrano, gospodinjske servise . . .

Od vseh anketiranih delavk jih 61 % meni, da je organizirana družbena prehrana potrebna, ker jih bolj ali manj razbremenjuje pripravljanja kosila. Tako je dočakalo „popolno svobodo“ 27 % delavk, dobra petina le delno, ker drugi člani družine nimajo zagotovljene družbene prehrane. Sorazmerno malo je takih – le dobra desetina – ki otožno „sanja“ o kosilu doma v družinskem krogu in meni, da „družbeni obrok“ nikakor ne more nadomestiti domačega vzdušja. Več je takih – 13 % – ki pravijo, da družbena prehrana ni v redu, ker je hrana premalo obilna ali pa neokusna. Dobro, samo vsaka dvajseta delavka pravi, da družbena prehrana v njihovi delovni organizaciji ni dobro organizirana. Družbena skrb za prehrano pomeni torej za več kot polovico delavk najustreznejšo obliko razbremenjevanja žene, kar zadeva pripravo hrane.

Naj še dodamo, da v odgovorih med delavkami ni bistvenih razlik glede na njihovo delovno mesto in strokovno izobrazbo, pač pa na razliko v odgovorih veliko bolj vpliva starost. Najbolj se za družbeno prehrano zavzemajo delavke med 20 in 40 leti in starejše od 40.

Morda se niti ne zavedamo dovolj, kaj vse ženske pričakujejo od gospodinjskih servisov. Sodeč po odgovorih so prav vse več ali manj vezane na njihovo dejavnost, vendar . . Dobra desetina jih meni, da njihova pomoč ni dovolj strokovna, štiri desetine se pritožuje zaradi previsokih cen storitev in kar 34 % se jih pritožuje, da nimajo servisa v svoji krajevni skupnosti.

Pravzaprav so moški v svojih odgovorih še bolj kritični. Res jih 12 % meni, da so „možnsti velike“, vendar jih prav toliko pravi, da „možnosti niso izkoriščene“, in kar 58 %, da v njihovi krajevni skupnosti ni servisov!

Očitno je, da delovne organizacije v prihodnje, ko bodo urejale življenjske razmere svojih delavcev, ne bodo smele „videti“ samo tovarne, temveč se bodo morale še posebej potruditi za posodobljanje življenja v krajevnih skupnostih, kjer delavci prežive dve tretjini svojega dne.

KAJ IMA PREDNOST?

Ne smemo se čuditi, če kar 98 % vseh delavk daje prednost nakupu tehničnih pripomočkov za delo v gospodinjstvu pred, denimo, nakupom avtomobila. Izražanje prednosti seveda večkrat ostane le želja, kajti do prave veljave pride le v polovici primerov, 27 % nima pravih možnosti, ker opremljajo ali kupujejo stanovanje in kar četrtina ne misli na nakupe, ker ves denar porabi za hrano, stanovanje in morda še razvedrilo.

Resnici na ljubo je treba priznati, da tudi moški ne vlečejo pretirano „na svojo stran“. Tako jih je kar 94 % odgovorilo, da mora avtomobil dati prednost gospodinjskim pripomočkom.

Za konec si še oglejmo, koliko so možje pripravljeni pomagati v gospodinjstvu. Odgovarjale so seveda ženske. Kar 43 % jih ima take može, ki se oprimejo tudi „ženskega dela“. Dobri desetini zaposlenih gospodinj doma pomaga mati, nekaj manj tudi otroci, vendar mora praktično četrtina vsa gospodinjska dela opraviti sama.

Če skušamo analizirati vse omenjene podatke, moramo vsekakor ugotoviti, da so se precej umaknila v manjšino gospodinjstva, kjer mora vse gospodinjsko delo opraviti žena – delavka. To lahko tudi pomeni, da je vendarle v dokajšnji meri že presežena tradicionalna podoba vloge ženske in moškega tudi v družini, kar prav gotovo daje najbolj realno podobo dejanskih odnosov med spoloma.

Naj še dodamo, da delitev dela v družini res pomeni, kako so se odnosi med možem in ženo bistveno spremenili, obenem pa ima lahko „prerazdelitev“ tudi dokajšen vzgojni učinek na otroke, ki jim na ta način postaja tuja vsaka delitev na „moško“ in „žensko“ delo.

I. T.

SAMOUPRAVNI NORMATIVNI AKTI

Odgovori na vprašanje, ki ga sindikalni funkcionarji v zadnjem času vedno bolj pogosto slišijo, kakšne in katere samoupravne normativne akte mora imeti posamezna TOZD oz. delovna organizacija, so lahko dokaj različni. Vprašanje je še bolj komplicirano, če se nanaša na delovne organizacije, v katerih je več TOZD. Na vprašanje ne moremo odgovoriti le tako, da povemo, da ima vsaka TOZD lahko le dva samoupravna akta, ali pa kar petnajst (oboje je po veljavni zakonodaji možno). Tudi odgovor, da je v delovnih organizacijah z več TOZD možno samoupravljanje skoraj v celoti urediti z enotnimi samoupravnimi predpisi, ki veljajo za vse TOZD in vse delavce, čeprav ima lahko vsaka TOZD za sleherno problematiko svoj lastni samoupravni akt, nas v tem trenutku ne more zadovoljiti.

Že v uvodu moramo ugotoviti, da so vsa vprašanja, ki zadevajo uresničevanje neodtujivih pravic delavcev, ki izvirajo iz medsebojnih razmerij delavcev v združenem delu, po zakonu predmet določb samoupravnih sporazumov. Takšen sporazum se sprejme po javni razpravi, če se z javnim glasovanjem zanj izreče večina vseh delavcev, vendar je dokončno sklenjen šele, ko se zanj pismeno izrečeta (ga podpišeta) dve tretjini vseh delavcev v TOZD in ga podpiše tudi sindikalna organizacija.

Pri tem ne mislimo na samoupravne sporazume TOZD, ki se združujejo v delovno organizacijo, te sporazume namreč sprejemajo delavci v vsaki TOZD z dvotretjinsko večino glasov, vendar praviloma le z javnim glasovanjem. Zapišimo torej, da s statutu in pravilniki ne moremo več urejati zlasti tehle vprašanj: medsebojnih razmerij delavcev v združenem delu, delitve stanovanj in kreditov za stanovanjsko gradnjo, izobraževanja, družbenega standarda, razporejanja dohodka in delitve sredstev za osebne dohodke, socialne politike, odgovornosti ipd., vsa ta vprašanja neposredno urejajo delavci, ki sami podpisujejo samoupravni(e) sporazum(e) in tako osebno sprejemajo dolžnosti in pravice, ki iz njih izvirajo.

Kljub temu pa je nedorečenih še precej stvari, ki zadevajo avtonomno samoupravno reguliranje pravic, dolžnosti in odgovornosti delavcev v združenem delu, vseeno pa lahko danes rečemo, da mora imeti vsaka TOZD ali druga samoupravna delovna skupnost in delovna organizacija, ki ima v svojem sestavu več TOZD svojo samoupravno zakonodajo, urejeno na takle način:

1. TOZD ima svoj statut (sprejmejo ga delavci z večino glasov, praviloma z javnim glasovanjem), ki obsega zlasti določbe: o imenu, sedežu in dejavnosti, o organih upravljanja in neposrednih sklepih, ki jih sprejemajo delavci, o uporabi produkcijskih in drugih delovnih sredstev, o samoupravni delavski kontroli itd.

2. TOZD, ki se povezuje v delovno organizacijo, sklenejo samoupravni sporazum o združevanju, s katerim urejajo: firmo in sedež delovne organizacije; posle, ki se bodo dogovorno opravljali skupno za vse TOZD v sestavi delovne organizacije; sprejemanje skupnih načrtov in razvojnih programov; način združevanja sredstev; skupne organe upravljanja; medsebojne odnose ter način reševanja sporov iz teh odnosov, itd.

3. Na podlagi sklenjenega samoupravnega sporazuma o združevanju v delovno organizacijo moramo pripraviti statut delovne organizacije, ki ga praviloma sprejme delavski svet delovne organizacije. V tem statutu se normirajo skupna vprašanja delavcev delovne organizacije, na primer samoupravljanje, odgovornost, informiranost itd.

4. Problematiko medsebojnih razmerij delavcev v združenem delu moramo urejati s samoupravnim sporazumom, ki ga s svojim podpisom sprejmejo vsi člani delovne skupnosti. V ta sporazum sodi zlasti problematika: pridobitve lastnosti delavca v združenem delu; razporejanje delavcev na delovna mesta; pripravništvo; usposabljanje delavcev za delo in samoupravljanje; štipendiranje; delovni čas; dopusti; varstvo pri delu; osebni dohodek; odgovornost; delitev najemnih stanovanj in kreditov za stanovanjsko izgradnjo; prenehanje lastnosti delavca v združenem delu; varstvo pravic delavcev; obveščanje delavcev itd.

Tudi sistemizacija delovnih mest mora biti urejena s samoupravnim sporazumom, ki je lahko sestavni del samoupravnega sporazuma iz prejšnjega odstavka.

5. Razporejanje dohodka in delitev sredstev za osebne dohodke je tudi treba urejati s samoupravnih sporazumom (lahko je tudi v celoti ali deloma sestavni del sporazuma iz točke 4. Ta sporazum mora obsegati zlasti: razporejanje dohodka, delitev sredstev za osebne dohodke, uporabo sredstev skupne porabe, nadomestila osebnih dohodkov itd.

6. Način in postopek za uresničevanje nekaterih zadev, ki jih urejamo s temeljnimi samoupravnimi akti, navedenimi v točkah 1. do 5., lahko konkretizirajo v različnih poslovniških in pravilniških aktih TOZD oz. delovne organizacije. Na tej podlagi imamo npr. tudi poseben:

- pravilnik o samoupravni delavski kontroli
- pravilnik o ljudski obrambi in družbeni samozaščiti
- pravilnik o volitvah in odpoklicu delegatov in članov delegacij
- poslovnik o delu organov upravljanja
- pravilnik o knjigovodstvu
- pravilnik o socialni pomoči
- pravilnik o uporabi vozil za službena potovanja in številne druge izvedbene akte, ki jih sprejemajo pristojni samoupravni organi (npr. navodila itd.).

Takšen pregled problematike samoupravnih normativnih aktov omogoča sindikalnim organizacijam, da že sedaj ocenijo stanje na tem področju ter opozorijo samoupravne organe na pomembna vprašanja zagotavljanja pogojev za uresničevanje ustavnih samoupravnih odnosov . . . Za to pa ni treba čakati na zakon o združenem delu, kakor nekateri še vedno mislijo.

FRANČEK KAVČIČ

Ustavna preobrazba državnih in upravnih organov

Izvršni komite predsedstva CK ZK Slovenije je po 5. seji centralnega komiteja organiziral že tretji posvet komunistov s posameznih področij. Tokrat so razpravljali o vključevanju članov in organizacij ZK v državnih in upravnih organih v procese ustavne preobrazbe. Govorili so tudi o tem, kako komunisti, ki delajo v teh dejavnostih, uresničujejo sklepe in stališča obeh kongresov ZK, pa tudi o njihovi nadaljnji dejavnosti.

Komunist za DE

Na posvetu so ugotovili, da je trenutno ključni problem uvajanje samoupravnih in z ustavo predvidenih odnosov tudi v državni upravi in pravosodju. Za to pa je nujno potrebno tako strokovno kot idejnopolitično usposabljanje delavcev na teh področjih, predvsem še komunistov. Tudi načela in razmerja pri delitvi osebnih dohodkov še niso tako urejena, da bi lahko bili zadovoljni.

Državni in upravni organi oziroma delavci v njih tudi še niso dovolj odprti navzven, v javnost, do drugih samoupravnih objektov, do združenega dela. Tako, denimo, upravni organi še niso tako organizirani, da bi omogočali nemoten razvoj delegatskih odnosov. Vse prevečkrat se zgodi, da delegatom ponudijo v odločanje le po en predlog. Zato ni alternativ, več možnosti, ampak se mora delegat hočeš–nočeš odločiti za predlagano rešitev ali pa glasovati proti. To so problemi, o katerih bo morala kmalu razpravljati prav vsaka osnovna organizacija ZK v državnih in upravnih organih.

Na posvetu so kritično obravnavali tudi medsebojne odnose delavcev v državnih organih. Ti so še vedno zasnovani preveč hierarhično. Tak sistem ne privlači mladih ljudi, saj jim ne daje možnosti, da bi pokazali svoje sposobnosti in postali samoiniciativni. Tudi zaradi tega je pomanjkanje kadrov na tem področju zelo veliko. Po drugi strani so tudi dohodkovni odnosi še vedno tako urejeni, da ne stimulirajo posameznikov za boljše delo.

Šibko je sodelovanje med posameznimi državnimi in upravnimi organi, zato so njihove akcije pogosto neučinkovite. Nekatere dejavnosti v teh organih so tudi skoraj povsem zamrle. Tako, denimo, komisije za kontrolo samoupravne zakonodaje pri občinskih skupščinah skoraj ne delajo, komisije za ugotavljanje izvora premoženja pa le slabo delajo. V preteklosti je na tem področju delovala v glavnem le zveza komunistov, zato je prevečkrat kazalo, kot da so to le problemi partije. Med delavci v državnih in upravnih organih ter pravosodju je tudi premalo lastnih pobud in posluha za urejanje aktualnih in za družbo pomembnih zadev. Tako v družbenopolitičnih organizacijah, društvih, na sestankih delegatov pogosto razpravljajo o problemih, ki bi jih morali delavci v upravi opaziti in reagirati nanje. Takšen pozitiven primer dejavnosti komunistov delavcev na tem področju je bila analiza političnega in gospodarskega kriminala, ki so jo opravili na občinskem sodišču v Ljubljani.

Večina državnih in upravnih organov je na območju ljubljanske občine Center, zato so pri komiteju občinske konference ustanovili aktiv članov ZK – delavcev v državnih in upravnih organih. Tako bodo laže usklajevali svoje delo, se lotevali istih problemov z istimi metodami in tako povečali svojo učinkovitost.

SONJA TRAMŠEK

REKLI SO

JOSIP BROZ-TITO, predsednik SFRJ, v govoru na slovesni seji nacionalnega kongresa venezuelskega parlamenta:

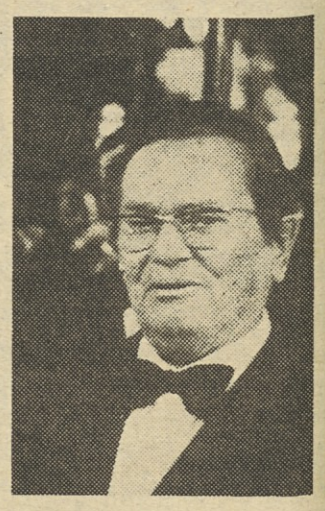

Zunanja politika Jugoslavije je logičen izraz našega notranjega razvoja in naših idejnopolitičnih opredelitev. Že od vojnih dni naprej smo se dosledno bojevali za spoštovanje načel enakopravnosti, neodvisnosti, nevmešavanja v notranje zadeve drugih, suverenosti in ozemeljske nedotakljivosti – za načela, ki so vsebovana tudi v ustanovni listini OZN. Pri tem smo imeli pred očmi, da je to glavni pogoj za razvijanje sodelovanja in prijateljskih odnosov z vsemi deželami.

Pravice, ki smo jih sami terjali in uresničili, smo vedno spoštovali tudi v odnosih do drugih, vedno smo podpirali narode, ki so se bojevali za svobodo in neodvisnost. Ker smo tudi sami izkusili najhujše strahote vojne, smo se, upoštevajoč še posebej vse bolj rušilno moč novih vrst orožja, nenehoma zavzemali za ohranitev miru in razvijanje vsestranskega sodelovanja, za aktivno in miroljubno koeksistenco kot edino alternativo vsesplošni katastrofi, ki bi jo pomenila nova svetovna vojna.

Ta načela so bila najširša podlaga, na kateri so se začeli zbliževati interesi večine držav, zlasti novo osvobojenih in držav v razvoju, na njih se je najprej gradilo izhodišče za njihovo skupno akcijo, ki se je izoblikovala in uveljavila kot politika neuvrščenosti.

EMIN DOBARDŽIĆ, predsednik Sveta ZS Črne gore, na seji predsedstva Sveta ZSJ:

S primerom bi rad opozoril, s kakšnimi težavami se srečujejo kolektivi in občine, ko poskušajo opredeliti realne pogoje gospodarjenja.

Imamo rudnik, kjer delavci v dnevnem kopu s sodobnimi stroji pridobivajo velike količine premoga ter imajo visoke osebne dohodke in sklade. Njihovi tovariši, ki se mučijo z delom 500 metrov pod zemljo, žive veliko slabše. Ko smo rekli, da delavci na površinskem kopu ustvarjajo ekstra dohodek, saj ni samo njihova zasluga, da so „zgoraj", da delajo ob boljših naravnih razmerah in z boljšimi stroji, ampak je to tudi zasluga delavcev v jami, so se taki oceni sindikatov uprli tako delavci TOZD dnevnega kopa kot tudi nekateri občinski funkcionarji. Vseeno pa sem prepričan, da ekstra dohodek ne more biti občinska zadeva, ampak je lahko le predmet najširše družbene opredeliteve.

PRIMANJKLJAJ V ZDRAVSTVU NI SAMO DOLENJSKA POSEBNOST

KAKO POKRITI IZGUBO?

Delegati regionalne zdravstvene skupnosti v Novem mestu ugibajo, s kakšnim posebnim dogovorom naj bi zbrali sredstva za kritje izdatkov v lanskem letu

Novomeška regionalna zdravstvena skupnost je minulo leto sklenila s primanjkljajem 15,357.430 dinarjev. Na zadnji seji skupščine skupnosti so za to omenjali več vzrokov. Med glavnimi so navedli nizke osnove izvirnih dohodkov na tem območju in enake prispevne stopnje v Sloveniji. Zaradi limitiranega zneska teh dohodkov so morali skoraj pet milijonov dinarjev že zbranega denarja vrniti gospodarstvu; izvajalci in porabniki so se razmeroma pozno in premalo učinkovito vključili v stabilizacijska prizadevanja. Na primanjkljaj pa so vplivali še previsok staležbolnih, višje cene zdravil, večji odliv sredstev na druga območja in tudi nekatere nove zdravstvene zmogljivosti.

Delegate so seveda najbolj zanimale možnosti za kritje primanjkljaja. Dober milijon šeststo tisoč dinarjev bodo krili z denarjem, ki so ga zbrali po posebni stopnji v letu 1974. Za razliko 13,750.000 dinarjev pa so v sklepu o zaključnem računu zapisali, da jo bodo pokrili s posebnim dogovorom med družbenopolitičnimi skupnostmi in interesnimi skupnostmi zdravstva. Na vprašanja delegatov, kaj to praktično pomeni in od kje naj bi ta denar dobili, ni znal odgovoriti nihče! Zato so zahtevali od strokovne službe, da čimprej razčisti, kako bo z lanskim primanjkljajem, ki pa seveda ni le dolenjska posebnost.

Skupščina je sprejela tudi izhodišča za letošnje načrtovanje dohodkov in izdatkov občinskih in regionalne skupnosti ter določila prispevke za financiranje dogovorjenega programa zdravstvenega varstva na Dolenjskem. Za letos načrtujejo dobrih 282 milijonov dinarjev dohodkov, kar pomeni za 11,1 odstotka več kot lani. Večino tega denarja bodo zbrali s 7,64-odstotno prispevno stopnjo od bruto osebnih dohodkov zaposlenih in z 1,83-odstotno stopnjo iz istega vira, ki pa gre v breme dohodka delovnih organizacij. Kmetje pa bodo letos na Dolenjskem plačevali 50 odstotkov od katastrskega dohodka in 360 dinarjev letnega pavšala na gospodarstvo. Da pa skupnost tudi letošnje leto ne bi sklenila s primanjkljajem, je skupščina sprejela več sklepov, ki zahtevajo tako od izvajalcev kot od uporabnikov zdravstvenega varstva zvrhano mero stabilizacijskih prizadevanj.

R. Š.

KATASTROFA V RUDNIKU RJAVEGA PREMOGA KANIŽARICA

SAMO TRI MOŽNOSTI

Odločitev bo težka, saj bo treba zagotoviti ogromna sredstva in zaposliti 300 rudarjev

Rudnik Kanižarica pri Črnomlju je v ponedeljek zalila voda. V jamo, ki je doslej veljala za „suho", je sicer že 5. marca vdrla voda. S pomočjo delavcev in mehanizacije ostalih slovenskih rudnikov so jo praktično že izčrpali, ko se je v ponedeljek zgodila katastrofa. Voda je z vso močjo vdrla v najoddaljenejšem delu rudnika v globini 253 metrov. Vdor vode je 135 litrov na sekundo. Da bo vsaj približno jasno, kolikšna je ta količina vode, naj povemo, da ljubljanski vodovod, ki oskrbuje več kot 250 tisoč ljudi, načrpa le približno 7-krat več vode v sekundi, kot pa se je nateče v rudnik Kanižarica. Pri izčrpavanju takih količin vode pa so razpoložljive črpalke, rudniške in tiste, ki so jih posodili slovenski rudniki, brez moči. Jama je praktično zalita in z njo vred mehanizacija, vredna dobrih 30 milijonov dinarjev. Kljub požrtvovalnemu delu rudarjev so uspeli rešiti le približno desetino opreme. Pri vsem tem pa je razveseljivo dejstvo, da v Kanižarici ni bilo človeških žrtev.

Kaj sedaj? Brez dela je ostalo več kot 300 rudarjev, slovensko gospodarstvo, predvsem ljubljanska Toplarna pa brez 120 tisoč ton premoga, katerega proizvodnjo so načrtovali za letos. Za zdaj vemo le to, da bi približno polovico rudarjev lahko zaposlili v drugih rudnikih Slovenije, z večjim odkopom v letih pa deloma nadomestili izgubljeno proizvodnjo.

Predstavniki slovenskih premogovnikov, ki so se takoj po katastrofi v sredo sestali v Ljubljani, so imenovali posebno komisijo, ki naj med tremi možnostmi (opustitev rudnika, izkop nove jame, sanacija dosedanjega rudnika) izbere najboljšo. Komisija mora svojo odločitev povedati do 2. aprila.

In trenutno stanje? Pred zaključkom redakcije smo uspeli izvedeti, da rudnik v celoti še ni poplavljen in da opremo še vedno rešujejo. Posebne ekipe skupaj z geološkimi strokovnjaki skušajo ugotoviti izvir vdorne vode. O rezultatih teh raziskav, ki trenutno potekajo, prav tako pa tudi o odločitvi o nadaljnji usodi rudnika, ne moremo povedati nič določenega. Rudarji – in vodstvo rudnika so kljub vsemu trdno odločeni, da rudnik rešijo.

A. A.

SREČANJE ITALIJANSKIH IN NAŠIH DELAVCEV V NOVI GORICI

MED PRIJATELJI

Skupina 160 delavcev iz različnih tovarn kovinske industrije v pokrajini Piemonte v Italiji se je v soboto in v nedeljo mudila na obisku v Novi Gorici. Najprej so si ogledali Iskro – industrijo avtoelektričnih izdelkov v Šempetru, se seznanili z njenim razvojem, samoupravno ureditvijo in delovanjem sindikatov organizacije. Aktualna vprašanja naše družbene ureditve, še zlasti pa uveljavljanje ustave in delegatskega sistema, so prevladovala v razgovorih s predstavniki družbenopolitičnih organizacij občine Nova Gorica. Za zaključek pa so domačini svojim gostom, ki so tokrat vrnili obisk – lani so namreč delavci Iskre obiskali več tovarn v Torinu – v novem hotelu Argonavti pripravili nadvse uspel večer slovenskih partizanskih in ljudskih pesmi.

Srečanje italijanskih in naših delavcev v Novi Gorici je izzvenelo v znamenju prijateljstva in tovarištva, ki se je skovalo že v preteklosti, ureditev odnosov med državama pa mu odpira še nove perspektive.

M. G.

OD SOBOTE DO SOBOTE

Pester mozaik vprašanj

Osnutek zakona o odnosih med družbo in verskimi skupnostmi, ki so ga analizirali na zadnji seji koordinacijskega odbora za verska vprašanja pri RK SZDL, gotovo že dlje pritegujejo pozornost naše javnosti. Zato je tudi v minulem tednu pritegnila pozornost razprava na tem odboru, saj je bil njen glavni namen potegniti črto pod zelo obširno javno razpravo, ki so se je udeležili predvsem vsi zainteresirani dejavniki, med njimi tudi predstavniki vseh verskih skupnosti v Sloveniji. Razprava je v osnovnih vprašanjih ugodno ocenila izhodišča novega zakona, ki se bo kmalu kot predlog znašel v republiški skupščini, dodala pa je tudi nekatere praktične dopolnitve. Velja omeniti zlasti to, da pomeni slovenski zakon o verskih skupnostih nekakšen vzorec za urejanje teh odnosov tudi v drugih republikah. Nemara še bolj izrazito pa je bila izražena zahteva, da bo potrebno ob sprejetem zakonu izdelati tudi podrobnejše obrazložitve; številne probleme, ki se pojavljajo bodisi na eni ali drugi strani, pa reševati v ustreznih komisijah za koordinacijo v občinah. S tako zastavljenim delom se bomo lahko znebili mnogih primerov sektašenja in nepotrebnih napetosti, ki tu in tam ovirajo sicer uspešno sodelovanje in trajne korektne odnose med družbo in verskimi skupnostmi.

V republiških organih socialistične zveze je bilo v minulih dneh več sestankov novoizvoljenih komisij, na katerih so posvetili precej pozornosti usmerjenemu izobraževanju in štipendiranju, varstvu samoupravnih pravic in družbene lastnine ter ustreznemu vrednotenju zdravstvene in socialne skrbi za borce narodnoosvobodilne vojne. Ta vprašanja so bila še izraziteje v ospredju na seji predsedstva RK SZDL, kjer so spregovorili o nujnosti hitrejšega, sistemskega in samoupravnega reševanja perečih vprašanj v zdravstveni in socialni skrbi za borce, v njihovem upokojevanju in odmerjanju višine pokojnin.

V Sloveniji smo v teh dneh tudi začeli z uvodnimi razpravami o osnutku zakona o združenem delu, ki naj bi se kmalu prenesle v vsa okolja. Na splošno prevladuje zahteva, da osnutka zakona ne bi smeli obravnavati le verbalno, ampak da je treba njegova določila preverjati in konkretno soočati s problemi, ki neposredno ovirajo in otežujejo razvoj samoupravnih odnosov in povezovanje združenega dela na podlagi družbenega značaja in vloge dohodka v celotnih odnosih v družbi. Novi zakon dejansko pomeni „malo ustavo", zato je očiten velik interes, da ga podrobneje obdelamo, dopolnimo in ob njem tudi že takoj spreminjamo stvari.

Sredi tedna je IK CK ZKS namenil posebno razpravo sredstvom obveščanja in družbeni vlogi novinarstva. Med pomembne sklepe te seje, ki jih lahko vzamemo kot dopolnilo k že utrjenim in znanim stališčem, sodijo predvsem tisti, ki obvezujejo novinarske kolektive in še zlasti osnovne organizacije ZK v njih, da nadaljujejo z idejno diferenciacijo in skrbijo za večjo idejnopolitično zrelost in družbeno angažiranost novinarjev. Zlasti bi kazalo veliko več storiti za ustrezen študij mladih novinarjev, za organizacijo ustreznega mentorstva in bolj dosledno kritično presojanje samoupravljanju tujih pojavov, ob katerih določene kategorije novinarjev še zmerom ostajajo manj prizadete in angažirane. Pri tem seveda ima najpomembnejšo vlogo ustrezna strokovna in še zlasti družbenopolitična razgledanost, ki jo je treba dosegati s tem, da se krepijo politične in intelektualne sposobnosti novinarjev, njihovo splošno znanje in pripravljenost za angažirano poseganje v družbeno dogajanje. Prav gotovo čaka novinarske kolektive in organizacije javnega obveščanja tudi obilo drugih nalog, ki terjajo tudi bolj učinkovito delovanje komunistov.

-GOK

SLOVENSKI OPEKARJI V ZAGATI

Skladišča opekarn se polnijo

Na koncu minulega leta so imele slovenske opekarne nekaj več kot 30 milijonov opečnih enot v svojih skladiščih. Največje zaloge imajo na koprsko-goriškem območju. Kdaj in v čem lahko opekarji pričakujejo boljše čase?

Nekaj manj kot 2500 delavcev v slovenskih opekarnah čedalje bolj pestijo povečane zaloge gotovih izdelkov. Ob koncu minulega leta se jim je na skladiščih nabralo več kot 30 milijonov kosov opek. Te zaloge pa so letos še narasle. Podobno je tudi v drugih republikah. Po nekaterih ocenah je bilo ob koncu minulega leta v skladiščih jugoslovanskih proizvajalcev opečnih izdelkov več kot 300 milijonov kosov opek.

Povečanje zalog in nič boljši izgledi za zmanjšanje stroškov so prisilili nekatere proizvajalce, da so prenehali z izdelovanjem opeke. Tako so lani prenehale z delom ali so preusmerile proizvodnjo Gorenjska opekarna Dvorska vas, Opekarna Rače pri Mariboru, Opekarna ZRMK Gameljne, Opekarna PGP Gradnja Gornja vas pri Preboldu in Opekarna Obrov. Te opekarne so v minulih letih izdelovale letno kakih 30 milijonov opečnih enot. Poleg tega so v nekaterih opekarnah ustavili še posamezne stroje, ker niso bili rentabilni.

Zaloge opečnih izdelkov se še povečujejo in zahtevajo čedalje več skladiščnega prostora. Tega pa ob nobeni opekarni ni dovolj. Zato niso redkost velike „skladovnice" opečnih izdelkov povsod, kjer je le možno skladiščenje na opekarniških dvoriščih. Tako skladiščenje pa zahteva dodatno delo in tudi dodatna sredstva, ki bi jih opekarji lahko koristneje porabili za druge namene.

To pomeni, da so slovenski opekarji v zagati, kot že dolgo ne. Težko je reči, kje so pravi vzroki, prav gotovo pa jih je več. Med temi so najbolj pomembni tisti, ki so posledica „trenutne mode v gospodarstvu". Pred leti pri nas ni bilo opekarne, ki je ne bi tako ali drugače modernizirali. Takrat ni nihče pomislil, da je kdaj lahko konec konjunkture. Še več, bali smo se, da bomo še vedno morali dajati devize za uvoz opeke. Leta 1972 smo poleg 369 milijonov opečnih enot, ki smo jih izdelali v Sloveniji, uvozili še 675 milijonov za Slovenijo, Hrvaško in Bosno. Razvoj opekarske industrije je bil zato intenziven. Od več kot 3000 delavcev v letu 1972 jih sedaj dela v opekarstvu 2485, čeprav so v tem času povečali proizvodnjo za nekaj več kot 80 milijonov opečnih enot. Hkrati z opekarnami so se razvijale tudi proizvodne kapacitete drugih izdelkov, na trgu se je pojavilo več novih izdelkov: EFE, ISO SPAN, SIPOREKS, betonski zidaki idr.

V čem lahko opekarji pričakujejo izboljšanje položaja? Bržčas le v sodelovanju z gradbinci, projektanti in znanstvenimi institucijami. Opekarji bodo morali slej ko prej ponuditi tržišču še kaj drugega kot klasično opeko. Seveda pa je njihov položaj odvisen tudi od družbe, če se bo zmanjšal prometni davek za nekatere vrste gradbenega materiala bo težak materialni položaj opekarjem precej olajšan. Predlagajo tudi, da bi občani opečne izdelke lahko kupovali na potrošniški kredit. Bo pa treba naglo ukrepati, da se položaj opekarske industrije ne bo preveč poslabšal; o tem problemu bi kajpak morali spregovoriti med drugimi tudi v sindikatu.

MILAN BRECL

Časi, ko je bilo na opekarniških dvoriščih „več ljudi kot opeke" so minili. Se bodo vrnili?

Emisija in gospodarstvo

GOSPODARSKI KOMENTAR

Naše gospodarstvo je letos pred izredno zahtevnimi nalogami. Treba bo oživiti proizvodnjo, povečati njen finančni učinek, zmanjšati primanjkljaj v zunanjetrgovinski blagovni menjavi. Stabilizirati bo treba vse vrste porabe... Da bo zastavljene naloge lahko uresničevalo, bo moralo v dobršni meri modernizirati proizvodnjo. Tudi zahteva, da proizvodnja v znatno večji meri uporablja domače surovine, je za gospodarstvo dokaj težka; jasno je, da bo morala predelovalna industrija skupaj z bazno sovlagati v razvoj proizvodnje surovin in njihove primarne predelave. Zavoljo vseh teh nalog bo gospodarstvo potrebovalo znatna sredstva. Poleg tega letošnji stabilizacijski ukrepi, omenjamo samo predpis, da mora gospodarstvo imeti zagotovljena sredstva za pokritje načrtovanih investicij, da obvezno pokriva potrebe tekoče proizvodnje s kakovostnimi obratnimi sredstvi, da je treba tekoče poravnati finančne obveznosti, postavljajo gospodarstvo pred neprijetno dejstvo: lastna sredstva in finančni potencial poslovnih bank najbrž ne bosta zmogla pokriti vseh potreb.

Zavoljo omenjenega položaja gospodarstva, ki kajpak ni znan šele od včeraj, je bilo pričakovati, da se bo tudi kreditno monetarna politika v letošnjem letu bolj prilagodila gospodarskim razmeram in potrebam gospodarstva. Na kratko: pričakovati je bilo, da bo letošnja primarna emisija na voljo tudi za oživljanje gospodarske rasti. To pa se, žal, ni zgodilo in kreditno monetarna politika bo, kot kaže, manj, kot bi bilo potrebno, podpirala sprejeto politiko stabilizacije gospodarstva.

Resda bo poslovnim bankam iz letošnje primarne emisije na voljo za selektivno kreditiranje gospodarstva približno 7,6 mljilijarde dinarjev. Toda iz primarne emisije, za letos je predviden porast za 18 odstotkov glede na lanski obseg ali porast od 18 na 22 milijard din, naj bi kar 8,5 milijarde din bilo namenjenih neposrednim komitentom Narodne banke; ali z drugimi besedami, namenjenih federaciji za pokrivanje njenih izgub. Približno 6 milijard dinarjev iz primarne emisije pa naj bi porabili za dinarske protivrednosti pri najemanju tujih posojil; v tem primeru je seveda v veliki meri „porabnik" sredstev federacija. Skratka, več kakor polovica za letos načrtovane primarne emisije denarja je namenjenih potrebam federacije... Od prvotnih načrtov kreditno-monetarne politike za letošnje leto, po katerih naj kljub znatno manjšemu obsegu primarne emisije, kot bo ustvarjen, ostalo nekaj milijard tudi za „finančno" podpiranje blagovno denarnih transakcij organizacij združenega dela, so torej izpadli slednji.

Ob tem je treba seveda tudi pojasniti, da še niso nared zakonski predpisi, na osnovi katerih bi lahko financiranje proračuna federacije uskladili z ustavnimi načeli. Kaže tudi, da republike in pokrajini niso bile voljne s povečanimi prispevki pokriti potrebe federacije, niti niso bile pripravljene prevzeti nase večjega dela obveznosti federacije.

Ne glede na to pa je nestabilizacijska poteza tako odločitev, da bo letošnja primarna emisija namesto 14 milijard dinarjev dosegla 22 milijard, kot tudi „razdelitev" primarne emisije. Takšna politika neposredno pospešuje inflacijska gibanja, čeprav je umiritev teh gibanj eden osnovnih pogojev za hitrejšo gospodarsko rast in za boljše gospodarske stike s tujino. B. RUGELJ

OBLIKOVANJE CEN POVZROČA VELIKE TEŽAVE TAM

ZADRŽANE CENE OVIRAJO RAZVOJ

TAM ni dovolj akumulativen, da bi si zagotovil lastna sredstva za tekoče poslovanje in razvoj — Visoki krediti za tekoče poslovanje ne dovoljujejo najemanja posojil za uresničenje razvojne politike — Trajna rešitev problemov le ob spremembi sistema oblikovanja cen

Čeprav letos Mariborska tovarna avtomobilov nima velikih zalog gotovih izdelkov — le-te ne presegajo obsega štirinajstdnevne proizvodnje — problemi, s katerimi se je v zadnjem obdobju otepal ta kolektiv, niso nič manjši. Kaže celo, da bo zavoljo neurejenih sistemskih vprašanj v politiki cen dvomljiva celo uresničitev razvojnih načrtov. Kolektiv pričakuje, da bo z obsežnejšo modernizacijo proizvodnje in s povečanjem njenih zmogljivosti za daljše obdobje rešil svoj položaj na trgu. Za to pa bo potreboval velika investicijska sredstva, med 600 in 800 milijoni dinarjev, česar pa sam, zavoljo stopnje akumulativnosti ne bo mogel zagotoviti. In že zato, ker ta kolektiv za prodajo svojih izdelkov na kredit najema znatna sredstva v denarnih zavodih, bodo poslovne banke stežka zmogle posoditi TAM še potrebna sredstva za razvoj.

Akumulativnost podjetja je najbolj odvisna od proizvodnih stroškov in kajpak od pogojev prodaje oziroma od oblikovanja cen surovinam, polizdelkom in končnim izdelkom. V tovornjake in avtobuse je vtkano delo številnih kooperantov, ki poslujejo pod boljšimi pogoji kot finalist. Cena izdelka je zadržana, medtem ko morajo kooperanti pri prilagajanju cen stroškom proizvodnje premagati znatno manj administrativnih ovir. Zavoljo tega v TAM že nekaj let ne zmorejo zagotoviti primernega razmerja med dohodkom in stroški proizvodnje. Posledica so veliko manjša lastna obratna sredstva, kot bi jih podjetje lahko prigospodarilo, pešanje gospodarske moči podjetja in pa znatno manjše možnosti za normalen razvoj.

Za kolektiv je dodatno breme, ki „požira" znatna obratna sredstva, povsod uveljavljena poslovna navada, da prodajajo proizvajalci serijsko investicijsko opremo na kredit. TAM zavoljo prej omenjenih pogojev gospodarjenja nima lastnih sredstev, ki bi jih lahko namenil za kreditiranje prodaje svojih vozil niti mu banka ni mogla zagotoviti dovolj velikega posojila za ta namen. Lani je TAM imel na voljo 250 milijonov dinarjev sredstev iz poslovnih bank za prodajo vozil na kredit; kljub tako visokim sredstvom je lahko na kredit prodal (ob 50-odstotni udeležbi kupca in triletnem odplačilnem roku) le četrtino svojih vozil. Tako tovarna ne uspe ponuditi svojih izdelkov niti približno pod enakimi prodajnimi pogoji kot tuji konkurenti. Le-ti uspevajo s sumljivo nizkimi lastnimi cenami, zlasti pa z izjemno ugodnimi pogoji prodaje izničiti prednosti, ki naj bi jih TAM in drugi domači proizvajalci serijske opreme imeli zavoljo uvoznih dajatev ali, denimo, boljše preskrbljenosti trga z domačimi rezervnimi deli.

Bankam pri tem ni moč izreči zamere: dogovorjena poslovna politika jih namreč zavezuje k spodbujanju tako tekoče proizvodnje kot k podpiranju razvoja, bančni potencial pa kajpak ni neomejen. Nič čudnega ni torej, če je TAM v takšni stiski s sredstvi, ob nuji tekoče prodaje vozil pa tudi ob potrebi po razvoju proizvodnje, predlagajo, da bi poslovne banke sredstva, ki jih sedaj namenjajo za kreditiranje serijske opreme na domačem trgu, izločile iz finančnega potenciala banke in jih namensko uporabljale. Skratka, banke naj bi zahtevke po posojilih obravnavale povsem ločeno, ne da bi en zahtevek vplival na odobritev ali višino drugega. Seveda takšna rešitev ne bi trajno rešila problemov, s katerimi se otepa kolektiv TAM in bržčas tudi drugi proizvajalci serijske opreme. Edina prava rešitev je sprememba sistema oblikovanja cen — nanjo pa bo treba počakati najmanj še do konca leta.

R. B.

DOMAČA OBRT PRI NAS V TEŽAVNEM POLOŽAJU

Neenakopraven položaj

Davčni vijak povzroča odmiranje domače obrti — Napori trgovskega podjetja Dom za organizirano pospeševanje te dejavnosti

V ponedeljek, 22. marca, so v podjetju DOM sklicali tiskovno konferenco, na kateri so zbranim novinarjem ob 30. obletnici obstoja podjetja pojasnili težave, s katerimi se v zadnjem času ubadajo. Prav tako pa so novinarje seznanili tudi z načrti, ki jih nameravajo uresničiti v letih do 1980. Težav je mnogo. Težave, ki odločajo o njihovem nadaljnjem poslovanju oziroma nalogi, da popularizirajo dejavnost domače obrti, folklore in nasploh ohranjanje domače ljudske umetnosti, so povezane z dejstvom, da večina občin odmerja davčno stopnjo domače obrti z obrtno dejavnostjo. Ker pa v domači obrti prevladuje v ceni končnega izdelka predvsem ročno delo, se prav gotovo ne more enačiti z drugo obrtniško dejavnostjo. Redke so tiste občine, kjer je davčna stopnja za domačo obrt nižja — in še to le za tiste dejavnosti, ki so značilne za določena področja. Na drugi strani pa ugotavljamo dejstvo, da se z domačo obrtjo ukvarjajo tisti, ki jim je ta zaslužek edini vir sredstev za preživljanje oziroma najpomembnejši vir dohodka. Za vse pa velja, da so z nerazvitih področij.

Za DOM danes dela več kot 30 tisoč ljudi iz vse Jugoslavije, od tega najmanj tretjina iz Slovenije: od idrijskih čipkaric, ribniških suhorobarjev, ptujskih pletarjev, zasavskih izdelovalcev cekarjev itd. Previsoka davčna stopnja po mnenju predstavnikov podjetja DOM povzroča tudi „črno" prodajo izdelkov domače obrti. Če bi stopnjo davka posamezne občine znižale, bi prav zaradi ugodnejše organizirane prodaje tovrstnih izdelkov celo zvišale svoj občinski dohodek, saj podatki kažejo, da gre skoraj 40 odstotkov tovrstnih izdelkov v prodajo mimo DOMA in torej brez davka.

Načrti Doma v naslednjih letih so obsežni; zgraditi nameravajo skladišče izdelkov, ki jih bo veljalo dobrih 20 milijonov dinarjev, načrtujejo gradnjo treh novih trgovin, „lončarsko tovarno" z dvajset zaposlenimi, poleg tega pa še organizirano pospeševanje domače obrti po vseh krajih Jugoslavije.

A. AGNIČ

POKOJNINA Z VSEH STRANI

Na jesen življenja...

Postopek za ugotovitev pravice do pokojninskega zavarovanja je kratek, zato pa je toliko daljša pot do pokojnine

Kaj je pravzaprav pokojnina, kako pridemo do nje, kako se lahko aktivni zavarovanci upokojijo, kakšen je postopek za uveljavitev pravic iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja . . . , so vprašanja, s katerimi se moramo, hočeš nočeš, ukvarjati, ko se zavemo, da je po dolgih službenih letih pred nami kar naenkrat – „penzion". Ničkoliko poti, skrbi, jeze pa marsikatera druga nadloga pride do veljave tedaj, ko moramo poskrbeti za svojo pokojnino. Mnogi sicer pretiravajo, saj je danes postopek za uveljavitev pravice do pridobitve bodisi starostne, družinske ali invalidske pokojnine kar se da poenostavljen, predvsem pa kra ek in je odveč sleherna, še tako neznatna zaskrbljenost o „pravočasni" upokojitvi.

Morda ta uvod ni bil niti potreben, saj je moč v dobri urici, dveh, seveda, če vam priskoči na pomoč strokovnjak, rešiti vse „neznanke" v zvezi s pokojnino. V našem primeru nam je to pomoč ponudil Viljem Zupanc, načelnik oddelka za pokojninsko zavarovanje republiške skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja.

„Ljudje, ne samo zainteresirani, se večkrat sprašujejo, kaj je pravzaprav pokojnina. Ali lahko opredelite ta pojem? "

„Definicije ne poznam. Iskal sem jo v naši strokovni literaturi, pogledal sem celo v leksikon, vendar je nisem našel. Verjetno bi ta pojem še najbolje takole opredelili: pokojnina je temeljna pravica iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja, katere namen je, da zagotovi zavarovancu primeren dohodek v primeru starosti, invalidnosti in ob zavarovančevi smrti poskrbi za materialno varstvo njegovih družinskih članov."

Zdaj, ko vsaj približno vemo, kaj je pokojnina, bi bilo umestno pogledati, kako je pri nas urejeno področje pokojninskega in invalidskega zavarovanja.

„Zavarovanci si sami v okviru samoupravnih interesnih skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja zagotavljajo na podlagi vzajemnosti in solidarnosti pravice in dolžnosti iz tega zavarovanja, hkrati pa uveljavljajo svoje pravice do interesnih skupnosti."

In že smo pri pokojninah. Koliko jih poznamo, kako pridobimo pravico do uživanja pokojnin, je še ob nekaterih drugih „finesah" splet vprašanj. Viljem Zupanc pravi:

„Poznamo tri vrste pokojnin – starostno, invalidsko in družinsko. Pogoje za uveljavitev starostne pokojnine izpolni zavarovanec takrat, če ima določeno starost in predpisano pokojninsko dobo. Na splošno naj bi šli moški v pokoj s 60, ženske pa s 55 leti, oboji pa morajo imeti za starostno pokojnino najmanj 20 let pokojninske dobe. Seveda je pogojev še več, vendar o njih na tem mestu gotovo ne kaže posebej govoriti . . ."

In kdo je sploh zavarovanec? – je bilo naslednje vprašanje, na katerega je Viljem Zupanc odgovoril v telegrafskem slogu:

„Vsaj za naše razmere velja pravilo, da je zavarovanec vsaka oseba, ki je bodisi v združenem delu ali v zasebnem sektorju zaposlena najmanj polovico delovnega časa. V Sloveniji pa je zadnja leta tudi možnost prostovoljnega zavarovanja, kar velja v največji meri za kmete. Če pa se želijo kmetje-kooperanti vključiti v delavsko zavarovanje, je razumljivo, da bodo po prehodu uživali vse pravice, ki jim jih daje to zavarovanje."

DOLOČANJE POKOJNINE IN ŠE KAJ

In na kakšen način določamo pokojnine?

„Pri oblikovanju pokojnine nastopajo trije elementi: osebni dohodek, število let pokojninske dobe in kot korektiv izobrazba, ki se zahteva za zavarovančevo delovno mesto. V tem primeru ne govorimo več o osebnem dohodku, pač pa o pokojninski osnovi. Ta se določa na podlagi desetletnega poprečnega osebnega dohodka zavarovanca. Če pa zavarovanec ob izpolnitvi pogojev za „polno pokojnino" dela še naprej, se mu le-ta poveča za 1 %, največ pa za 5 %. To je slovenska specialiteta, saj tega v drugih republikah ne poznajo."

Ostalo nam je še vprašanje, kako pravzaprav pridobimo pravico do pokojnine in kako jo zavarovanec uveljavlja?

„Za vodenje postopka je pristojna strokovna služba skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja v Ljubljani s podružnicami v 9 regijah. Postopek je enostaven: zavarovanec vloži zahtevek za pridobitev pravice do pokojninskega zavarovanja. Priložiti mora delovno knjižico, določbo o pokojninski dobi in potrdilo svoje delovne organizacije o poprečnem desetletnem osebnem dohodku. Če ima vse to, gre lahko v pokoj že po enem mesecu, največ dveh, ko postopek zaključimo."

Tako se torej Slovenci v poenostavljeni obliki upokojujemo. Če še kdo trdi, da smo „narod upokojencev", bi mu lahko mirne duše odgovorili, da je to veljalo za prejšnja leta. Lani je bilo namreč pri skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja vloženih 13.232 zahtevkov za pokojnine (za starostne 4452, za invalidske 4336 in za družinske 4444). To pa je skoraj tisoč zahtevkov manj kot 1974. leta. Število zahtevkov se ni zmanjšalo samo lani, pač pa že prejšnja leta, kot daje slutiti, da se bomo postopoma vendarle le znebili vzdevka „narod upokojencev".

IVO VIRNIK

PROBLEMI Z ORGANIZIRANO PREHRANO NA VRANSKEM

Različno občutljivi želodci

V Inde, TOZD Koteks—Tobus se večina neposrednih proizvajalcev hrani v predragih in po kakovosti hrane ne povsem ustreznih obratih, za upravo in režijske delavce pa so izprosili pravico do vrednostnih bonov

Res je, da imamo ljudje različno občutljive želodce. Nekateri lahko pojedo vse, drugi pa te ali one hrane ne prenesejo, bodisi zavoljo slabega zdravja ali pa zato, ker so navajeni na boljšo. To kajpak ni nič nenavadnega. Čudne pa postajajo stvari, če, denimo, v nekem kolektivu, v katerem negodujejo nad kakovostjo toplih malic, poskrbijo za boljšo prehrano predvsem za tako imenovane režijske delavce, večina proizvodnih pa naj bi bila zadovoljna s hrano, ki ne ustreza.

Na Vranskem v Savinjski dolini kolektivi tako kot v vsej žalski občini skorajda nimajo možnosti, da bi si organizirali tople malice med delom. Tekstilna tovarna Prebold, na primer, ki tudi nima organizirane prehrane, je sklenila sovlagati v gradnjo hotela v Preboldu (kakih 8 milijonov din), da bi si v njem zagotovila potrebne kuhinjske zmogljivosti. Na Vranskem hotel imajo – z imenom Slovan – in tudi malice pripravljajo v njem: za potnike na rednih avtobusih, ki se tu za dlje ustavijo, za priložnostne potnike in delavce iz Inde, TOZD podjetja Koteks-Tobus. Prav ta, 163-članski kolektiv ima z organiziranjem prehrane med delom precejšnje težave. Sam nima ne primernih prostorov, ne finančnih možnosti pa se delavci hranijo deloma v obratni menzi KK Hmezad deloma pa v hotelu Slovan.

O prehrani pravi delavka Julka Jeran, ki je tudi predsednica sindikalne organizacije: „V menzi KK Žalec je hrana preveč kalorična za večino pri nas zaposlenih, saj dela niso fizično težka. Tako precejšen del malice puščamo, stane pa 14,50 din. V hotelu pa so enolončnice preveč enolične, mimo tega pa tudi predrage za delavce, saj tistih 200 dinarjev, ki jih dobimo kot bone za prehrano, zdaleč ne zadošča do konca meseca."

Menza kombinata je v poletni sezoni tudi preobremenjena zavoljo „navala" rednih in sezonskih kmetijskih delavcev. V tistih mesecih žato menza odpove gostoljubje drugim gostom.

„Če se v hotelu pritožujemo zavoljo cen, kakovosti, odgovarjajo, naj kar gremo drugam, ker vedo, da ne moremo drugje dobiti tople malice," nadaljuje predsednica sindikata. „Poleg tega nas osebje gleda nekam postrani pa tudi sami se v delovnih oblekah ne počutimo najbolje med hotelskimi gosti."

Mimogrede smo zabeležili tudi misel, da uprava hotela izkorišča razmere tudi tako, da določa višje cene. Kljub dogovoru, da se v hotelu lahko hrani določeno število delavcev, cene delavske malice oblikujejo na enaki ravni kot za druge goste. Organizirana prehrana s točno in vnaprej določenim številom obrokov pa seveda ne more biti po enaki ceni kot hrana „a la carte".

Zavoljo naštetih nevšečnosti je kolektiv Inde zaprosil občinski sindikalni svet Žalec, da jim v skladu z določili sindikalne liste odobri uporabo vrednostnih bonov namesto „navadnih" bonov za malice za toliko delavcev, kolikor jih zavoljo pomanjkanja kuhinjskih zmogljivosti v KK Hmezad in v Slovanu ne more imeti organizirane prehrane med delom.

„Sindikalni svet občine Žalec nam je odobril bone za 70 naših delavcev. Dobili jih bodo režijski delavci, se pravi tudi uprava ter nekaj delavcev iz konfekcijskega obrata," je povedala Julka Jeran. „Med zaposlenimi smo izvedli anketo, kdo želi še naprej jesti v menzi Hmezada ali v hotelu."

Soglasje, čeprav pod določenimi pogoji, ki zahtevajo, da se problem razreši v primernem času na ustreznejši način, kot so vrednostni boni, je dal tudi RO sindikata delavcev tekstilne in usnjarsko predelovalne industrije. Ostaja pa kljub temu vprašanje: kako, da so bili delavci, zaposleni v neposredni proizvodnji, v anketi zadovoljni s prehrano, uprava in režijski delavci pa ne?

B. RUGELJ

BOROVNIŠKI VSAKDANJI GLAVOBOL

Kdo kali (zastruplja?) pitno vodo?

Dejstvo je, da borovniška voda ni primerna za pitje. Nekateri jo sicer pijejo, vendar... V vrhniški občini razmišljajo in sestankov o vodovodih ne manjka, čeprav bi bili učinkovitejši bolj konkretni ukrepi

Okuženo zajetje na Bregu.

Več dejstev kot ne govori v prid trditvi, da borovniška voda ni užitna. Toda bodimo natančni: to velja le za vodo iz borovniškega vodovoda. Če bi bila taka trditev neresnična, bi lahko vsakdo rekel, da je to zelo huda obtožba, če že ne kaj drugega. Toda neužitne vode nimajo le Borovničani, temveč tudi prebivalci drugih naselij, ki se „napajajo" iz tega vodovodnega omrežja.

Nekajmesečne raziskave, ki jih še vedno vsak dan opravlja Zavod SRS za zdravstveno varstvo, so pokazale, da je v borovniški vodi preveč fenolnih snovi. Najmanjša doza, ki je še dovoljena, znaša 0,025 miligrama fenolnih snovi v litru vode, na zajetju borovniškega vodovoda pa so ugotovili tudi 0,8 miligrama teh snovi v litru vode. Da voda ni užitna, kažejo vsakodnevne analize vzorcev; v to nas prepričuje tudi lansko obvestilo stanovanjsko komunalnega podjetja Vrhnika, ki upravlja z borovniškim vodovodom – obvestilo, ki so ga poslali v vsa gospodinjstva na „ogroženem" območju, namreč pravi, da lahko vodo uporabljajo le v tehnične namene. Tega sporočila še nihče ni preklical, vendar mnogi uporabljajo vodo tudi za pitje in kuho. „Preplah" o vodi se je pač že nekoliko polegel in gotovo tudi marsikdo razmišlja takole: če sem vodo lahko pil pred oktobrom, ko so bile „vodne razmere" v Borovnici najbolj kritične, ko je voda tudi smrdela, in se mi ni nič posebnega dogodilo, se mi tudi sedaj ne bo.

Seveda pa je treba misliti na morebitne posledice čez nekaj let!

Kdo je odgovoren za onesnaženo vodo? Kdaj bodo občani krajevne skupnosti Borovnica dobili čisto vodo? Kakšne načrte imajo in kaj mislijo o tem tudi v Stanovanjsko komunalnem podjetju Vrhnika? Takšna vprašanja smo zastavljali v razgovorih z ljudmi, ki se morajo poklicno ali pa tudi kako drugače ubadati s problemom pitne vode v Borovnici. Sicer pa velja ugotovitev, da vsa vrhniška občina nima dobre pitne vode in da se bodo morali tega problema lotiti vsi občani in še posebej za to poklicane službe in organizacije.

Oktobra lani so ljudje začeli iskati krivca za onesnaženje borovniške vode. Najprej so ga „videli" v borovniškem Fenolitu, ki je temeljna organizacija združenega dela Donita. Nekateri so govorili o sabotaži, namerni zastruplјenosti v zajetju . . . Takih in podobnih govoric je bilo mnogo in še danes jih ne manjka.

Od kod v borovniški vodi fenolne snovi, ne pove nihče. Morda tudi nihče ne ve in vsakršna obtožba, ki ni utemeljena, lahko škoduje in tudi po nepotrebnem vzburja duhove.

V Fenolitu so imenovali posebno komisijo, ki raziskuje snovi v vodi. Vodi jo Andrej Vidovič, ki nam je v razgovoru dejal: „V naši tovarni smo naredili analizo vode in tudi tal. Dokazano je, da ni fenola v čisti obliki v borovniški vodi, temveč so fenolu podobne spojine. Tako jih imenuje tudi Zavod za zdravstveno varstvo. Sami smo poklicali strokovnjake geološkega zavoda, ki so pregledali teren in tudi vse karte iz časa gradnje vodovoda. Dejstvo je, da je na področju, kjer stoji tovarna, dokajšna plast nepropustne gline, po kateri teče tudi potok Borovniščica."

To je seveda pomembno zato, ker v Fenolitu uporabljajo v proizvodnji fenol in del odplak spuščajo v potok, ki teče blizu zajetja v naselju Breg. Da posebnih čistilnih naprav v tej tovarni nimajo, povedo odkrito; vendarle pa v zadnjih petih letih vse bolj govore tudi o skrbi za varstvo okolja.

Povemo lahko tudi, da so pred nekaj leti podobne primesi v vodi, kot je to primer v Borovnici, zasledili na Češkem v nekem mestu ob Vltavi. Ugotovili so, da so fenolne substance bile posledica lignina. Na to so nas opozorili v Fenolitu.

Pa opustimo razmišljanje o krivcih za neužitno vodo v borovniškem kotu. Ni primerna za pitje in kuho in kot vse kaže, tudi kmalu ne bo, kajti vse je odvisno od denarja. Borovniški „župan" Miha Strgar nam je dejal, da bodo v vrhniški občini do leta 1980. leta namenili za ureditev pitne vode 12 milijonov dinarjev. Tako je predvideno tudi z načrtom o srednjeročnem razvoju občine. Ob tem so seveda tudi možnosti za najem kreditov itd. Popolnoma normalno, saj bo le ureditev pitne vode in novega zajetja za Borovnico stala več kot 7,5 milijona dinarjev.

Branko Strgar, predsednik skupščine občine Vrhnika, nam je dejal: „Pri IS skupščine je ustanovljena posebna komisija za izboljšanje pitne vode v občini. O tem je že razpravljal izvršni svet in kmalu bo celovita analiza skupaj s programi rešitev na dnevnem redu zasedanja občinske skupščine."

Miha Strgar, ki je predsednik sveta krajevne skupnosti Borovnica, nam je tudi omenil, da so delegati krajevne skupnosti že večkrat vpraševali, kako ne le v Borovnici, temveč v vsej občini zagotoviti pitno vodo. Narediti bo treba prednostni seznam ter zbrati vsa razpoložljiva sredstva. Res je najhuje v Borovnici, toda v tej krajevni skupnosti so že pripravljeni na akcijo. Obstajajo zelo realne možnosti, da s samoprispevkom zberejo nekaj denarja, poleg tega je še možnost, da bodo v delovni akciji sodelovali vojaki in občani. Samo v Borovnici živi 485 družin, in lahko bi s samoprispevkom zbrali milijon dinarjev. Gre seveda za okroglo število, skupni prispevek občanov in vojakov v obliki denarja, delovnih ur in strojne opreme pri delu pa bi bil 2,5 milijona dinarjev.

To ni malo denarja. Gre pa tudi za sredstva Stanovanjsko komunalnega podjetja Vrhnika, ki je doslej pridno zbiralo denar od občanov v obliki komunalnih prispevkov pri gradnji. Direktor tega podjetja inž. Ilija Stanko nam je dejal, da so v Borovnici močni vodni viri in da obstaja možnost, da bo novo zajetje v prihodnje „napajalo" ves vodovodni sistem v občini. Vse je odvisno od denarja, kajti Stanovanjsko komunalno podjetje ga nima na pretek in brez pomoči občanov ne bo šlo. Direktor Stanko je založen z različnimi analizami vzorcev borovniške vode, poleg tega pa tudi z različnimi drugimi analizami pri iskanju virov pitne vode. Načrti so šele na začetku in za občane Borovnice velja, da vsaj v dobrem poldrugem letu še ne bodo imeli pitne vode. V šali pravijo, da Borovničani v zadnjih nekaj mesecih spijejo precej radenske in morda bi lahko za vodno ureditev zahtevali od Mercatorja provizijo zavoljo poraста prometa z Radensko in Deitom.

A šalo na stran! Občani lahko le upajo, da bodo čimprej dobili v roke načrte in tudi konkretne sklepe skupščine občine in njenega izvršnega sveta. Tolažbe, da bo letošnja snežna zima očistila pitno vodo v Borovnici, in drugačne „rešitve" ne bodo pomagale borovniški vodi. Potrebno je urediti novo zajetje, ki bo na Prušnici, in se v občini dogovoriti za vrstni red.

Ne bi bilo odveč, če bi z rezultati raziskav in tudi ocenami Stanovanjsko komunalno podjetje Vrhnika seznanilo občane. Tako bi se lahko izognili nekaterim slabim vplivom vode s fenolnimi snovmi na človeški organizem.

Štab za civilno zaščito pri krajevni skupnosti Borovnica in štab za SLO sta v najbolj kritičnih časih organizirala prevoz vode do gospodinjstev z gasilskimi cisternami. Pohvaliti je treba vodstvi teh dveh štabov, ki sta takoj organizirala akcijo. Ni bila edina, kajti predvsem štab za civilno zaščito je vedno v prvih „bojnih linijah", pa naj gre za vodo, sneg ali še kaj.

Opazovalec se ne more znebiti občutka, da Stanovanjsko podjetje Vrhnika ni opravilo vseh nalog, kot bi moralo. Opravičilo lahko najdemo v velikem kadrovskem primanjkljaju v tej delovni organizaciji in fluktuaciji vodilnih delavcev. Toda pri vodi, ki je življenjskega pomena, bržčas takšna opravičila ne bi smeli upoštevati.

Pa še nekaj . . . Tudi v delovnih organizacijah, ki so v borovniškem kotu, vlada velika pripravljenost za sodelovanje pri sanaciji vode v Borovnici. V tem primeru mora veljati vzajemnost in solidarnost med občani v vsej občini. Zato toliko bolj preseneča akcija, ki so jo sprožili v Vrhniki, kot nam je dejal predsednik sveta krajevne skupnosti Borovnica Miha Strgar, naj bi delovne organizacije iz Borovnice podpisale samoupravni sporazum o financiranju gradnje novega vodnega omrežja oziroma o financiranju sanacije pitne vode na Vrhniki. Borovniške delovne organizacije samoupravnega sporazuma niso podpisale. Ne zato, ker bi nagajale, pač pa zaradi mnenja, da bi verjetno borovniška voda morala biti prva na vrsti, saj je lahko celo življenjsko nevarna . . .

M. HORVAT

Inž. Branko Strgar, predsednik SO Vrhnika: „Problem pitne vode v občini bo kmalu na zasedanjih zborov skupščine."

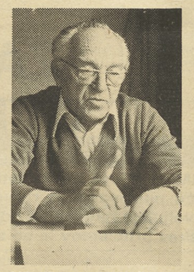

Miha Strgar, predsednik sveta krajevne skupnosti Borovnica: „Ni krivcev. Vemo le da je voda onesnažena in zato je potrebno združiti moči za rešitev problema."

Herman Vratuša, načelnik štaba za civilno zaščito pri KS Borovnica: „Bili smo na mestu . . ."

Inž. Ilija Stanko, direktor stanovanjsko komunalnega podjetja Vrhnika: „Vse, kar smo lahko, smo naredili. To velja tudi za vodoče."

Andrej Vidovič, Fenolit: „Opravili smo raziskavo vode in tal."

POD ČRTO

Glas večine odloča

Govoril je veselo, sproščeno hitro, preskakoval je z ene nepomembne stvari na drugo, se smejal, vendar je bilo naravnost presenetljivo, kako se mu obraz ni in ni hotel sprostiti. Bil je kar precej posrečen izdelek predstavnika sodobne družbe, za katerega po domače pravimo, da je „zamorjen". Da bi ga izvlekel iz lupine, sem se odločil za eskalacijo:

„Kaj ti gre na jetra? "

„Meni? Saj se sploh nisem razburjal. Hotel sem le povedati, da precej redno berem časopise, poslušam govore po TV, v ušesih imam resolucije, proklamacije, sklepe . . ."

„In se potem razburjaš? "

„Ne, niti najmanj! Samo pravim si, da je samoupravljanje pri nas res pognalo globoke korenine. Raste, se razvija . . . Pr avzaprav se ves čas nekaj novega dogaja, poglablja . . . Delavci so pač res vzeli stvar v svoje roke, gospodarijo, zahtevajo, da se sliši in izpolnjuje njihov glas in volja . . ."

„Slišiš," sem se moral nasmehniti, „zdaj me pa res začenjaš presenečati. Zakaj govoriš o njih, delavcih? In o njihovem samoupravljanju? Kakor da bi ti bil nekaj drugega ali da bi – za primer – živel v Avstraliji. Saj si vendar delavec! Res, zaposlen si v sorazmerno majhni delovni organizaciji, če prav vem, vas je le za nekaj desetin, vendar to ne bi smela biti ovira. Niti najmanj ne za občutek delavske pripadnosti in še manj za uspešen razmah samoupravljanja. Prav narobe, morda je v manjših delovnih organizacijah še največ možnosti, da samoupravljanje „pride" resnično do vsakega zaposlenega."

„Misliš? " je prekinil Tomaž moje vzneseno razmišljanje. „Prosim, lahko je vse res, kar pripoveduješ . . . Zase ti lahko povem le to, da ne vem več pri čem sem."

Malo kasneje sem počasi izvlekel iz njega njegovo zgodbo. Majhno, nepomembno, vsakdanjo . . . Saj ne vem, kako naj bi jo imenoval, da bi bilo prav. Celo Tomaž je rekel, da se mu zdi neumno o njej govoriti, ker je v življenju veliko pomembnih reči, o katerih največkrat ne govorimo.

V novi delovni organizaciji še ni dolgo. Prišel je pred nekaj meseci. Takrat ga ni niti preveč motilo, da se je o delu in o plačilu pogovarjal samo z direktorjem in da so bile nekatere obljube – seveda direktorjeve – izrečene dokaj na hitro. Kar preveč na hitro in lepo zveneče . . .

Tomaža je, resnici na ljubo, poleg dela in zaslužka še najbolj zanimalo, če mu bo delovna organizacija prispevala del denarja za povračilo potnih stroškov. Od Tržiča do Ljubljane je kar daleč in Tomažu ni bilo težko izračunati, koliko mu bo odtrgal avtobus od zaslužka za dve vožnji na dan. Za prevoz na delo in z dela domov.

„Ne skrbi," mu je rekel direktor. „Plačujemo vsem in bomo tudi tebi."

Za Tomaža je bilo – takrat – to dovolj. Toliko bolj, ker je nekaj vedel o sindikalni listi in podobnih rečeh.

Potem pa: Tomaž se je pridno vozil iz Tržiča v Ljubljano in nazaj – povračila pa od nikoder. Ko mu je bilo čakanja dovolj, je „mimogrede" stopil do direktorja in ga previdno skušal spomniti na njun dogovor.

„Viš ga, saj res!" se je direktor popraskal za ušesom. „Skoraj bi bil pozabil, za kaj gre, vendar . . . ne, zdaj se spominjam. Samo – težava je v tem, ker mora sklep o tem sprejeti samoupravni organ . . . Fant, menda vendar veš, v kakšni družbi živimo? "

Tomaž je šel naprej. Saj mu ni bilo težko najti, ko mu je direktor s kazalcem pokazal pot. Mislil si je sicer svoje, vendar še ni imel razloga, da bi vrgel puško v koruzo. Samouprava, sindikalna lista . . . Kako je že rekel direktor? Menda vendar veš, v kakšni družbi živimo? . . .

„Veš, kaj je sklenil samoupravni organ? ", me je vprašal Tomaž. „Ni rekel, da nimam pravice do povračila . . . toda, „tovariš Tomaž, malce smole imate, ker smo sredstva že namensko razdelili. Namensko za druge tovariše. Razumeš, Tomaž, saj se skoraj vsi vozimo na delo . . ."

„Po tej logiki," sem se vmešal, bi vsak od njih dobil nekaj manj, če bi tudi tebe vključili v spisek? "

„Tako mi je razložil član samoupravnega organa, ki mu je bilo sicer malce nerodno, vendar . . . „Saj razumeš, Tomaž, samoupravni organ je sprejel sklep . . ."

„Kaj boš zdaj storil, Tomaž? "

„Počutim se, kakor bi mi primazali klofuto . . ."

„Kaj boš? "

„Najprej moram razmisliti, kako se je treba vesti do ptičev, ki si barvajo perje, ker nimajo prave barve . . . Potem pa : . ."

TIG

PROSTOR TUDI ZA INVALIDE

VRATA — SAMO ZA ZDRAVE?

Počasi se iztekajo dnevi do mednarodnega dneva invalidov, ko se – če se že drugače ne, mislimo: resneje – spomnimo na težave vseh tistih občanov, ki jih taka ali drugačna telesna prizadetost ovira pri normalnem življenju v našem vsakdanu.

Radi bi, da se ne bi o težavah invalidov pogovarjali samo ob njihovem dnevu. Takrat se spodobi, da jim zaželimo vse najboljše ob prazniku in ne – da premlevamo težave. Zatorej, odločili smo se, da s serijo sestavkov poskušamo osvetliti stvari, ki jih po navadi nimamo pred očmi.

Tokrat bi radi opozorili na vprašanje, ki smo mu v naslovu nadeli podomačeno oznako „vrata – samo za zdrave? ", vendar gre v bistvu za razmišljanje na temo, kako odpraviti tako imenovane arhitektonske ovire iz vsakdanjega življenja. Ne gre samo za ovire za invalide – čeprav je res, da jih ti še najbolj čutijo – temveč za četrtino slovenskega prebivalstva, ki je ovirana zaradi invalidnosti, bolezni ali starosti.

Kakor pravi dr. Zdravko Neuman, arhitektonske ovire najhuje čutijo paraplegiki in tetraplegiki, ki jih je v Sloveniji med 400 in 500.

Zavod SRS za rehabilitacijo invalidov je na pobudo zveze društev invalidov SRS pripravil v okviru svojih študijskih in raziskovalnih nalog elaborat „Premagovanje arhitektonskih ovir za telesno prizadete osebe."

Namen elaborata je bil ustvariti uporabno osnovo za spremembo usmerjenosti in ravnanj pri gradnji in urejanju življenjskega prostora v prid motorično oviranim osebam. Gre torej za humaniziranje prakse.

Na kratko – priti bi moralo do bistvenih sprememb v načrtovanju mest in naselij, stanovanjskih in javnih zgradb . . .

Delni rezultati se kažejo v tem, da je pobuda naletela na ugoden odmev v javnosti in je zanimanje posameznikov in družbe vse večje. Tako je proučevanje problemov paraplegičnih študentov sprejel v svoj program center za razvoj univerze v Ljubljani.

Tudi v prometu se vedno kaj dogaja . . . Že od leta 1972. leta velja predpis, ki dovoljuje telesno prizadetim voznikom časovno neomejeno parkiranje povsod, kjer je s prometnim znakom sicer dovoljeno ustavljanje, parkiranje pa ne. Poskusno so tudi na nekaterih javnih mestih namestili mednarodni znak za pristopnost (na primer v ljubljanski trgovini NA-MA). Prav tako se pripravljajo predpisi za uvedbo standardnega znaka za parkiranje in znaka za pomoč telesno prizadetemu vozniku v primeru okvare vozila na cesti. Omenjeni znaki – na območju Ljubljane jih že uporabljajo! – bodo prišli v veljavo v vsej republiki.

Zakon o gradnji objektov v SR Sloveniji že vsebuje dva dopolnilna člena, ki terjata, da se morajo upoštevati standardi, ki preprečujejo gradnjo arhitektonskih ovir, in to že v obdobju izdelovanja tehnične dokumentacije. Ta ukrep vsekakor zagotavlja telesno prizadetim občanom dostop do objektov in njihovo uporabo. Tehnični normativi za javne zgradbe, za širino pločnikov, hodnikov, vrat, za urejanje sanitarij, dvigal, parkirnih prostorov, klančin, signalnih naprav in stikal so izdelani in usklajeni z mednarodnimi normami. To so nekateri preliminirani rezultati omenjene študije. Brez utvar se zavedamo, da bo pot do resnične zavesti o pomenu in zahtevnosti problema dolga in težavna, še teže pa bo prav gotovo doseči to, da se bodo sicer uradno sprejeti normativi tudi v resnici uveljavili v vsakodnevnem delu in življenju.

Pri uveljavljanju v praksi predvsem veliko pričakujemo od arhitektov, planerjev, krajevnih skupnosti, šol, delovnih organizacij in komunale. Invalide in njihova združenja, ki vsak dan zadevajo ob negativne učinke arhitektonskih ovir za telesno prizadete osebe."

Namen elaborata je bil ustvariti uporabno osnovo za spremembo usmerjenosti in ravnanj pri gradnji in urejanju življenjskega prostora v prid motorično oviranim osebam. Gre torej za humaniziranje prakse.

Na kratko – priti bi moralo do bistvenih sprememb v načrtovanju mest in naselij, stanovanjskih in javnih zgradb . . .

Delni rezultati se kažejo v tem, da je pobuda naletela na ugoden odmev v javnosti in je zanimanje posameznikov in družbe vse večje. Tako je proučevanje problemov paraplegičnih študentov sprejel v svoj program center za razvoj univerze v Ljubljani.

Tudi v prometu se vedno kaj dogaja . . . Že od leta 1972. leta velja predpis, ki dovoljuje telesno prizadetim voznikom časovno neomejeno parkiranje povsod, kjer je s prometnim znakom sicer dovoljeno ustavljanje, parkiranje pa ne. Poskusno so tudi na nekaterih javnih mestih namestili mednarodni znak za pristopnost (na primer v ljubljanski trgovini NA-MA). Prav tako se pripravljajo predpisi za uvedbo standardnega znaka za parkiranje in znaka za pomoč telesno prizadetemu vozniku v primeru okvare vozila na cesti. Omenjeni znaki – na območju Ljubljane jih že uporabljajo! – bodo prišli v veljavo v vsej republiki.

Zakon o gradnji objektov v SR Sloveniji že vsebuje dva dopolnilna člena, ki terjata, da se morajo upoštevati standardi, ki preprečujejo gradnjo arhitektonskih ovir, in to že v obdobju izdelovanja tehnične dokumentacije. Ta ukrep vsekakor zagotavlja telesno prizadetim občanom dostop do objektov in njihovo uporabo. Tehnični normativi za javne zgradbe, za širino pločnikov, hodnikov, vrat, za urejanje sanitarij, dvigal, parkirnih prostorov, klančin, signalnih naprav in stikal so izdelani in usklajeni z mednarodnimi normami. To so nekateri preliminirani rezultati omenjene študije. Brez utvar se zavedamo, da bo pot do resnične zavesti o pomenu in zahtevnosti problema dolga in težavna, še teže pa bo prav gotovo doseči to, da se bodo sicer uradno sprejeti normativi tudi v resnici uveljavili v vsakodnevnem delu in življenju.

Pri uveljavljanju v praksi predvsem veliko pričakujemo od arhitektov, planerjev, krajevnih skupnosti, šol, delovnih organizacij in komunale. Invalide in njihova združenja, ki vsak dan zadevajo ob negativne učinke arhitektonskih ovir, prišteva mo med tiste, ki so lahko najučinkovitejši borci za premagovanje omenjenih ovir. Na njihovo pobudo in predlog je ljubljanski mestni svet sprejel program odstranjevanja arhitektonskih ovir pri dostopu v nekatere stavbe v Ljubljani, ki jih ljudje na invalidskih vozičkih najpogosteje obiskujejo. Eden osnovnih pogojev za izvajanje novega zakona o uspošabljanju in zaposlovanju invalidnih oseb je vsekakor tudi dostop na delovno mesto brez arhitektonskih in tehničnih ovir. Publikacija, ki smo jo že prej omenili, nakazuje tudi rešitve in normative za odstranjevanje takih ovir.

Stališča in predlogi, na katere smo opozorili, bi se morali uveljaviti predvsem v srednjeročnih in dolgoročnih programih družbenoekonomskega razvoja regij in vse republike. Veliko pričakujemo tudi od programov posameznih interesnih skupnosti in še zlasti skupnosti socialnega varstva in skrbstva, stanovanjskih skupnosti, skupnosti za varstvo okolja, prometnih interesnih skupnosti, za invalidsko-pokojninsko zavarovanje in za zaposlovanje.

novice iz organizacij

SGP PRIMORJE
AJDOVŠČINA

Neodgovornost ne pelje daleč

Skoraj vse letne skupščine osnovnih sindikalnih organizacij v SGP Primorje so letos opravili s precejšnjo zamudo. V roku, ki ga je določil RO sindikata gradbenih delavcev Slovenije, so imele letne skupščine le osnovne organizacije v TOZD Postojna in TOZD Celje, v drugih temeljnih organizacijah pa so svoje obveznosti izpolnili šele sredi marca. Kljub temu pa so nekatere OOS pripravile precej bogate programe svojega letošnjega dela. Pri tem gre posebej opozoriti na nalogo, ki govori o „vzgoji članov delovne organizacije" v izvajanju neprisiljene samoupravne delovne discipline, torej discipline, da „delamo zavestno, da je vse naše, da smo solastniki in uporabniki dobrin, ki so jih delavci SGP Primorje pridobili z minulim delom in jih pridobivajo s svojim današnjim delom."

AVTOPROMET
NOVA GORICA

Skrb za rekreacijo

Sindikalna organizacija novogoriškega Avtoprometa je tudi letos organizirala rekreacijski smučarski tečaj za člane kolektiva. Na kaninskih smučiščih je bilo tako zadnji teden 18 tečajnikov. Za tečaj, ki je z bivanjem v hotelu Kanin veljal vsakega udeleženca 1120 dinarjev, je sindikat prispeval dobro tretjino vseh stroškov.

Pobuda sindikalne organizacije Avtoprometa kaže resnično težnjo, da se sprejeti načrti za aktivno rekreacijo uresničijo tudi v praksi.

TEKSTILINDUS KRANJ

Za večje varčevanje

Na letni konferenci sindikalne organizacije v Tekstilindusu so največ pozornosti posvetili letošnjemu planiranju razvoja delovne organizacije. Pri tem so opozorili zlasti na novi zakon o zavarovanju plačil med uporabniki družbenih sredstev. V Tekstilindusu se zavedajo, da bodo lahko kupovali v bodoče le toliko, kolikor bodo imeli na voljo denarja. To pa pomeni, da bodo morali poslej vsak nakup surovin in reprodukcijskega materiala takoj plačati. O tem je pred nedavnim razpravljal tudi strokovni kolegij podjetja, ki je sprejel več ukrepov, s katerimi je seznanil sindikalno konferenco in druge družbenopolitične organizacije v kolektivu. Zato so na letni konferenci sindikalne organizacije sprejeli odločitev, da morajo v TOZD takoj dopolniti svoje akcijske programe, da bi izboljšale kvaliteto proizvodnje in gospodarjenje s surovinami ter reprodukcijskim materialom.

KOVINOPLASTIKA LOŽ

Naloge sindikata

Sindikalna organizacija v Kovinoplastiki je na letni konferenci sprejela obsežen delovni načrt za letošnje leto. Predvsem so opozorili, da enoletne izkušnje kažejo, da bo treba v bodočem sindikalnem delu poskrbeti za uspešno delo sindikalnih skupin. Bolj kot doslej naj bi zaživelo tudi neposredno odločanje delavcev o vseh pomembnejših problemih gospodarjenja in družbenega standarda. Prav tako so se odločili, da bodo posvetili več pozornosti izobraževanju članov samoupravne delavske kontrole.

Na konferenci so obravnavali tudi naloge sindikata pri uresničevanju stabilizacijskih programov podjetja, predvsem pa pri povečevanju produktivnosti in dohodka.

CELICA POD DROBNOGLEDOM

BREZ SINDIKATA NI UČINKOVITE SAMOUPRAVE

V rudniku živega srebra v Idriji je urejanje delovnih razmer in celovita skrb za družbeni standard rudarjev najbolj pomembna naloga sindikata — Delegatski odnosi so zaživeli v polni meri

Rudnik živega srebra v Idriji je bil med prvimi v Slovenij, ki so takoj po osvoboditvi ustanovili sindikalne odbore. Tako je že junija 1945. leta rudniški sindikalni odbor z vso zavzetostjo posegel v delo in življenje svoje delovne skupnosti. Že takrat so bila domala vsa prizadevanja sindikata usmerjena v urejanju delovnih in življenjskih razmer zaposlenih. Za sprotno reševanje problemov s tega področja je bilo „pristojnih" več komisij, ki so s pomočjo drugih članov odbora opravile pionirsko delo v sindikatu.

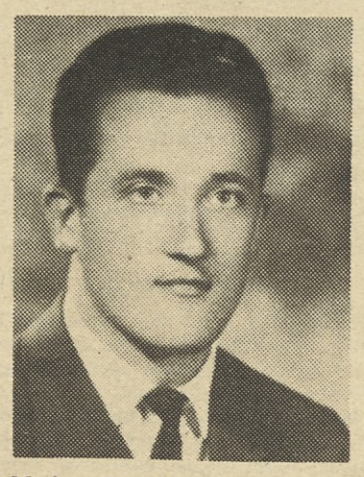

Marjan Beričič: „Pri nas so osnovne organizacije s svojimi skupinami temelj sindikalne aktivnosti"

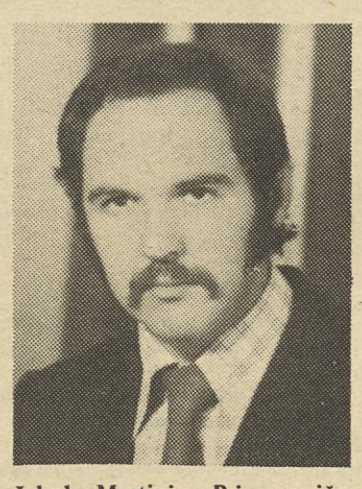

Jakob Martini: „Pri uresničevanju delovnega načrta sindikata naj bi enako aktivno sodelovali vsi člani kolektiva."

„Od tedaj je sicer minilo že 30 let," pripoveduje Jakob Martini, sekretar konference osnovnih sindikalnih organizacij v rudniku, „vendar so nam izkušnje iz tistih časov še danes dragocen pripomoček. Pozabiti namreč ne gre, da se je naš sindikat vsa ta leta boril, da bi idrijskemu rudarju zagotovili socialno varnost in da bi mu omogočili čim boljši standard. Koliko od tega nam je uspelo, lahko presodijo drugi, žal pa se danes zavedamo, da je zavoljo težkega ekonomskega položaja, v katerem se je znašel največji jugoslovanski rudnik živega srebra, postala socialna varnost rudarjev močno dvomljiva."

Če vsaj za trenutek „odpišemo" trenutno izredno težke gospodarske razmere idrijskega rudnika, lahko za dosedanjo sindikalno aktivnost v tej delovni organizaciji povemo, da je presegla pričakovanja. Zato so se vsi naši sogovorniki, med katerimi sta bila poleg Jakoba Martinija še Evstahij Hvala, predsednik rudniške sindikalne konference, in Marjan Beričič, član predsedstva konference OOS, skoraj v en glas zatrdili:

„Čeprav ne sodimo med tiste delovne organizacije v Sloveniji, ki so dobile zadnja leta za svojo sindikalno dejavnost posebna priznanja, smo z dosedanjim delom dokazali, da se jim bomo počasi le pridružili. Vse tisto, kar smo doslej storili za našega rudarja, nas obvezuje, da še okrepimo svojo aktivnost. Geslo celjskega kongresa „Nič, kar je pomembnega, mimo sindikata!" velja za nas že polna tri desetletja. To smo dokazali z dejanji, ne z besedičenjem in praznimi obljubami. „Zato je naš sindikat resnično delavski."

Ob tem pa odkrito priznavajo, da so se z enoletno zamudo, za katero pa so bili objektivni razlogi, šele letos tako organizirali, kot so terjali sklepi 8. kongresa slovenskih sindikatov in statutarni dogovor o novi organiziranosti in delovanju sindikata.

„Za tak korak smo se odločili zavestno. Zavedali smo se, kolikšnega pomena so sindikalne skupine za učinkovito delovanje sindikata v bazi. Čeprav z rahlo zamudo, danes že lahko govorimo o prvih rezultatih dela sindikalnih skupin," pravi Marjan Beričič.

V idrijskem rudniku deluje 5 osnovnih organizacij, njihova dejavnost pa sloni na delu 56 sindikalnih skupin, ki jih sestavlja 10 do 20 delavcev. Zanimivo je, da so v eni od temeljnih organizacij zavoljo večjega števila zaposlenih ustanovili kar tri osnovne organizacije.

Evstahij Hvala je pripovedoval, da se v rudniku kjer je danes zaposlenih 950 rudarjev, zavedajo, da so osnovne organizacije s svojimi skupinami temelj sindikalne aktivnosti in da imajo v novih ustavnih razmerah odgovorne naloge, potem pa nadaljeval:

„Letni delovni načrt, ki smo ga sprejeli na naši konferenci, bomo uresničevali v vsakodnevni samoupravni praksi. Torej si bomo prizadevali, da bi pri njegovem izpolnjevanju sodelovali enako aktivno vsi člani kolektiva. To še zlasti zato, ker ima delavsko samoupravljanje v idrijskem rudniku dolgoletno tradicijo. Prav to nas vse obvezuje, da združimo svoje sile pri uresničevanju programskih nalog našega sindikata."

Idrijski rudarji z zadovoljstvom ugotavljajo, da danes aktivno dela v sindikalni organizaciji veliko več članov kot pred leti. To se najbolj opaža v delu sindikalnih skupin, kjer se rudarji v ožjem krogu laže pogovorijo o svojih problemih, veliko hitreje kot sicer sprejemajo tudi odločitve, s katerimi nato prihajajo pred samoupravne organe.

„Tak način dogovarjanja in odločanja, se nam je zdel najbolj primere. Povedati pa moram, da pred sleherno samoupravno odločitvijo najprej obravnavajo gradivo skupine. V desetih, najkasneje pa v dvajsetih dneh dobimo njihova mnenja, stališča, predloge in zahteve, skratka znano je že mnenje celotnega kolektiva o posameznem vprašanju. Tako na ravni delovne organizacije in v politični koordinaciji samo še uskladimo vse pripombe in mnenja. Postopek je torej kar se da hiter in učinkovit," dodaja Martini Jakob.

Za organizacijo sestankov sindikalnih skupin se v rudniku poslužujejo treh načinov: samoiniciativnega, po programu in po potrebi. Vsaka skupina je v svoji OOS zastopana z 2 delegatoma, ki ju vsakokrat vabijo na seje.

Povedati je treba, da se je rudniški sindikat zadnja leta, zlasti pa lani zavzeto lotil tudi nalog na drugih področjih svojega delovanja.

„Posebno skrb posvečamo ne samo izboljšanju delovnih razmer rudarjev, marveč v enaki meri tudi njihovemu družbenemu standardu. Za to skrbi več komisij rudniške sindikalne konference — za socialna vprašanja, za šport in rekreacijo in za kulturo ter seveda tudi blagajna vzajemne pomoči. Tako skrbi komisija za socialna vprašanja za nabavo ozimnice, letovanja, za dodeljevanje socialnih podpor . . . Vsako leto obiščemo nekdanje člane kolektiva, medse pa povabimo rudarje—invalide in upokojence. Ne pozabimo pa tudi tistih članov delovne skupnosti, ki se zdravijo v bolnišnicah. Če se povrnem k letovanjem naših rudarjev: vsako leto preživi svoj dopust ob morju z družinskimi člani najmanj 1300 do 1400 zaposlenih, tem pa se v našem počitniškem domu v Ankaranu pridruži še nekaj deset upokojencev, invalidov . . . Nič manjše pozornosti ne posvečamo športni dejavnosti in kulturnemu razvedrilu rudarjev. Najbolj pomembno pa je bilo za nas zadnja leta reševanje stanovanjske problematike. Po vojni smo pridobili za rudarje 800 stanovanjskih enot. Tako smo v glavnem rešili najhujše probleme . . ." pravi Martini Jakob.

Z akcijo za hitrejše in učinkovitejše urejanje življenjskih in delovnih razmer rudarjev pa namerava rudniški sindikat nadaljevati vse dotlej, dokler, kakor sami pravijo, ne bodo videli, da se „njihov človek" prijetno počuti v svojem delovnem in življenjskem okolju.

IVO VIRNIK

NAŠI PRIJATELJI

MARJAN JELEN, sekretar medobčinskega sveta ZS za ljubljansko regijo

ŽIVLJENJE NAJ BO UJETO V ČASNIK

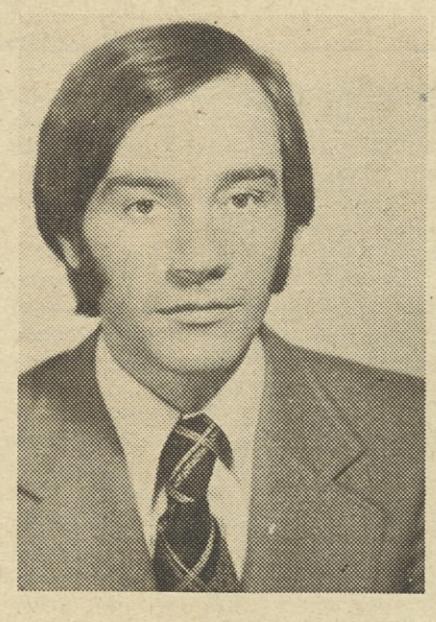

Marjan Jelen je sekretar medobčinskega sveta zveze sindikatov za ljubljansko regijo. Lahko rečemo, da je šel skozi vse faze „zorenja" sindikalnega delavca, kajti najprej je bil član izvršnega odbora sindikata v Žitu, nato predsednik osnovne organizacije, zatem sekretar občinskega sveta in lani je „pristal" na sedanjem delovnem mestu in funkciji.

Vedeli smo, da že več let prebira Delavsko enotnost in da je tudi prijatelj našega časnika. Poleg tega se zavzema za to, da dobi DE v roke vsak sindikalni aktivist, kajti v njem, kot sam pravi, „najdeš vsakokrat veliko opore za delo. Še bolj, ko so objavljene priloge, in danes si več ne morem zamisliti svojega sindikalnega dela brez Delavske enotnosti."

„Sicer pa že več kot deset let berem Delavsko enotnost in letošnja podoba in vsebina časnika mi je zelo všeč. Zato se tudi zavzemam, da uresničimo sklep o tem, da dobi vsak član izvršnega odbora osnovne organizacije DE, poleg tega pa tudi delegati v občinskih in republiških organih. Sklep je, vendar pa je potrebna tudi politična akcija za uresničitev zamisli. Prepričan pa sem, da že sedaj lahko opazite, da število naročnikov narašča. Očitno DE postaja vse bolj delavski časnik. Nova uredniška zasnova je dobra."

Tako pravi Marjan Jelen, vendar pa mu tudi kritik na rovaš DE ne manjka. „Pri opravljanju svojega poslanstva bi morala biti DE še bolj povezana s prizadevanji v naši družbi. Kot primer lahko navedem, da še vedno nismo dovolj seznanili delavcev z vsemi možnostmi, ki jih imajo pri sodiščih združenega dela in pri družbenih pravobranilcih samoupravljanja. Predlagam, da v DE temeljito seznanite sindikalne delavce z njihovimi nalogami in predvsem z vlogo sindikata pri varstvu pravic delavcev. Ni novost, če povem, da so mnenja sindikalne organizacije pogosto enaka vodilnim delovnim strukturam, ko gre za različne delovne in samoupravne spore. Ali je to prav? Gotovo ne v vsakem primeru. In prav takšnim primerom bi morala DE posvetiti vso pozornost in prek tega seznanjati delavce z njihovimi nalogami in predvsem nalogami sindikata.

To je le ena tema, ki bi jo kazalo v bodoče upoštevati. Kar pa zadeva obveščanje iz občinskih sindikalnih organizacij, tudi nisem zadovoljen. Vse kaže, da občinskim odborom posameznih sindikatov odmerja časnik premalo prostora. Toda ravno ti odbori bi morali biti nosilci akcije, kajti v njih se združujejo različni interesi, ki potem v procesu usklajevanja dobijo takšno ali drugačno vsebino in podobo. Aktivnost posameznih sindikatov v občinah je v DE premalo opazna in gotovo bi kazalo nekaj ukreniti."

Marjan Jelen nam je navrgel nekaj idej; aktualne so in tudi potrebne obravnave. „Mislim tudi, da ni neke jasne fiziognomije urejanja zunanje- politične rubrike. Premalo ste selektivni in kazalo bi obravnavati predvsem dejavnost tistih sindikatov, ki so značilni po tem, da resnično nekaj prispevajo k napredku ne le v svoji deželi, temveč tudi v mednarodnem sindikalnem gibanju . . ."

K temu Marjan Jelen dodaja: „Predvsem takih tem, kot so v sredini časnika, bi morali objavljati še več. Ne gre sicer za strogo sindikalne zadeve, vendarle pa za življenjske odnose med delavci in občani. Mimo tega, da je za sindikalne delavce DE uradni list, vsaj sam tako jemljem nekatere stvari, mora časnik slediti predvsem življenju in delu."

M. HORVAT

poverjeniki DE

5. VERA STROPNIK
6. STANE KEBLIČ
7. STANKO PIPA
8. ELICA ROGELJŠEK
9. EDO SIKERIČ
10. CITA TRAMPUŠ
11. JOŽE DERNOVŠEK
12. MARJAN JELEN

KULTURNA AKCIJA

SAMOUPRAVNI SPORAZUM MED SLG CELJE IN TEHNO-MERCATORJEM

TEMELJNI KAMEN

Slovensko ljudsko gledališče iz Celja je na poseben način počastilo 100-letnico rojstva Ivana Cankarja in 25-letnico svojega delovanja. Pred premiero Cankarjevega Pohujšanja v dolini šentflorjanski so minuli petek predstavniki SLG in Tehno-mercatorja podpisali samoupravni sporazum. Sporazum je prvi te vrste in je prav gotovo temeljni kamen bodočega sodelovanja med gospodarstvom in kulturo. Podpisniki so se dogovorili, da bodo z medsebojnim sodelovanjem prispevali k uresničevanju načela svobodne menjave dela in podružbljanja kulturnih dobrin.

Kaj sporazum pomeni? Tehno-mercator bo v letu 1976 omogočil scensko in kostumsko opremo za predstavo, ki jo bosta podpisnika določila. Poleg tega se bosta podpisnika dogovorila, da bo Tehno-mercator omogočil gostovanje drugih gledališč, SLG pa bo v zameno dalo delavcem Tehno-mercatorja sto brezplačnih vstopnic. Med drugim bo SLG odstopilo Tehno-mercatorju za občasne prireditve in razstave gledališki foyer, medtem ko bo Tehno-mercator v svojih trgovinah s plakati in prek zvočnikov seznanjal občane o dogodkih in prireditvah v gledališču.

– To so le nekateri elementi samoupravnega sporazuma, je dejal upravnik SLG Igor Lampret. Sporazum bomo obnavljali in seveda dodali nove elemente in oblike sodelovanja, za katere se bo med letom izkazalo, da bi bile lahko zanimive za obe strani. Predvsem bomo zdaj lahko več gostovali, kar je v našem interesu in v interesu občanov.

– Ne samo, da to za nas pomeni nov propagandni prijem, sodelovanje s SLG ima tudi druge razsežnosti, je v pogovoru z novinarji povedal direktor Tehno-mercatorja Stanko Selšek. Omogočili bomo lahko tudi program, ki bo ustrezal našim delovnim ljudem. Seveda pri izbiri programa ne bomo ovirali kolektiva SLG.

Sporazum je dokaz, da so v Celju že začeli razmišljati o povezovanju kulture in gospodarstva. Storjen je bil prvi korak, ki naj bo spodbuda za druge delovne organizacije v Celju in v Sloveniji.

STANKA RITONJA

PRIKAZ KULTURNEGA DELOVANJA LJUBITELJEV V MARIBORU

Pestrost dejavnosti in ponudbe

Mariborsko območje sodi med kulturno-amatersko najbolj razgibana v Sloveniji

Poslanstvo organizatorja kulturnega življenja v naših organizacijah združenega dela vedno bolj pridobiva veljavo. Krenilo je, in vedno več je zavzetosti organizatorjev za njihovo delo, vedno pogostejši pa so tudi – vsaj začetni uspehi.

V Mariboru deluje pod okriljem občinskega sveta zveze sindikatov in komisije za kulturo kakih 380 organizatorjev kulturnega življenja, ki se od lanskega oktobra vedno bolj načrtno organizirajo in povezujejo. Zavoljo njih in vseh tistih deset tisočev delavcev, ki morajo imeti možnost in pravico do kulturne vzgoje in kulturnega življenja, je bila pred nedavnim (18. marca) v Mariboru prireditev, na kateri so prikazali kulturno udejstvovanje ljubiteljev.

Najbrž ne pretiravamo, če rečemo, da sodi mariborsko območje med kulturno-amatersko najbolj razgibana v Sloveniji in da imajo organizatorji kulturnega življenja kam seči, ko pripravljajo kulturne programe. „Poskusni spored“ v Unionski dvorani je pokazal, kako neizčrpna je zakladnica amaterske kulturne ustvarjalnosti, kako raznovrstna je in kakšno veselje pomeni izvajalcem in seveda tudi občinstvu, ki mu je namenjena. Vsi nastopajoči so ljubitelji, se pravi, da se s kulturo ne ukvarjajo poklicno, marveč v prostem času. Mariborsko srečanje, namenjeno organizatorjem kulturnega življenja po podjetjih, je bilo v prvi vrsti pripravljeno zato, da bi le-ti imeli pregled nad ponudbo naših amaterskih kulturnih skupin in da bi jim bila olajšana izbira pri sestavljanju programov ob proslavah in drugačnih prireditvah v organizacijah združenega dela.

Spored, ki so ga izvajali mešani pevski zbor DKUD Angel Besednjak, pihalni orkester KUD Pošta, recitatorja Pavla Niklova in Marjan Markič, oktet Marles, lutkovno gledališče KUD Kobanci iz Kamnice, pionirski kulturno-umetniški skupini z osnovnih šol Slava Klavora in bratov Polančičev, ritmična skupina s pedagoške gimnazije in folkloristi KUD Student, je nudil zadovoljivo kakovost, marsikomu tudi svojevrsten užitek.

Prikazu kulturnega udejstvovanja ljubiteljev na odru sta bili dodani še dve možnosti za kulturne razstave v posameznih delovnih organizacijah. V avli Unionske dvorane so bile tako na ogled fotografije članov amaterskega foto kluba TAM, v sosednih prostorih pa je bila razstava likovnih amaterjev, ki se ljubiteljsko sestajajo v krožku, ki ga pripravlja katedra za likovni pouk na pedagoški akademiji v Mariboru. Obe razstavi odlikujeta dober izbor in skrbna postavitev.

In še na eno pomembno prvino kulturno-amaterskega dela med delavci ne smemo pozabiti. V razgovorih je bilo večkrat poudarjeno, da smo še zelo malo storili za to, da bi med našimi delovnimi ljudmi spodbujali k literarnemu ustvarjanju vse tiste, ki imajo v sebi dar za pisanje. Tovarniška glasila, ki imajo v Mariboru več kot 60.000 izvodov naklade, so imenitna priložnost, da na kulturni strani glasila zberemo mlade pa tudi starejše literate, ki naj bi brez sramu in predsodkov začeli objavljati svoje literarne prispevke. Delavec pozna svoje delo in razmere v kolektivu in jih tudi močno in neposredno doživlja – zakaj ga ne bi spodbudili, da bi svoja občutja tudi popisal in jih objavil v glasilu. Literarni klub v tovarni ali pri kulturno-umetniškem društvu v krajevni skupnosti naj bi piscem zagotovil mentorstvo in jim pomagal razvijati veščino jezikovnega izražanja. Predvsem pa bo treba v literarnih klubih – podobno kot v klubih prijateljev dobre knjige – usmerjati ljudi k dobri knjigi.

Za konec velja poudariti nekaj osnovnih spoznanj z mariborskega srečanja: naša ljubiteljska kultura je raznovrstna, bogata in na sorazmerno visoki ravni, zato mora postati še bolj množično področje kulturnega udejstvovanja naših delavcev. Čimveč bo soustvarjalcev ljubiteljske kulture, tem manj bo tarnanja o prepičlem denarju za vse te dejavnosti.

J. U.

Prizor iz Cankarjevega »Pohujšanja« v izvedbi SLG Celje

CANKARJEVO JUBILEJNO LETO

POBUDA

Na seji republiškega sveta ZSS, ko so obravnavali temo „delavci in kultura“, je Tilka Blaha med drugim tudi dejala, da bodo sindikati najlepše počastili spomin na Cankarja, če bomo v tem letu še posebej razvili in poglobili naše delovanje na vseh tistih področjih, ki lahko prispevajo k celovitemu osvobajanju človeka in dela, v tem pa hkrati njegovi kulturni osvoboditvi. Nadaljevati bi morali z vsemi že začetimi kulturnimi akcijami, spodbuditi akcijo tam, kjer še vlada mrtvilo. Res trajno pa bi letos počastili spomin na Cankarja, če bi začeli z gradnjo in opremo oziroma adaptacijo najbolj potrebnih delavskih kulturnih domov. Sindikati morajo dajati tudi te pobude in se vključiti v priprave zlasti tam, kjer take želje že dolgo obstajajo, kot denimo v Ljubljani, Mariboru, Celju, Novi Gorici, Novem mestu in še kje.

Odbor za proslavo 100-letnice rojstva Ivana Cankarja pri republiški konferenci SZDL je že v januarju dal pobudo, da bi v počastitev spomina na misel in delo Ivana Cankarja v Ljubljani na Trgu revolucije zgradili Kulturni center Ivan Cankar. To pobudo je sprejela tudi mestna konferenca SZDL in njen odbor za proslavo, ki pa jo je razširil s predlogom, naj bi ob kulturnem centru zasnovali tudi delavski izobraževalni center na lokaciji proti spomeniku Borisa Kidriča. Dejstvo je namreč, da v Ljubljani delavske univerze praktično nimajo prostorov, potrebe za izobraževanje odraslih v Ljubljani pa so velike.

Vsekakor bi morali pred javnostjo razgrniti to zamisel, se o njej pogovoriti z investicijskim zavodom za izgradnjo Trga revolucije in zasnovati celovit projekt kulturno-izobraževalnega centra v Ljubljani. Akcijski odbor za to gradnjo naj bi imenovala mestna konferenca SZDL, še v aprilu pa naj bi ustanovili tudi finančni konzorcij. Vsekakor bi morali gradnjo vključiti v srednjeročni načrt Ljubljane in do leta 1980 dokončati vsaj kulturni center. Zato bi morali tudi čimprej (obenem z obravnavanjem zasnove tega centra) tudi ugotoviti, koliko sredstev bi potrebovali za gradnjo centra in koliko sredstev bi lahko zbrali že v letošnjem letu.

Pobudo v Ljubljani bo sindikalno članstvo gotovo podprlo. S podobno akcijo pa bi morali začeti tudi v drugih krajih, denimo v Mariboru z akcijo za gradnjo gledališča, v nekaterih drugih večjih slovenskih mestih pa so tudi zelo potrebni kulturno-izobraževalni delavski centir. Poživitev investicijske dejavnosti, če lahko zavoljo skromnega vlaganja po vojni v te prostore sploh govorimo o „poživitvi“, bi naj bila torej pomembna sestavina sedanjega načrtovanja srednjeročnega razvoja. Prav dodatna pobuda ljubljanskega mestnega odbora za proslavo 100-letnice rojstva Ivana Cankarja pa nas je opozorila, da razmišljajmo tudi drugod o funkcionalno povezanih kulturno-izobraževalnih središčih, kajti prostorske potrebe so tako na področju kulture kot na področju izobraževanja delavcev.s.

S. G.

KAJ MI POMENI KULTURNO DELO?

KAR ŠE NI, PA ŠE BO!

Povabili so me, naj pridem med organizatorje (ali animatorje ali kakorkoli že) kulturnega življenja v novomeških organizacijah združenega dela. Bilo je po 12. seji sveta zveze sindikatov, „monaliza-priročnik“ je tudi že izšel, mene pa je zamikalo, da bi si „na licu mesta“ ogledal, kako in kaj. Zbral sem torej svoje izkušnje in vednost in tri prijatelje, ki o tem kaj vedo, pa smo šli.

Že med potjo smo se pridušali, da ne bomo govorili o tem, da je kultura potrebna in kaj to sploh je. Ne, pogovarjati se hočemo o izkušnjah in o možnostih, za katere ti sindikalni oznanjevalci kulture (ne oznanjevalci sindikalne kulture!) že vedo iz lastnih prizadevanj za kulturne dejavnosti, in dodajati svoje.

Pa smo se le ves čas stežka otepali skušnjav po tej ali oni „splošni“ temi: kako da ni zanimanja in ni razumevanja (enega od organizatorjev bojda direktor ni pustil na seminar) in ni prostorov in ni denarja in celo, kako ni lahko biti takale organizatorka poleg službe in poleg družine in kako bi morali pravzaprav poklicni umetniki in zavodi, itd., itd. – same resnice, ki vodijo v slepe ulice.

Zakaj tako? Menim, da vendarle zato, ker smo zvečine še brez izkušenj in zato tudi brez temeljnih predstav o tem, kaj, kdaj, kje in kako, komu. Pravimo, da njiva še ni zorana, a tudi mi smo še brez cekarja za seme in semena tudi še nismo izbrali. Pravim: zvečine, kajti novolesovci so na primer še pod dobrim vtisom praznovanja 8. marca, skrbi jih (lastna!) godba na pihala in mladi bi radi ustanovili igralsko skupino (pa naj se ji potlej reče novolesovska ali straška ali kako drugače, mar ni to vseeno? Mar ni!?). Resda zgolj klasične izkušnje, ki pa zato niso nič manj vredne, ne same po sebi, ne kot jedro za razgibavanje še drugih in v še drugih, novejših oblikah. Temvejevci so se odločili za anketo o tem, kaj si pravzaprav njihovi delavci, tudi tisti s hrvaške strani, želijo – in to je pač v redu začetek, čeprav smo si rekli, da bo poleg ankete gotovo potrebna tudi intimnejša in bolj sugestivna oblika. Za „Krko“ vedo povedati, da je prava trdnjava kulture in to tako dobro organizirana, da sploh ne potrebujejo več „generala“ za kulturo. Žužemberčan, ki je kar tako prišel druge poslušat, spotoma pove, kako so v njihovem krajevnem klubskem prostoru, ki je tudi tempelček bogov umetnosti, že zaprli Cankarjevo razstavo, pri kateri je sodelovala tudi novomeška študijska knjižnica, stala pa ni skoraj nič. In ko smo že pri poklicnikih, se spotoma posujemo s pepelom: novomeška galerija je lepo povabila organizatorje na razgovor o njenih razstavah, pa jih od več kot petdeset ni prišlo več kot pet.

In vendar: večidel smo še brez trdnih predstav o tem, kako postaviti kulturno dejavnost v sredino delovne organizacije in delovne skupnosti, delavca pa v sredino kulturne dejavnosti (o drugih komponentah kulture, ki so s kulturnimi dejavnostmi v dialektični žlahti, se tokrat nalašč nismo pogovarjali). Čeprav pišemo leto 76 in naše samoupravljanje ni več brezzobo otroče.

Vprašam se, kako naj torej planiramo? Planirati pomeni vendar – poznati! Pregrešno naglas izpovem, da po mojem plan ni edini možni in zveličavni začetek. Začetek bodi akcija, kakršnakoli, če še tako drobna in preprosta, čeprav le na pol uspešna in čeprav le na pol odmevna. Akcije kot kamenček na kamenček, ki nas sproti uče in nam odpirajo nove možnosti z novimi izkušnjami vred.

Povem tudi, nič manj pregrešno: množičnosti teh akcij si ne predstavljam tako, da naj pri slehemi prireditvi sodeluje slehemi od tisočev iz IMV, vsi tozdi Krke ali vseh tristo iz komunalne organizacije. Množičnost bodi v tem, da je zmeraj več takih, ki najdejo v oni priložnosti, če ne v tej in ne v tisti, priložnost zase in si po njej zažele še nove. Taki kulturni dogodki, v kakršnih hočeš biti kaj več kot samo spodobno občinstvo, večidel le težko prenašajo množičnost.

Marsikaj čisto otipljivega, preprostega, cenenega in mikavnega smo si vendarle skušali svetovati, od stalne razstave razglednic do kulturno obarvanih sindikalnih izletov in kulturnih tem pri izobraževanju ob delu pa od sestankov okrog gramofona do obiskov novomeških in slovenskih hramov ali spomenikov kulture.

Hudo rad bi vedel, kaj se bomo mogli pogovoriti, zares pogovoriti drug z drugim takole ob letu!

Saj navsezadnje ne gre predvsem za akcijo, ki naj uspe ali propade; za nujo gre, ki bo čez čas še večja, če je ne bomo tešili, in še večja, če jo bomo.

Zagotovo imajo zdaj nekatere naše kulturne institucije prelepo priložnost, da se izležejo iz svoje osamelosti ali pa da pomnožijo vrste svojih obiskovalcev in svojih gostiteljev (gora k Mohamedu, Mohamed k gori). Če bodo le verjeli, da je to njihovo poslanstvo, njihova dolžnost. Vem, da nekateri že verjamejo. Tudi poklicni posredovalci imajo lepo priložnost, da svoj „teren“ temeljito razširijo, hkrati pa z novimi obiskovalci ogrejejo sedeže svojih osrednjih dvoran. In tudi našim ansamblom in solistom se zagotovo v tovarniških menzah, tovarnah, pisarnah odpirajo novi „odri“, toda „odri“ sredi ljudi, ne odri nad ljudmi.

Brez muje, tako smo si tudi rekli to soboto dopoldne, se še čevelj ne obuje. To smo rekli zase, za organizatorje. Velja pa za vse.

JOŽE HUMER

SAP KOSOVO

ZASTOJ V GRADNJI

Na zadnji seji sveta zveze sindikatov AP Kosovo so med drugim razpravljali tudi o gradnji stanovanj za delavce ter ocenili uspehe in pomanjkljivosti družbene akcije za gradnjo delavskih stanovanj.

Gre pravzaprav za oceno učinkovitosti delovanja sindikata pri uresničevanju nalog, ki so jih sprejeli na skupni seji sekretariata pokrajinskega komiteja zveze komunistov in predsedstva zveze sindikatov o gradnji delavskih stanovanj.

Ugotovili so, da naloge niso bile uresničene v celoti. Začetek akcije je bil dober, potem pa je začela prevladovati počasnost pri uresničevanju dogovorov. Tudi denar, ki so ga v tej pokrajini namenili za stanovanjsko gradnjo, ni bil vedno namensko uporabljen, stopnje prispevkov pa niso bile enotne. Zato so od 1971. do 1975. leta namesto 36.000 zgradili le 24.641 stanovanj. Na seji so sklenili, da mora sindikat vložiti več naporov v to akcijo, da bi v bodoče tudi zgradili stanovanja, katerih gradnjo načrtujejo.

SINDIKATI BIH O NOVIH PREDPISIH

DEJANSKO STANJE

Od sarajevskega dopisnika

Na skupni seji IO RO sindikata delavcev industrije in rudarstva BiH, komisije za razvoj materialne osnove združenega dela in komisije za samoupravno sporazumevanje in družbeno dogovarjanje o razporejanju dohodka in delitvi sredstev za osebne dohodke je bila v središču pozornosti informacija o družbenoekonomskem bistvu predpisov o zagotavljanju plačil med porabniki družbenih sredstev in ugotavljanju ter obračunavanju dohodka temeljnih organizacij združenega dela.

Na seji so poudarili, da novih predpisov ne bi smeli obravnavati ločeno, marveč jih bo treba izvajati glede na celoten splet vprašanj, ki jih urejamo ob prehodu na novi sistem plačevanja in obračunavanja dohodka. Problemi, ki so zdaj na dnevnem redu, pa so taki, da jih tudi ne moremo več reševati po starem. Zato bi morali že zdaj vedeti, katere TOZD so „zrele“ za sanacijo, katere pa za stečaj. O tem si bomo na jasnem toliko prej, kolikor bolj se bo pobuda sveta ZS BiH, da je treba delovne ljudi temeljito seznaniti s problemi njihovih TOZD ob prehodu na novi sistem, nadaljevala in uveljavljala v vseh sindikalnih organizacijah, gospodarskih zbornicah, službah družbenega knjivogodstva in v občinskih skupščinah.

V razpravi o bankah in njihovih garancijah so poudarili, da pomeni avaliranje menice le nekakšno potrdilo, da so sredstva zagotovljena oziroma da zanje poleg dolžnika jamči še nekdo. Zastavili pa so vprašanje, kako bančni potencial ponuditi združenemu delu na način, ki bo zadovoljil tudi banke in bo skladen s predpisi o njihovem poslovanju. Sindikalni delavci, čeprav niso strokovnjaki za bančne zadeve, so nakazali tudi rešitev: med osnovnimi merili za dajanje bančnih poroštev mora biti tudi stopnja likvidnosti delovne organizacije, ki prosi za jamstvo . . .

Med kritičnimi delovnimi organizacijami v BiH bodo, kot so ugotovili, predvsem tiste delovne organizacije, ki imajo nepokrite izgube, ki nimajo dovolj rezervnih sredstev ali pa premajhna trajna obratna sredstva, kajti v takih primerih ne bo mogoče najti garantov, ki bi avalirali menice. Zaradi priprav na zaostrene pogoje gospodarjenja pa v BiH že ugotavljajo ne le počasnejšo in previdnejšo nabavo blaga ter umikanje akceptnih nalogov in drugih plačilnih instrumentov iz prometa, ampak tudi povečanje zalog v proizvodnji, večjo ponudbo blaga v konsignaciji, preverjanje sprejetih proizvodnih načrtov in podobno.

ESAD NJEMČEVIĆ

IZ SINDIKALNEGA TISKA

DOLGOZOK

V naslednjih petih letih bodo v Vojvodini namenili dvajset milijard dinarjev za gradnjo javnih cest, za njihovo rekonstrukcijo, za obnovo železnic in za razširitev telefonske in telegrafske mreže. Kakšne so pri tem naloge sindikata prometnih in poštnih delavcev Dolgozok piše v intervjuju s Ferencem Horvatom, predsednikom omenjenega sindikata.

Delavci v Subotici so nezadovoljni. Kljub obljubam in izjavam odgovornih, je preskrba mesta slaba in neorganizirana. Poleti, ko je ponudba zasebnih proizvajalcev večja, še nekako gre, toda pozimi in spomladi na trgu ni nikakršne izbire. V zvezi s tem je sodelavec Dolgozoka iz Subotice pregledal nekatere subotiške prodajalne in poroča o tem, kakšne so razmere pri ponudbi mesa, kruha, mlečnih izdelkov, sadja in zelenjave. Hkrati seznanja bralce, kakšne ukrepe je v zvezi s preskrbo sprejel izvršni svet občinske skupščine.

V januarju so bili življenjski stroški višji za 0,4 %, enako zvišanje pa je sledilo tudi v februarju. Na prvi pogled je vse v redu, hkrati pa smo lahko zaskrbljeni, ker so se cene nekaterih izdelkov in storitev v januarju, februarju in tudi v marcu povečale. Zaradi velikega skoka cen, zlasti v minulem letu, je v uradu za cene še veliko prošenj za povečanje cen. „Popuščanje zavore“ – pod tem naslovom Dolgozok v najnovejši številki objavlja članek in hkrati nakazuje perspektive v zvezi s tem vprašanjem.

Za Jožefa Dekanja, predsednika občine v Subotici, je najtežji dan petek. Tega dne sprejema vse, ki se pritožujejo. V Subotici je bilo takšnih vedno dovolj. Od 28.000 pritožb, kolikor jih je bilo lani v Vojvodini, jih kar 2100 odpade na Subotico. Sodelavec Dolgozoka je v zvezi s tem zastavil nekaj vprašanj Andrašu Mesarošu, sekretarju občinskega komiteja Zveze komunistov in Stipanu Godaru, sekretarju občinskega sindikalnega sveta v Subotici. Naslov članka je: Po sledeh pritožb.

PREDSEDSTVO SVETA ZSJ O PRIDOBIVANJU IN RAZPOREJANJU DOHODKA

Neizkoriščene možnosti za delitev po delu

Oblikovanje meril za vrednotenje dela in rezultatov dela za vsakega zaposlenega pomeni osnovo prizadevanj za spodbujanje gospodarjenja in stabilizacije

Sistem obračunavanja in ugotavljanja dohodka po plačani realizaciji, ki ga uveljavljamo s 1. aprilom, bo zaživel s težavami. Številne delovne organizacije namreč poslujejo z izgubo, nimajo pokritih investicij, primanjkuje jim obratnih sredstev in podobno. Vse to so vzroki, ki terjajo odločnejšo akcijo za spodbujanje uspešnega dela, kajti le več boljšega dela lahko pomeni izhod iz težav.

Nekako tako bi lahko strnili razpravo na seji predsedstva sveta ZSJ, ki je prejšnji četrtek pod vodstvom Mike Špiljka v uvodni in nedvomno najpomembnejši točki dnevnega reda analiziralo uresničevanje družbenih dogovorov in samoupravnih sporazumov o pridobivanju in razporejanju dohodka ter delitvi sredstev za osebne dohodke.

V uvodnem referatu je sekretar sveta ZSJ Andrej Grahor poudaril, da so se med dosedanjimi razpravami in akcijami za pripravo in sprejem sporazumov o razporejanju in delitvi dohodka soočali in spreminjali pogledi na ta problem. Čeprav prizadevanja niso bila vselej usklajena, je gotovo najbolj pomembno, da so ljudje povsod razumeli, da se dohodkovni odnosi morajo urejati v temeljnih organizacijah združenega dela in da je mesto delitve torej samo tam, kjer se dohodek tudi ustvarja. Prevladalo je tudi spoznanje, da v načelu lahko merimo vsako delo.

Modelov, ki v praksi potrjujejo to resnico, ne manjka. Vseeno pa se pozitivne izkušnje uveljavljajo prepočasi. Zakaj?

Kolektivi si sicer prizadevajo, da bi se otresli starih delitvenih norm, da kvalifikacija oziroma strokovna izobrazba ne bi več pomenila edine ali celo izključne osnove delitve. Vendar pa je spet res, da je še mnogo delovnih mest, na katerih osebni dohodek določajo na osnovi formalnih meril. Največkrat je tako v tistih TOZD, kjer dohodkovni odnosi še niso urejeni, kjer torej delavci še ne odločajo o razporejanju dohodka. V takih okoljih vodilni delavci tudi niso pokazali dovolj interesa in prizadevnosti za ureditev samoupravnih in dohodkovnih odnosov.

Pri utrjevanju načel delitve po delu pa se še vedno srečujemo tudi z nekritičnim prepisovanjem delitvenih modelov in z napačno pojmovano kategorijo pogojnega delavca. Izkušnje povedo, da ta instrument določa le razmerja med kvalifikacijskimi skupinami. Zato to kategorijo lahko uporabimo le za primerjave med panogami, ne pa kot delitveni instrument.

„Nevarno“ bi tudi bilo, če bi ta instrument pojmovali kot delitveni instrument. Če bi namreč maso sredstev za delitev na osebne dohodke oblikovali na osnovi seštevka koeficientov po kvalifikacijah, bi vsak s prstom pokazal na „svoj“ delež v tej masi. To pa ni sprejemljivo, saj bi ob tem pozabili na delo, ki je bilo vloženo.

Primerjalne analize poslovanja in gospodarjenja pomenijo najboljšo pot, po kateri v kolektivih lahko ocenijo lastno produktivnost in gospodarjenje z družbenimi sredstvi, s katerimi upravljajo. Posledica teh analiz torej so ali bodo tudi objektivnejša merila za vrednotenje dela. Prav zato pa bi kazalo nadaljevati z akcijo izdelave primerjalnih analiz in jo torej razširiti še na druge dejavnosti.

STORIMO LAHKO VEČ, KOT SI MISLIMO

V razpravi smo slišali, da bi v obstoječe sporazume o pridobivanju in razporejanju dohodka morali vgraditi tudi rešitve in spoznanja, do katerih smo prišli v razpravah ob pripravi osnutka zakona o združenem delu. Če namreč govorimo o dohodku, so v sporazumih zdaj vgrajena očitno preveč toga merila. Tisto, čemur pravimo poprečni dohodek na zaposlenega, prav gotovo ni le vrednost, kot jo ugotovijo v TOZD ali v delovni organizaciji, ampak dohodek lahko ugotovi šele panoga kot celota, seveda potem, ko je svoj proizvod ovrednotila na trgu. Zaradi tega bi morali pohiteti s sprejemanjem sporazumov o združevanju dela, saj je treba povezati tako TOZD znotraj delovne organizacije kot tudi v panogi. Z vsem tem bi koristno in učinkovito dopolnili sistem sporazumevanja.

Na podoben način bi morali dograjevati tudi samoupravne sporazume o razporejanju dohodka in delitvi sredstev za osebne dohodke v delovnih organizacijah. Praksa opozarja, da se mnoge TOZD pogosto vedejo kot samostojna podjetja, ki drugo na drugo valijo stroške, TOZD, ki neposredno nastopa na trgu, pa se potem ne more „ujeti“ s tržno ceno. Pritiski na neutemeljeno zviševanje cen pa zelo pogosto izvirajo prav iz takšnega neodgovornega ravnanja.

Podatki zaključnih računov kažejo, da nas čakajo izjemno zapletene in težke naloge, saj je 600.000 delavcev zaposlenih v podjetjih, ki so minulo poslovno leto zaključila z izgubo. Z izgubo so poslovali celo tako veliki sistemi, kot so železnice z več kot 100.000 zaposlenimi. Če vemo, da skupne izgube presegajo 6 milijard dinarjev in da precej kolektivov ne bo imelo sredstev niti za osebne dohodke, je nujna nadvse dobro organizirana akcija sindikatov in vseh drugih dejavnikov, zlasti še v občinah, da bi položaj omilili, kolikor je le možno. Pri tem pa bi morali izhajati iz spoznanja, da sicer moramo pomagati vsem kolektivom, ki izpolnjujejo pogoje za sanacijo, da pa to ne pomeni, da bomo odstopali od izvajanja sporazumov o pridobivanju in razporejanju dohodka in živeli ob „plačah“, kakršne bi že bile.

Po taki razpravi pač ne preseneča, da je predsednik sveta ZSJ Mika Špiljak v zaključni besedi ugotovil, da opravljeno delo pomeni šele pogoj za spodbudnejše nagrajevanje dela v družbeni bazi. Razprave o sporazumih in krogih sporazumevanja, analize sindikatov o posameznih vprašanjih in zornih kotih pridobivanja in razporejanja dohodka, kakor tudi razprave o zakonu o združenem delu so nas obogatile z novimi spoznanji o tej problematiki; naša dolžnost in potreba pa je, da pridobljeno znanje in izkušnje čim hitreje tudi uveljavimo v praksi.

M. H. – G. M.

ABC odnosov v kolektivu

NA SVETU NISI SAM

Piše: Azra Kristančič, dipl. psihologinja

Denimo, da mu je ime Janez. Skoraj četrt življenja je preživel na očetovi kmetiji. Čedalje teže je prenašal očetove ukaze pri delu in materin nadzor nad vsem, kar je delal v prostem času.

„Če ti ni prav, pa pojdi, kamor hočeš,“ je večkrat rekel oče. „Predobro mu je doma,“ je po navadi dodala mati.

In Janez je šel v bližnje mestece, kjer se je zaposlil v tovarni. Z velikim veseljem je ugotovil, da mu vsak teden ostane – potem ko je odštel za prehrano in stanovanje – več denarja, kot mu ga je dajal oče v dveh mesecih. Kmalu si je kupil televizor in si krajšal samotne urice. Toda gospodar, pri katerem je stanoval, v svoji hiši televizorja ni prenesel in Janez je užaljen odšel v večje mesto. To se je odločil toliko laže, ker je „začel hoditi delovodji čedalje bolj na živce“, delovodja pa njemu.

V večjem mestu in večjem kolektivu se šefi niso kdove kaj zmenili zanj. Bili so prezaposleni in niso imeli časa iskati njegovih napak. To je bilo dobro. Kmalu pa so prišle druge težave. Začelo se je osamljeno življenje, tovariši, s katerimi je delal pa – kot da ga ne bi opazili. Z redkimi se je pogovarjal, najpogosteje odrezavo in grobo, vrh vsega pa je rekel še marsikaj, česar ne bi smel. In okrog sebe je gledal nove obraze, videl na ulicah na tisoče ljudi, toda zelo malo znanih; sam in osamljen je čakal v vrstah za kino, v samopostrežni restavraciji, pred kopalnico . . .

V teh urah se mu je stožilo po domači vasi, po očetu, kajti „tam sem bil človek, tu pa sem številka,“ je priznal sam sebi. „In če že živim med tujci, zakaj ne bi šel v tujino še po boljši zaslužek? “

Ni mi več pisal in ne vem, ali je odšel na tuje ali ne. Toda, čeprav je šel, svojega problema tako ne bo odpravil. Janez in mnogi drugi namreč pozabljajo, da na svetu niso sami in da je njihovo življenje – takšno ali drugačno – rezultat odnosov z ljudmi. Življenje je čedalje bolj zgrajeno na medsebojni odvisnosti med ljudmi. In kdor ne najde človeških stikov z drugimi, mu ne bo pomagal noben beg.

KAJ STORITI, ČE PRAVNI PODUK NI ZAKONIT?

kupon § PRAVNIK SVETUJE

VPRAŠANJE:

V odločbi o razporeditvi na drugo delovno mesto je v pravnem poduku navedeno, da zahteva za varstvo ne zadrži izvršitve odločbe in da moram novo delovno mesto nastopiti takoj naslednji dan. Zanima me, ali je takšen pravni poduk zakonit?

A. M. – Ljubljana

ODGOVOR:

Praviloma vsaka zahteva za varstvo zadrži izvršitev odločbe. Tudi v primeru razporeditve na drugo delovno mesto je tako, razen seveda, če gre za razporeditev na neustrezno delovno mesto, ki jo narekujejo izredne okoliščine. Pri tako imenovani redni razporeditvi na drugo delovno mesto zahteva zadrži izvršitev odločbe. Dokler ni izdana drugostopna odločba torej delavcu ni potrebno nastopiti novo delovno mesto oziroma lahko nadaljuje z delom na dotedanjem. Kadar pa gre za začasno razporeditev na katerokoli delovno mesto, ki je potrebna zato, ker so nastopile izjemne okoliščine – višja sila in drugo – pa morebitna zahteva za varstvo že po samem zakonu ne zadrži izvršitve, saj takrat mora prijeti vsak za vsakršno delo, čeprav ne ustreza njegovim strokovnim in drugim delovnim sposobnostim. Če gre torej v vašem primeru za izjemno razporeditev, ki je začasna, zahteva ne zadrži izvršitve, sicer pa je – in je v tem primeru tudi dejansko je – pravni poduk v nasprotju z zakonom.

Naj dodamo še to, da je v pravnih podukih različnih odločb pogosto res zapisano, da zahteva za varstvo ne zadrži izvršitve. Izkušnje pa kažejo, da tak poduk največkrat ni zakonit.

SURINAM PO RAZGLASITVI NEODVISNOSTI

Zaostrena nasprotja

Usoda nove države je še najbolj odvisna od tega, kako bodo uspeli zgladiti nasprotja med rasami in kako bodo skrbeli za gospodarski razvoj

Po razglasitvi neodvisnosti – 25. novembra lani – se je Surinam, prej znan kot nizozemska Gvajana, soočil z mnogimi problemi. Z vsega 432.000 prebivalci, kot sledi iz popisa iz leta 1971, ki živijo na 136.000 kvadratnih kilometrih, je dežela slabo naseljena. Večina prebivalcev živi ob obalnem pasu Atlantskega oceana. Prav tukaj pa si prizadevajo, da bi onemogočili prodiranje vode oziroma, da bi voda izpodkopavala kopno. Res pa je, da so se prebivalci Surinama naučili od Nizozemcev, ki so jim gospodovali vse od leta 1667, kako zemljo odvzemati morju in kako graditi kanale in zapore proti vodni stihiji.

Današnji Surinamci so po poreklu iz Afrike in Azije. Kreolci, potomci sužnjev, ki so jih Nizozemci pripeljali iz Afrike za delo na plantažah sladkornega trsa, predstavljajo tretjino prebivalstva Surinama. Po ukinitvi suženjstva v letu 1863 so ostali v Surinamu in predstavljajo ob skorajda neznatnem številu belcev najstarejši sloj prebivalstva. Zasedajo največ delovnih mest v javni upravi in šolstvu.

Pomemben del prebivalcev so Hindujci in Indonezijci z Jave, ki so prišli v deželo mnogo kasneje in zamenjali črnce na plantažah. Ker so Azijci zelo vezani na tradicijo in tudi „zaprti" v svoja naselja, se niso mešali s kreolci. Desetletja sta ti dve etnični skupini živeli brez posebnih nasprotij. Mir je bil „pokopan" pred splošnimi volitvami leta 1973. Vzrok spora je, po mnenju večine opazovalcev, v razdelitvi dveh glavnih narodnostnih in rasnih skupin v dve politični organizaciji. Socialni demokrati so zastopniki kreolcev, progresivna stranka pa podpira Azijce. Ker so na splošnih volitvah ob pomoči 50.000 črncev zmagali kreolci, se je velik del azijske skupnosti zbal, da bo Surinam prišel povsem v roke „Afričanov". Zaradi tega so se tudi mnogi „Azijci" izselili na Nizozemsko.

Politična razdelitev na rasni osnovi gotovo ne govori v prid stabilnosti Surinama. Tako je tudi ob proglasitvi neodvisnosti dejal surinamski premier Aron ter pozval državljane k slogi. S tem bi lahko tudi odstranili ostanke kolonializma, ki obremenjuje tudi bodočnost mlade države.

Naslednja težava, s katero se srečuje Surinam, pa je tuji kapital v gospodarstvu. Vlada se je odločila, da v začetku zelo previdno nastopa do multinacionalnih družb, ki v resnici nadzorujejo vse najpomembnejše sektorje gospodarstva. Trenutno se zavzema za „skupne prijeme", kar pomeni ustanavljanje mešanih podjetij.

Zaradi pomanjkanja finančnih sredstev se Surinam vse bolj obrača tudi k državam Latinske Amerike. Tako so pred nedavnim že podpisali zelo pomembne pogodbe o dobavi boksita in uvozu nafte iz Venezuele.

Pariški „Le Monde" pa je pred nedavnim zapisal, da je tudi Nizozemska obljubila Surinamu pomoč v višini 3,5 milijard nizozemskih forintov v naslednjih 10 do 15 letih. Nizozemci so se tudi obvezali, da bodo Surinamu odpisali dolgove in mu nudili tehnično pomoč na različnih področjih.

Toda kljub pomoči – če bo prišla – mnogi opazovalci menijo, da si bodo v tej deželi predvsem morali prizadevati zgladiti rasna nasprotja, potrebno pa bo vložiti veliko naporov tudi v izboljšanje narodnega gospodarstva. Od pozitivne rešitve teh vprašanj je še najbolj odvisna usoda te majhne in neodvisne države na obalah Atlantika.

V. VUGDELIĆ

TA TEDEN V ŽARIŠČU

Predsednik republike Josip Broz Tito se je vrnil v Beograd z zelo uspešnega obiska v Mehiki, Panami in Venezueli. V izjavi po prihodu v Beograd je med drugim dejal: „Skoraj ves čas smo prebili v pogovorih in konkretnem dogovarjanju o pospešitvi sodelovanja. Vračamo se obogateni z novimi spoznanji o narodih in vodilnih osebnostih držav, ki smo jih obiskali, in zadovoljni smo z doseženimi rezultati." Predsednik Tito je poudaril, da gredo Mehika, Panama in Venezuela skozi obdobje pospešenega družbenopolitičnega in gospodarskega razvoja. Čutiti je pozitivno nestrpnost, da bi v čim krajšem času nadoknadili tisto, v čemer so tako dolgo zaostajali. Gre predvsem za izkoriščanje lastnih bogastev in možnosti za blaginjo najširših ljudskih množic. Po besedah predsednika Tita postajajo latinskoameriške države vse pomembnejši dejavnik v mednarodnih odnosih. „Čedalje bolj odločno se angažirajo pri reševanju aktualnih problemov, zlasti pri spreminjanju sedanjega nepravičnega mednarodnega gospodarskega sistema. Zato je tudi razumljivo, da so se vse te države, ki smo jih obiskali, znašle skupaj z drugimi državami v razvoju in se izrekle za politiko neuvrščenosti ali za politiko, ki se v vseh pomembnih vprašanjih sklada z neuvrščenostjo." Predsednik Tito je v izjavi poudaril tudi svoje prepričanje, da bo prihodnje sodelovanje Jugoslavije z Mehiko, Panamo in Venezuelo mnogo bolj plodno.

Med vrnitvijo se je predsednik Tito ustavil na delovnem in prijateljskem obisku na Portugalskem. Pogovarjal se je s portugalskim predsednikom Franciscom da Costa Gomesom. Državnika sta namenila veliko pozornost razvoju razmer v Angoli in drugim afriškim problemom, evropskim vprašanjem, zlasti pa uresničevanju sklepov helsinške konference o evropski varnosti in sodelovanju ter jugoslovansko-portugalskim odnosom.

V Libanonu so znova izbruhnili ostri spopadi med desničarskimi falangisti in muslimansko levico. Tokrat so se boji razplamteli s takšno močjo kot še nikoli med 11-mesečno državljansko vojno. V spopade je namreč poseglo tudi težko topništvo, s katerim se nasprotujoči strani oskrbujeta iz skladišč razcepljene libanonske armade.

Na uradni in prijateljski obisk v Jugoslavijo je dopotoval predsednik vrhovnega revolucionarnega sveta Somalije generalmajor Mohamed Siad Barre. O tem obisku se je somalski zunanji minister Galib pogovarjal v Beogradu s predsednikom ZIS Bijedićem in zveznim sekretarjem za zunanje zadeve Minićem. Razpravljali so tudi o nekaterih pomembnih mednarodnih vprašanjih, med drugim o dejavnosti neuvrščenih, o afriških problemih in o jugoslovansko-somalskem sodelovanju.

V. BARABAŠ

kdo je kdo

ŠANDOR GASPAR

generalni sekretar madžarskih sindikatov

Generalni sekretar centralnega sveta sindikatov LR Madžarske Šandor Gaspar se je rodil leta 1917 v delavski družini in se je izučil za kvalificiranega avtomehanika. Še mlad delavec je leta 1935 pristopil k sindikalnemu razrednemu gibanju in bil leto kasneje sprejet v KP Madžarske. Zaradi neomajnega boja za obrambo sindikalnih pravic in svoboščin ter delavskih interesov so ga sodelavci kot dvajsetletnega mladeniča izbrali za glavnega sindikalnega poverjenika v tovarni, kjer je bil zaposlen. Izbrali so dobro, kajti Šandor Gaspar je zavzeto sodeloval v sindikalnem gibanju svoje dežele tudi v najtežjih dneh Hortijevega fašističnega režima v letih okupacije.

Kot znan borec za delavske pravice je bil Šandor Gaspar takoj po osvoboditvi izvoljen za člana predsedstva kovinarskih delavcev Madžarske, leta 1949 pa je postal generalni sekretar tega sindikata. Ker je zelo aktivno deloval tudi v KP, je bil v tem obdobju izvoljen tudi v najožje partijsko vodstvo Budimpešte.

Ob znanih „madžarskih dogodkih" leta 1956 je bil Šandor Gaspar izvoljen za generalnega sekretarja centralnega sveta madžarskih sindikatov, da bi to dolžnost opravljal vse do leta 1961. V tem času je veliko prispeval k temu, da so se madžarski sindikati otresli vloge, ki so jo imeli pred letom 1956 in da so se prilagodili novim razmeram. Tudi naslednjih šest let je Šandor Gaspar opravljal zelo odgovorne politične dolžnosti, saj je bil član politbiroja in sekretar CK madžarske delavske partije. Leta 1967 pa so ga spet izvolili za generalnega sekretarja centralnega sveta madžarskih sindikatov. Odtlej Šandor Gaspar nadaljuje s prizadevanju, ki naj sindikatom zagotovijo tako vlogo pri izgradnji socialistične družbe, ki jim bo omogočala, da bodo enakopravno z drugimi političnimi dejavniki sodelovali tudi pri oblikovanju in ne le pri izvajanju politike ekonomskega in socialnega razvoja Madžarske. Vsekakor lahko ugotovimo, da tako madžarski sindikati kot njihov generalni sekretar v zadnjih letih posvečajo veliko pozornosti ustvarjanju takih družbenih odnosov, ob katerih bodo lahko vsi delavci vplivali na upravljanje v gospodarstvu in z družbenimi zadevami sploh.

R. R.

VRTIMO GLOBUS: ISLANDIJA

DEŽELA RIBIČEV

Islandska vlada, ki je od poletja 1974 velika koalicija konservativne neodvisne stranke z agrarno napredno stranko, si že od nastopa sem prizadeva za dosledno stabilizacijsko politiko, katere cilj je boj proti inflaciji in omejevanje notranjega povpraševanja. Ta vlada je doslej že dvakrat razvrednotila nacionalno valuto, in to prvič za 17 % ter drugič za 20 %.

Ob koncu lanskega aprila je allthing (parlament) z nekaterimi spremembami sprejel sveženj gospodarskih ukrepov: nove omejitve državnega proračuna, znižanje davščin in carin za nekatere surovine in živila, predvidel pa je tudi znižanje prometnega davka in obvezno varčevanje pri višjih dohodkih mimo tega se je parlament zavzel za nadaljnje najemanje kreditov doma in v tujini, s katerimi naj bi po eni strani ublažili proračunski primanjkljaj, ki znaša 1,5 milijarde islandskih kron, po drugi strani pa bi zagotovili materialno osnovo za osrednja tarifna pogajanja. Z namenom, da bi razvrednotenje valute pokazalo prave učinke, da bi se uravnovesila zunanja trgovina, gospodarstvo pa si zagotovilo konkurenčnost, naj bi se zato tudi sindikati odpovedali pretiranim zahtevam glede zaslužkov.

Gospodarske perspektive Islandije so po ugotovitvah narodnogospodarskega inštituta trenutno neugodne, ker na tradicionalnih izvoznih trgih za ribje proizvode ni moč pričakovati bistvenega dviga cen. Prav ti proizvodi pa so v islandskem izvozu udeleženi s približno 80 %. Mimo tega se rast cen uvoznega blaga nadaljuje. Če izvzamemo ribe, ovčje meso in mlevske izdelke, Islandija uvaža praktično vse življenjske potrebščine. Od jeseni 1973. leta se zaradi dragega uvoza pritisk inflacije vse bolj krepi.

Položaj se je še poslabšal, ko so zvišane cene nafte povečale stroške ribiškemu ladjevju, uvozno blago pa je bilo na prodaj po čedalje višjih cenah. Dohodki od izvoza so se zmanjšali, potem ko so drastično nazadovale cene rib na svetovnem trgu. Pogoji psolovanja so se v primerjavi z inozemskimi občutno poslabšali, primanjkljaj trgovinske bilance pa je narastel na 15,5 milijarde kron, kar ustreza 12 % družbenega bruto proizvoda.

Zaradi naftne krize intenzivirano iskanje alternativnih energetskih virov je spodbudilo zanimanje za islandsko vodno silo in zemeljsko toploto. Nekatere norveške tvrdke, med temi Norsk Hydro, so nameravale ali pa imajo namen energetsko intenzivne industrijske obrate prestaviti na Islandijo. Tudi švedski industrijski minister je omenil primera Akusuisse in ameriške družbe Union Carbide kot zgled, ki ga bo Švedska morda posnemala. Islandska vlada je namreč z družbo Union Carbide že lani podpisala pogodbo o zgraditvi tovarne ferosilicija v nekem zalivu severno od Reykjavika. Islandska vlada je lastnik 55 % akcijskega kapitala novo ustanovljene družbe, v kateri ima Union Carbide delež 45 %, Islandci pa večino glasov v upravnem svetu.

N. Ž.

STROKOVNAJK OPOZARJA NA PRAVICE IN DOLŽNOSTI

Zakaj naj bi proučevali varstvo in humanizacijo dela?

Potrebnost reševanja vprašanj varstva pri delu in humanizacije dela je precej obširnejša in večja, kot so število in vrste raziskovalnih tem in področij, kot jih predlagajo raziskovalne organizacije. Kljub številnim opozorilom, da je treba intenzivirati in razširiti raziskovalne dejavnosti institutov in zavodov za varstvo pri delu, uspeha ni! Razlogi, ki terjajo preusmeritev, so številni, med njimi tudi vprašanja in načini financiranja raziskovalnih nalog. Toda, če hočemo storiti na tem področju odločilen korak v intenziviranje raziskovalnega dela do tiste stopnje, da bodo vsa odprta vprašanja varstva in humanizacije dela „pokrita" tudi z raziskovalnimi rezultati, tedaj je treba storiti tudi pravilen prvi korak.

Za prvi korak v to smer je treba omeniti proučitev potreb po varnosti in humanizaciji dela. Mnogim se bo zdelo čudno, zakaj je to potrebno, saj imamo dovolj letnih in drugih podatkov o vrstah nesreč, obolenj in invalidnosti. Ali ni dovolj, če te pojave dosledno analiziramo in krepkeje organiziramo neposredni varnostni nadzor? Žal takšen način nikakor ne zadošča za sistematično načrtno uveljavljanje zahtev varstva in humanizacije dela s pomočjo zanesljivih ukrepov z visoko stopnjo učinkovitosti.

Proučevanje potreb je sodobna skupnost raziskovalnih disciplin, ki jih uporabljamo za prodajo blaga, izdelkov in še zlasti delovnih priprav in naprav, novih tehnologij in organizacij proizvodnih procesov. Le tako se proizvajalci uporabnih sredstev za delo temeljito zbližajo z značilnostmi in potrebami, ki naj jih stroji, naprave in priprave imajo skozi vso življenjsko dobo. Prav to pa je tisto, kar je tako nujno potrebno na področju raziskovalnega dela, vprašanj varstva in humanizacije dela.

Raziskovalci morajo točno vedeti, kje in kakšne so te potrebe, če bodo hoteli zastaviti raziskovalne naloge, tako da bodo rezultati raziskav neposredno in točno uporabni; da bodo stabilni in uporabni skozi vso življenjsko dobo, ki je določena za posamezne delovne priprave, naprave in dejavnike v proizvodnih procesih; da bodo imeli visoko stopnjo zagotovljene učinkovitosti (ne pa tako, da je učinkovitost dvomljiva in nepreizkušena); družbeno, ekonomsko in socialno pa pomenili celoto z vsemi drugimi odnosi tistih okolij, v katerih se uveljavljajo.

sprašujete – odgovarjamo

Prosim za dve pojasnili o izvajanju sindikalne liste:

– katera sredstva po sindikalni listi 76 štejejo v 70 % družbeno dogovorjene mase sredstev sklada skupne porabe?

– katero nadurno delo ne šteje v osnovo za izračun otroškega dodatka?

T. P. – BREŽICE

Odbor sindikatov Slovenije za samoupravno sporazumevanje o delitvi dohodka in osebnih dohodkov odgovarja takole:

Po 21. točki sindikalne liste 76 štejemo v 70 % družbeno dogovorjene mase sredstev skupne porabe regres za letne dopuste (brez regresa za letni dopust učencev), solidarnostne pomoči (razen po točki 30 a) in nagrade ob delovnih jubilejih. V osnovo za izračun otroškega dodatka pa ne šteje osebni dohodek iz nadurnega dela po 27. členu zakona o medsebojnih razmerjih delavcev v združenem delu in delovnih razmerjih med delavci in zasebnimi delodajalci. Opozarjamo da mora biti nadurno delo po že omenjenem 27. členu zakona opredeljeno v samoupravnem sporazumu o medsebojnih razmerjih.

JESENIŠKI ŽELEZARJI SO TEKMOVALI V VELESLALOMU IN SANKANJU

ŠTIRISTO NASTOPAJOČIH

Med delavci jeseniške železarne vlada že od nekdaj veliko zanimanje za športno rekreacijo v zimskih mesecih. Najbolj priljubljena športa sta smučanje in sankanje, precej delavcev pa v prostem času tudi drsa in keglja na ledu. Ugodne snežne razmere, čeprav že na pragu pomladi, so omogočile, da je komisija za športno rekreacijo pri sindikatu železarne organizirala medobratni prvenstvi v veleslalomu in sankanju. Tekmovanji sta lepo uspeli, saj se ju je udeležilo blizu 400 delavcev in delavk posameznih obratov in oddelkov.

Na prvenstvu v veleslalomu je nastopilo 250 tekmovalcev. V kategoriji moških do 30 let je zmagal Drago Ravnikar (raziskovalni oddelek), od 30 do 40 let Lovro Markež (sektor novogradenj), od 40 do 50 let Franci Koblar (strojne delavnice) in nad 50 let Ožbi Vister (strojne delavnice).

Ekipno je pri moških zmagal sektor novogradenj, drugi je bil obrat strojnega vzdrževanja, tretji pa raziskovalni oddelek. Med predstavnicami žensk je bila najhitrejša Metka Grilc iz sektorja novogradenj, katerega predstavnice so zmagale tudi v skupni uvrstitvi.

Prvenstva v sankanju, ki je bilo na naravni progi v Podmežaklji, se je udeležilo 150 ljubiteljev te športne panoge. Moški so bili razdeljeni v dve starostni kategoriji, in sicer do 40 let in nad 40 let. V prvi je zmagal Ivan Vilman (žičarna), v drugi pa Vinko Kosmač (plavž). Med ženskami je bila najhitrejša Ladica Sodja (prodaja).

Ekipno je v moški konkurenci zmagal obrat strojnega vzdrževanja, druga je bila žičarna, tretji pa predstavniki strojnih delavnic.

J. RABIČ

Sedmega sindikalnega tekmovanja Ljubljane v veleslalomu se je udeležilo 1353 smučark in smučarjev, kar nedvomno predstavlja svojevrsten rekord. Ker je bilo sodelujočih smučarjev izredno veliko, so organizatorji poskrbeli kar za sedem tekmovalnih stez! Največ zaslug za množično srečanje na snegu imajo ljubljanska mestna zveza za telesno kulturo, TRIM servis in Smučarska kluba Snežinka ter Novinar.

NA ČRNEM VRHU, URŠLJI GORI IN V KRANJSKI GORI TEČAJI ZA ORGANIZATORJE REKREACIJE

Novi kadri — nove možnosti

Sektor za telesno kulturo in rekreacijo pri republiškem svetu Zveze sindikatov Slovenije je organiziral konec minulega tedna drugi del tečaja za organizatorje aktivnega oddiha v delovnih organizacijah. Pri organizaciji tečaja, ki je bil na Črnem vrhu nad Idrijo, je sodeloval tudi center za družbeno izobraževanje RS ZSS in ljubljanski šolski center za telesno vzgojo.

Tridnevnega tečaja se je udeležilo 54 tečajnikov, ki so lani končali prvi del tečaja v Poreču. Tečajniki so se na Črnem vrhu seznanili s smučarskimi športi, sankanjem, igrami na snegu in z organizacijo zimskih športnih tekmovanj. Udeleženci tečaja, ki so uspešno opravili vse izpite, so prejeli diplome.

Podobna tečaja bosta te dni še na Uršlji gori na Koroškem in v Kranjski gori. Obeh tečajev se bo udeležilo blizu 90 ljudi. To z drugimi besedami pomeni, da bomo imeli od letošnjega marca dalje v Sloveniji blizu 150 šolanih organizatorjev aktivnega oddiha več!

VODJA SLUŽBE ZA ŠPORT IN REKREACIJO PRI MARIBORSKIH SINDIKATIH JOŽE RAIŠP NA VASA TEKU

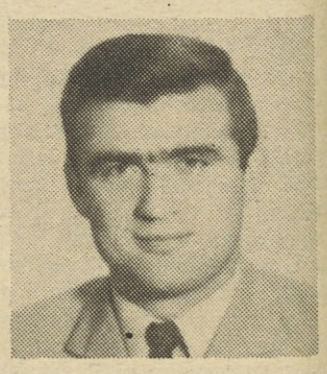

NEPOZABNO DOŽIVETJE

Na nedavnem sindikalnem prvenstvu Maribora v smučarskih tekih je zmagal Jože Raišp. Bil je najhitrejši v svoji kategoriji pa tudi od mlajših tekmovalcev mu nihče ni bil kos. In še nekaj časa mu ne bodo. Jože je namreč sportnik od nog do glave, teki na smučeh pa so njegova specialnost.

Ker se je Jože Raišp te dni vrnil iz Švedske, kjer se je udeležil Vasa teka, to je ena izmed največjih in obenem tudi najtežavnejših tradicionalnih športnih prireditev na svetu, smo ga obiskali v Hočah pri Mariboru in ga poprosili, da obudi spomine na dolgo smučarsko potovanje . . .

„Moja dolgoletna želja je bila, da se vsaj enkrat tudi sam udeležim slovitega Vasa teka, ki vsako leto privablja na Švedsko tisoče in tisoče smučarjev z vsega sveta. Letos se mi je želja uresničila. Doživetje je nepozabno. Vse skupaj človeka nepopisno prevzame. Še nedavno sem si želel na Švedsko le enkrat, sedaj pa, ko je vse za menoj, ko sem se tudi sam udeležil Vasa teka, vem in sem trdno odločen, da na Švedskem nisem bil zadnjič . . .“

Letos se je Vasa teka udeležilo rekordno število ljudi, le nekaj manj kot enajst tisoč. V kraj Saelen so pripotovali z vseh kontinentov. Njihov cilj je bila Mora, do katere je bilo potrebno presmučati le dvesto metrov manj kot 86 kilometrov! Torej več kot dve klasični maratonski progi! Vasa teka se je tudi tokrat udeležilo mlado in staro, saj so smučarski teki pri severnjakih izredno cenjena in zato tudi zelo množična športna panoga. Le ženske ne smejo na start. Seveda zavoljo izjemne dolžine proge.

„Ker sem startal prvič, sem imel visoko startno številko . . .“, je nadaljeval sogovornik. „Sicer pa je že sam začetek tekmovanja nekaj posebnega. S številko 10378 sem čakal na start na četrti startni črti, to je kar 600 metrov za dejanskim startom. To pomeni, da smo morali mi vsi, ki smo bili najbolj zadaj, preteči 600 metrov več kot drugi, če smo hoteli presmučati ciljno ravnino. Sicer pa ob tolikih kilometrih in ob tako dolgi poti to zares ni bilo bistveno. Problem je bil v tem, da sem se znašel v množici 6500 smučarjev, toliko nas je namreč čakalo na začetek tekmovanja na zadnji startni črti in da se je bilo pozneje izredno težavno prebiti v ospredje in pustiti za seboj počasnejše. To pomeni, da smo morali na začelju dati precej več od sebe kot tisti pred nami, če smo želeli približno v enakem času doseči cilj . . .“

„In za koga so bile rezervirane prve startne vrste? “

„Na pravem startu je bilo blizu 300 tekmovalcev, ki so zastopali reprezentance. Dvesto metrov zadaj je bilo 1000 tekmovalcev, ki so bili leto dni poprej na Vasa teku med najboljšimi. Štiristo metrov za startno črto je bilo 3000 tekačev – merila so bila podobna kot za drugo skupino – v zadnji skupini, ki je bila oddaljena od starta 600 metrov, pa smo se gnetli mi . . .“

„Tekmovanje je pomenilo pravo smučarsko epopejo, saj verjetno doslej še niste naenkrat presmučali tako dolge poti? “

„Prizadeval sem si predvsem dvoje, da bi se kar najhitreje prebil čim bolj v ospredje in da ne bi padel. S palicami si nisem mogel pomagati. Roke sem moral tiščati k sebi, da se nisem zapletel v množico. Če bi padel, bi bilo zelo verjetno mojega nastopa konec že na samem startu. Sprva je bila proga široka 1500 metrov, potem se je naenkrat močno zožila. Snel sem smučke, si poiskal izhod in obšel množico. Težko je bilo, toda druge poti ni bilo, če nisem hotel zgubiti skoraj pol ure . . .“

„In pozneje, kako je bilo s telesno pripravljenostjo? “

„Dobri dve tretjini proge sem presmučal razmeroma z lahkoto. Nekako po sedemdesetih kilometrih pa so mi pričele nagajati trebušne mišice. Teh težav doslej nisem poznal. Bilo je hudo, a spet ne toliko, da ne bi zdržal. S časom 6 ur, 29 minut in 21 sekund sem zasedel 2465. mesto. Za seboj sem pustil več kot 8000 smučarjev . . .“

„Tekmovanje, kot jeasa tek, je sorazmero draga stvar. Dolga pot, stroški za bivanje, startnina . . . Kdo vam je pravzaprav omogočil vse to . .? “

„Letošnjega tradicionalnega tekmovanja v smučarskih tekih na Švedskem smo se udeležili trije Jugoslovani. Odpotovali smo na lastno pobudo, zato smo tudi vse stroške krili sami. Šport je šport in zanj je potrebno nekaj žrtvovati. Moram pa dodati, da nam je ob tej priložnosti dala tovarna Elan dva para smuči, ki so se odlično obnesle . . .“

Z organizacijo aktivnega oddiha zaposlenih ima Jože Raišp toliko dela, da nima veliko prostega časa. Tega rad prebije s člani smučarskega kluba Lovrenc na Pohorju. Skrbi za blizu 40 tekačev, med katerimi je tudi njegova hči, 10-letna Špelca, ki je dosegla na državnem prvenstvu v smučarskih tekih 5. mesto.

Sicer pa v družini Faišp vsi zelo cenijo smučarski tek. Uspešno nastopa tudi sin, rada tekmuje celo žena Milka. Včasih tekmuje kar vsa družina hkrati. Zato Jožeta doma vsi razumejo ter se z njim vred vesele njegovih uspehov. Vsem skupaj šport veliko pomeni.

ANDREJ ULAGA

NOVICE, REZULTATI, MNENJA...

NOVA GORICA

Za pokal SGP »Gorica«

Na pobočjih Livka nad Kobaridom je bilo 13. marca v okviru zimskih športnih iger SGP „Gorica“ tekmovanje v veleslalomu za ekipni prehodni pokal in za posamezne naslove v različnih kategorijah. Tekmovanja se je udeležilo blizu 70 smučarjev in smučark iz osmih temeljnih organizacij in skupnih služb OZD SGP Gorica.

Največ znanja so pokazali Danica Peterlin (skupne službe), Slavko Melinc (TOZD SO – do 33 let), Danko Jelinčič (TOZD ABK – člani nad 40 let) in Jože Ivančič (skupne službe – od 33 do 40 let).

Prehodni pokal v ekipnem tekmovanju je osvojila ekipa skupnih služb, ki je zbrala 340 točk. Druga je bila ekipa TOZD Strojni obrati, tretja pa TOZD Centralni obrati. Nagrado in pokal za množično udeležbo je prejela ekipa TOZD strojni obrati.

JOŽKO CATELANI

KOPA

XVII. Lesariada

Na smučiščih zimskega turističnega centra Kopa je organizirala LESNA iz Slovenj Gradca XVII. lesariado. Blizu 300 smučarjev in smučark iz 33 delovnih organizacij se je pomerilo v veleslalomu in tekih na 10 in 5 kilometrov.

Vzdušje na Kopi je bilo zelo prijetno, lepo vreme in dobra organizacija sta prispevali k splošnemu zadovoljstvu. V ekipni ženski konkurenci so bile prve smučarke Elana, medtem ko so se na drugo mesto uvrstile predstavnice GG Maribor. V smučarskih tekih pa so bile najhitrejše smučarke GG Maribor, medtem ko so se na drugo mesto uvrstile tekmovalke Elana.

Med moškimi so bili najhitrejši Andrej Klinar (GG Bled), Peter Lakota (GG Bled) in Tine Mulej („Kozorog“ Kamnik). V smučarskih tekih pa so se najbolje odrezali Rudi Kolander (Marles Maribor) in Anton Kandare (Brest Cerknica).

V skupni uvrstitvi so zmagali smučarji Elana, drugi so bili predstavniki GG Maribor, tretji pa Alplesa.

MILAN PEČOVNIK

PREVALJE

Lovorika mehanikom!

Sindikalna organizacija TOZD Rezalnega orodja Prevalje je organizirala za svoje člane pri Klemenu nad Prevaljam tekmovanje v veleslalomu. Ob lepem sončnem vremenu se je udeležilo tekmovanja nekaj več kot 40 smučarjev in precej gledalcev.

Najuspešnejši so bili Franc Kadiš (nad 45 let), Ivan Pudgar (od 35 do 45 let), Vlado Sekavčnik (od 25 do 35 let), Herman Čepelnik (do 25 let) in v konkurenci žensk Mihaela Čepelnik in Iva Paradiž.

V skupni uvrstitvi so zmagali predstavniki mehanične delavnice (95) točk, na drugo mesto so se uvrstili smučarji uprave in skupnih služb (80 točk), na tretje pa pilarne (20 točk).

IVAN PUDGAR

GRIŽE

Zaključek TRIM akcij

16. marca je bil na osnovni šoli Nada Cilenšek Griže zaključek TRIM akcij v PD Zabukovica. Skupaj je v letu 1975 opravilo trimčkovo planinsko pot 115 članov. Za prehojenih 200 kilometrov si je prislužilo zlati čevljček 52 planincev, srebrnega, za prehojenih 100 kilometrov, pa deset planincev.

Ob tej priložnosti je predaval Simon Petrovič iz Ptuja o temi: „Daleč so, a vendar blizu – Haloze“, orisal je področje, prek katerega ne vodijo markirane planinske poti, a je v svoji lepoti enkratno. Prikazal je Haloze, njihovo značilno arhitekturo, življenje na tem področju in naravne lepote.

F. JEŽOVNIK

MEDVODE

Veleslalom OZD Color

V soboto je bil na Starem vrhu nad Škofjo Loko IX. veleslalom OZD „Color“, na katerem je sodelovalo 62 tekmovalcev in tekmovalk. Tekmovanje je odlično pripravila smučarska sekcija ŠD Color v sodelovanju s smučarskim klubom „Alpetour“ Škofja Loka.

Rezultati – članice: 1. Tome 61,8, 2. Rozman 70,0, 3. Kržin 70,5, 4. Juvan 73,9, 5. Petaci 74,4; itd.

Veterani: 1. Cvajnar 52,8, 2. Rožnik 54,4, 3. Gostič 59,1, 4. Mrak 67,3, 5. Bezjak 74,2, itd.

Člani: 1.–2. Matijevec, Senčar 49,7, 3. Hočevar 51,8, 4. Konič 52,9, 5. Trpin 54,0, itd.

F. ROZMAN

VELENJE

Tekmovanje v šahu

V okviru delavskih športnih iger je komisija za rekreacijo in oddih pri občinskem sindikalnem svetu organizirala skupaj s šahovskim klubom Velenje sindikalno prvenstvo v šahu. Tekmovanja se je udeležilo 70 ekip.

Rezultati: 1. REK – DSSS, 2. TGO – DSSS, 3. REK – TOZD Storitve, 4. GIP Vegrad, 5. REK TOZD TEŠ, 6. RŠC – TOZD EKO, 7. REK – TOZD Priprave, 8. TGO – TOZD Pralna tehnika, 9. REK – TOZD Transport in mehanizacija, 10. TGO – TOZD Chrom metal, itd.

K. J.

DELAVSKO GIBANJE IN SOCIALIZEM (XII)

Rodila se je Komunistična partija

Iz vojnih ruševin je vstala prva socialistična država

Piše: Franc Rozman

MAKEDONIJO MAKEDONCEM!

Makedonija je bila skoraj v vsem obravnavanem obdobju turška provinca, zato je bil njen osvobodilni boj še toliko bolj pomemben. Socialistične ideje so pronicale iz Srbije in Bolgarije.

Prvi makedonski socialist Vasil Glavinov je v Sofiji leta 1893 organiziral prvo makedonsko delavsko skupino z namenom, da jo polagoma spremeni v samostojno makedonsko organizacijo. Do konca stoletja je uspelo Glavinovu, da je organiziral nekaj delavskih krožkov v Skopju in Bitoli, čeprav je imel težave z bolgarskimi socialnimi demokrati, ki so Makedonce razglašali za integralni del Bolgarov.

Leta 1900 se je Glavinova skupina vključila v VMRO (notranja makedonska revolucionarna organizacija), katere cilj je bila nacionalna osamosvojitev in politična avtonomija Makedonije. Socialisti so predstavljali levo krilo v VMRO in so skupaj z omenjeno organizacijo šli v ilindensko vstajo (leta 1903). Vrh ilindenske vstaje predstavlja kruševska republika, ki je na čelu s socialistom Nikolom Karevom v marsičem prerasla okvire narodnoosvobodilnega boja in dobila socialno obeležje (denimo ljudska oblast, razlastitev podjetij).

Do večjega razmaha delavskega gibanja je prišlo v Makedoniji po mladoturški revoluciji v Turčiji leta 1908. Ustanovljene so bile prve delavske organizacije v Skopju leta 1909, ki so sprejele erfurtski program. Tega leta so v Makedoniji prvič praznovali prvi maj. Skopska organizacija je navzven nastopala tudi kot predstavnica vsega makedonskega delavstva, kajti do ustanovitve stranke ni prišlo zaradi nasprotovanja Bolgarov. Po balkanskih vojnah 1912/13 so se makedonski delavci tesno povezali s srbskimi. Makedonski socialisti so imeli zaradi svojih specifičnih razmer zelo pozitivno stališče do kmečkega in narodnega vprašanja. Ker je bil kmet nosilec narodnoosvobodilnega boja, so bili socialisti v Makedoniji za popolno odpravo fevdalnega sistema in za razdelitev zemlje brez odškodnine. V nacionalnem vprašanju pa je bilo njihovo geslo „Makedonijo Makedoncem“, obenem pa so bili za balkansko federacijo na temeljih neodvisnosti in enakopravnosti narodov.

VASA PELAGIĆ – LJUDSKI TRIBUN

Tudi v Bosni in Hercegovini je bil turški fevdalizem še tako močan, da se delavsko gibanje ni moglo razviti. Prvi glasnik socialističnih idej je bil Vasa Pelagić, sodobnik Svetozarja Markovića. Bil je pravi ljudski tribun. Njegovo pojmovanje socializma je zmes različnih vplivov, predvsem ruskega narodništva in temelji na vlogi kmeta.

Šele ko je Bosno okupirala Avstroogrska (1878), je polagoma začel vdirati kapitalizem in s prvo industrijo se je začel porajati tudi proletariat. Prva delavska društva so nastala leta 1903 in pod vplivom ruske revolucije iz leta 1905 so izbruhnile prve organizirane stavke.

Leta 1906 je bila ustanovljena sindikalna zveza, ki je izvedla že v tem letu generalno stavko. Junija 1909. leta je bila ustanovljena bosanska socialdemokratska stranka. Pod vplivom srbskih socialistov je bila bosanska socialistična stranka tesno povezana s sindikati, in to ne le idejno, ampak tudi organizacijsko.

Ker je bila Bosna in Hercegovina v sklopu Avstroogrske monarhije, je bil zelo močan vpliv avstrijske socialne demokracije in druge internacionale. Posledica tega je bila, da je bosanska socialna demokracija zavzemala v nacionalnem in agrarnem vprašanju soportunistično stališče.

ROJSTVO KOMUNISTIČNE PARTIJE

Na Hrvaškem se je delavsko gibanje razvijalo ,precej podobno kot na Slovenskem. Tu je bil industrijski razvoj še najhitrejši in je najgloblje prodrl v družbo. Prve socialistične ideje na Hrvaškem zasledimo že ob koncu šestdesetih let in leta 1870 je tipografsko društvo ustanovilo prvo delavsko društvo na hrvaškem.

Podobno kot v vsej Avstroogrski, je bilo društveno življenje kar živahno. Nekaj časa je izhajal (1874) prvi delavski list Radnički prijatelj. Idejno so se v delavskem gibanju prepletale različne struje, tako marksistične kot anarhistične, močan je bil tudi vpliv Lassala. Khuen Hedervaryjev režim je v osemdesetih letih hudo preganjal delavsko gibanje, kar je bila značilnost režimov v vseh avstroogrskih deželah. Šele ko je v Avstriji 1889 delavska stranka postala legalna, je tudi na hrvaškem prišlo do novega vzpona v delavskem gibanju. Leta 1894 je bila ustanovljena socialnodemokratska stranka Hrvaške in Slavonije, ki je sprejela avstrijski hainfeldski program. V skladu s politiko avstrijske socialne demokracije je bila tudi politika hrvaške socialnodemokratske stranke. Njena stališča so bila močno prepojena z avstromarksizmom, zlasti v nacionalnem vprašanju, saj je bila stranka na stališču avstrijskega koncepta o kulturni avtonomiji. Njen skrajni cilj je bil narodna avtonomija v okviru avstroogrske monarhije.

V boju z madžarsko buržoazijo, ki je težila po popolni hemegoniji nad Hrvaško, se je hrvaška socialna demokracija opirala na hrvaške meščanske stranke in večkrat nastopala oportunistično. V sindikalnem vprašanju so zagovarjali stališče, da sta ekonomski in politični boj neločljiva in da zato ne more biti razlike med sindikalnim in strankinim članstvom.

V agrarnem vprašanju je stranka sicer skušala organizirati kmete, vendar v programu ni imela razdelitve zemlje brez odškodnine. V vseh drugih pomembnih vprašanjih so hrvaški socialni demokrati zastopali mnenja druge internacionale, tako denimo tudi v vojnem vprašanju.

Prva svetovna vojna je popolnoma spremenila evropsko politično podobo in zrušila štiri mogočne monarhije. Iz vojnih ruševin je zrasla tudi prva socialistična država v zgodovini. Delavsko gibanje v jugoslovanskih deželah je postajalo vse močnejše. Revolucionarne razmere, ki so nastale pod vplivom oktobrske revolucije in vojnega nezadovoljstva, pa so ustvarile pogoje za njegov nesluteni razmah v letih 1918–1920 ne le v Evropi, ampak tudi v novo nastali Jugoslaviji. Iz najbolj naprednega krila v delavskih strankah je nastala komunistična partija, desna krila socialnih demokratov pa so sprejela ministerializem in v delavskem gibanju je prišlo do hudega razkola.

KONEC

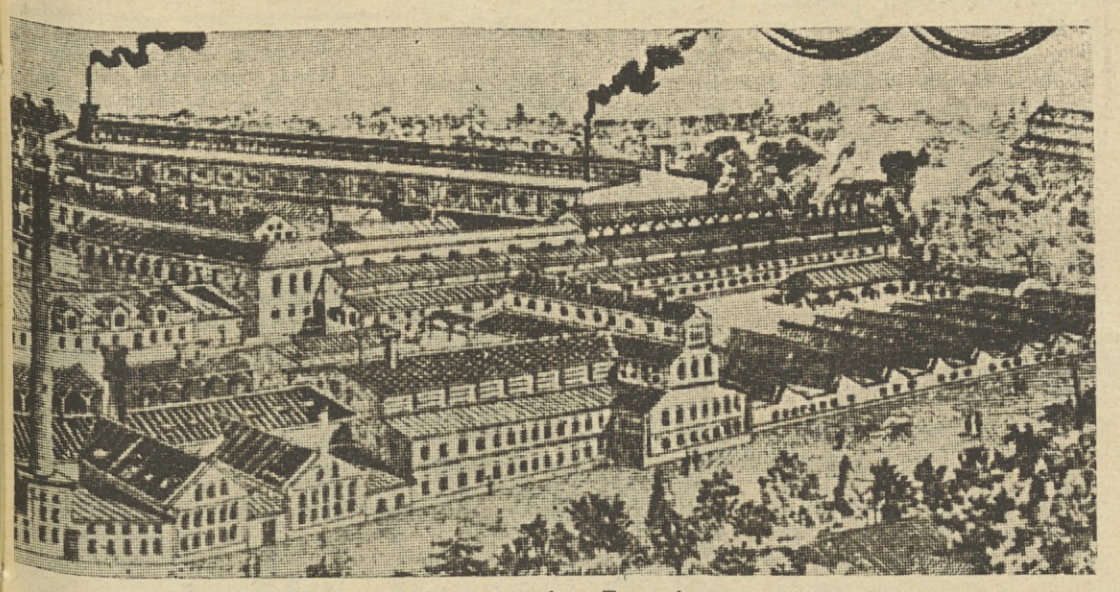

Tovarna usnja v Zagrebu

Predvsem pa bomo omejili in strogo nadzirali rast cen . . .

Karikatura: I. Antič

. . . In kdaj nadoknadite, če zaradi preobilice dela ne morete na kakšen sestanek?

Karikatura: A. Novak

NAGRADNA KRIŽANKA

Rešitve pošljite do 1. 4. 1976 na naslov: ČZP Delavska enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, s pripisom na ovojnici NAGRADNA KRIŽANKA. Nagrade 200, 150 in 100 din.

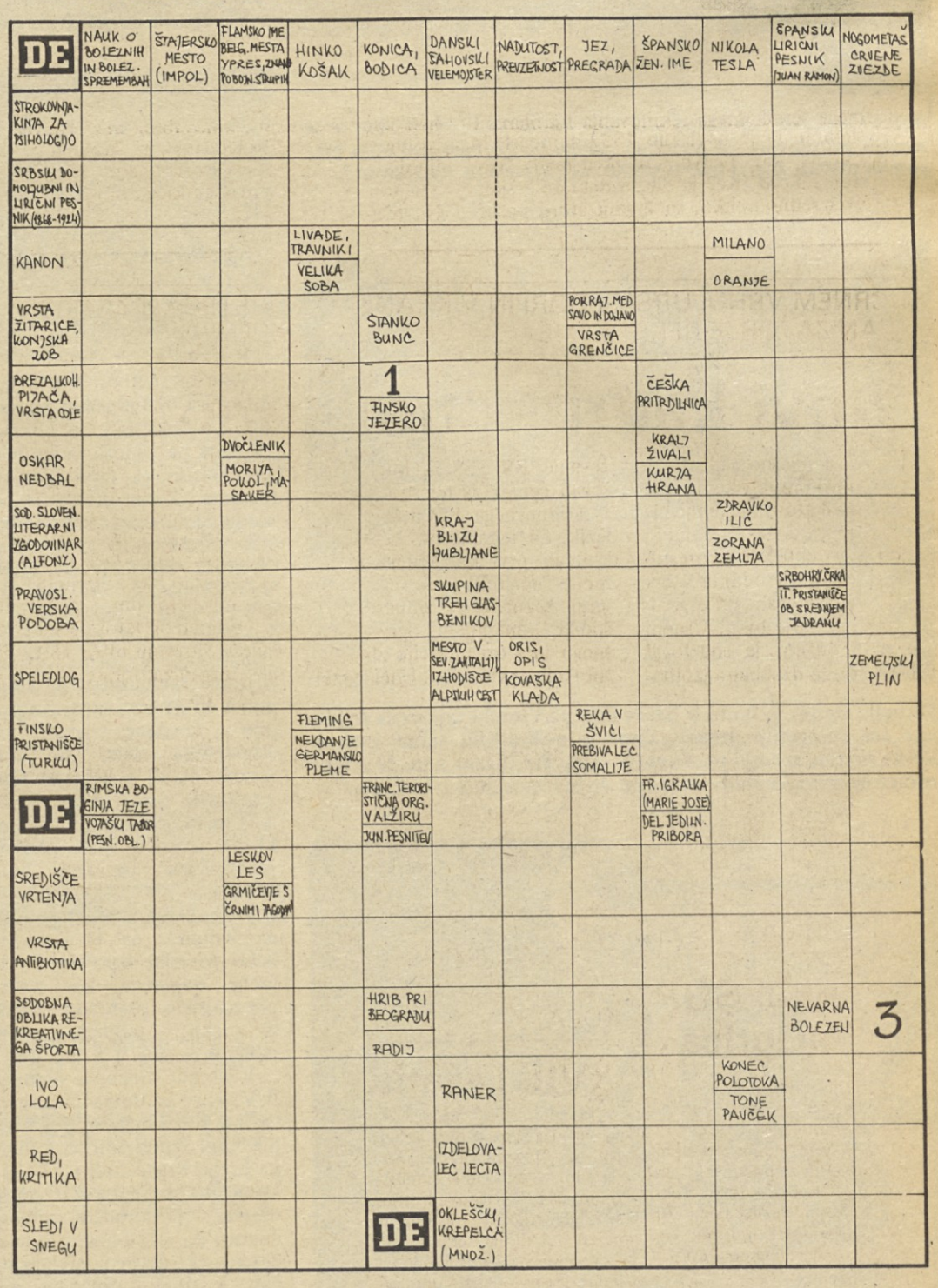

REŠITEV NAGRADNE KRIŽANKE IZ PREJŠNJE ŠTEVILKE

ANDREJ MARINC, RAZISKOVALEC, TRSKE, NAM, PA , EE, OJSTRAH, RKS, ER, ZONA, IONOSFERA, AM, OVALI, AONIJA, SAGA, LK, NDR, KLAVCI, ISEO, LN, ELBASAN, EISENERZ, ČU, RATTIGAN, TER, OPANKA, ATAKA, TARA, LAVER, IRI, AKROSTIH, KANADA, UTANT, ITAKA, RANA

Izžrebani reševalci iz prejšnje številke: 1. nagrada, 200 din: Marija Škorjanc, Šešče 44, Prebold; 2. nagrada, 150 din: Ida Modrijan, THP Postojnska jama – TOZD Jama, 3. nagrada, 100 din: Slavka Šoper, Paderšičeva 23, Novo mesto.

Nagrade bomo poslali po pošti.

POZOR, HUD PES!

Tovariš Krivokljun, malce zdolgočaseni upokojenec, svojim očem ni mogel verjeti, ko je na drugi strani ulice prepoznal znan obraz prijatelja Hudomlina.

„Pozdravljen! Pridem v Ljubljano po nekaj letih in – koga najprej zagledam . . . Kako, si tudi ti že v penziji?“

„He, he . . .“ je napravil Hudomlin skrivnosten obraz. „Direktor sem, kaj bi drugega. Kje? Še vedno tam, kjer sem bil. Zdaj bo vsega skupaj že trideset let.“

Potem sta šla na dva deci in se pogovorila, kakor se spodobi za stare prijatelje.

„Ne razumem,“ je rekel Krivokljun. „Oba sva bila direktorja in moram reči, da sem bil najmanj tako trdoživ kot ti, vendar . . . Mene so že pred nekaj leti spodnesli, ti pa, kot kaže, doživljaš svojo drugo pomlad.“

„Dragi moj, razumeti je treba duha časa . . .“

„? – ? – ?“

„Ali pa moraš biti toliko trmast, da „duh časa“ dvigne roke in se ti prilagodi.“

„Raje nehaj filozofirati in razloži, kako ti je uspelo. Dobro, jaz sem že odletel in ni vrnitve, vendar bi vseeno rad vedel, kje sem pravzaprav naredil napako.“

„V bistvu je bila tvoja tragedija,“ je dejal z velepomembnim obrazom tovariš Hudomlin, „ker si direktoroval v preveč ljudomilem kolektivu.“

„Ne imej me za norca! Kakšna ljudomilost! Oželi so me kot limono in vrgli v kanto za smeti.“

„Ne razumeš bistva stvari. Poznaš finto, da pred svojo hišo postaviš daleč viden napis pozor, hud pes! Saj ni pomembno, če psa res imaš, glavno je, da ljudje hitro odnesejo pete. No, v mojem primeru se je primerilo nekaj podobnega. Razširili so se glasovi, saj te menda ne zanima, kdo jih je razširil, da je moj kolektiv hud pes. Vsi nadobudni kadri se ga na daleč ogibajo in jaz imam mir – kar zadeva konkurenco na direktorskem stolu – kakor bi bil na oddihu v Gozd Martuljku!“

„Od kdaj lažeš še meni? Kakšen hud pes neki. Saj vsi vemo, da se pri tebi še kljuna ne sme odpreti, da o lajanju sploh ne govorim . . .“

Hudomlin je na to pripombo zmagoslavno zamahnil z roko: „Menda res malce počasneje misliš . . . Saj ni pomembno, če res imaš hudega psa . . . Prijatelj, tabla z napisom je važna! In potem se samo še zavališ v naslonjač in prisluškuješ, kako škripljejo možgani občinskim strukturam: Dobro, direktor je res dokaj neprebavljiv za sodobna samoupravna gibanja, vendar ima vsaj kolektiv na vajetih . . . Kolektiv pa, saj vemo, kaj vse pride hudemu psu na misli, če ga spustiš z verige . . . Daj, Krivokljun, menda ne boš rekel, da nisi sposoben dojeti taktičnih variant? Saj je vse zelo preprosto!“

kozerija

In Krivokljun je v resnici razumel . . .

„Samo,“ je še malce dvomil, „tale hud pes mi ne gre docela v račun. Saj vsi vemo, da si ti tisti hud pes in ne kolektiv . . .“

„He – he!“ je bil Hudomlinov komentar. „To je pa že docela druga zgodba, ki z bistvom stvari – torej z vprašanjem, komu se duh časa lahko prilagodi in komu ne – nima prav nobenega opravka.

TIG

Anica Čamernik: „S hrano sem zadovoljna. Tudi nad cenami se ne morem pritoževati. Za podobno malico bi v drugih podjetjih prav gotovo plačala skoraj trikrat toliko. Čaj in kava pa sta zastonj.“

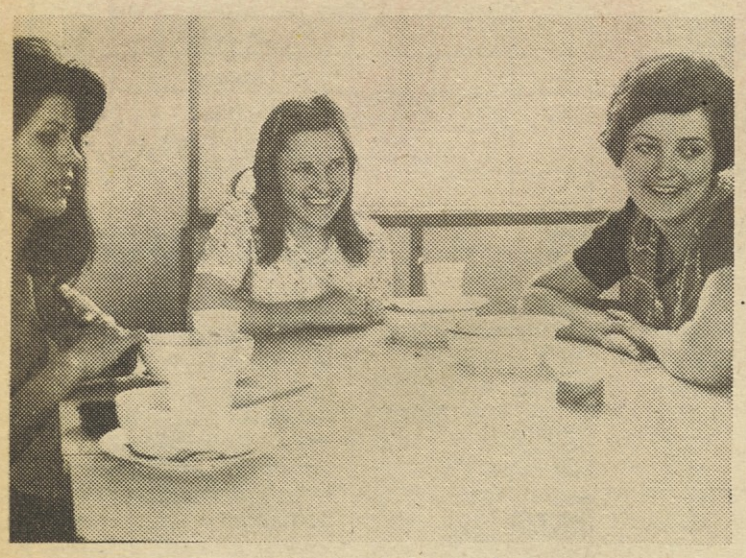

Radmila Despić je doma iz Šabca in je na Vrhniki zaposlena že eno leto (na fotografiji desno): „Zame je malica zelo dobra, tudi na kosilo hodim, večerjo pa si kuham sama. Prepričana sem, da si take malice oziroma kosila za isti denar ne bi mogla pripraviti doma.“

Lojze Partl je šef prodaje IUV Vrhnika: „Malice so zelo dobre. Res pa je, da imajo različni ljudje različne okuse. Sam sem zelo zadovoljen.“

INDUSTRIJA USNA VRHNIKA

V ZADOVOLJSTVO VSEH

Ena od določb družbenega dogovora o minimalnih standardih za življenjske in kulturne razmere pri zaposlovanju delavcev, ki so ga februarja letos podpisali Zveza sindikatov Slovenije Skupnost za zaposlovanje SR Slovenije, Gospodarska zbornica Slovenije in Izvršni svet skupščine SR Slovenije, določa med drugim pogoje, ki zagotavljajo prehrano delavcev. Družbenega dogovora oziroma oziroma samoupravnega sporazuma, ki ga prav sedaj podpisujejo temeljne organizacije združenega dela, se bodo morale držati s tem, da bodo zagotovile topli obrok za čas dela vsem delavcem, za tiste pa, ki ne živijo v kraju stalnega prebivališča, pa tudi druge obroke.

Obiskali smo Industrijo usnja na Vrhniki, da bi ugotovili, kako že zdaj izpolnjujejo določbe dogovora, kar zadeva organizirano prehrano. Lahko bi rekli: zaslužijo oceno odlično.

V obratu družbene prehrane IUV, ki so ga dogradili januarja lani, se hrani dobrih 95 odstotkov vseh zaposlenih. Iz kuhinje pa vozijo hrano tudi v TOZD v Ljubljano, in sicer 170 malic dnevno. Na Vrhniki razdelijo dnevno do 1.150 malic, in to za delavce, ki delajo v treh izmenah. V obratu družbene prehrane skuhajo tudi 150 kosil in 30 večerij, predvsem za tiste, ki nimajo svojega gospodinjstva oziroma so prišli iz drugih republik. Cene so več kot ugodne. Delavci odštejejo za malico, katere ekonomska cena je 10 do 15 dinarjev le 1,50 dinarja. Za kosilo z ekonomsko ceno do 25 dinarjev plačajo le 10 dinarjjv. Podobno je z večerjo. Razliko v ceni pokrivajo z sindikalno listo določenimi sredstvi za prehrano. Poudariti pa je treba, da razliko, to je amortizacijo in osebne dohodke zaposlenih v družbeni prehrani in morda še kaj, krije delovna organizacija. Cene prehrane so res da minimalne. Povedati je tudi treba, da vsi delavci dobijo na delovnem mestu brezplačno čaj in na izpostavljenih delovnih mestih tudi mleko.

V veliki večini so seveda delavci s prehrano zelo zadovoljni, so pa seveda tudi taki, za katere je preveč enolična. Jedilnik sestavljajo medicinska sestra in glavni kuhar na podlagi ankete, ki so jo izvedli med delavci. Anketa je potrdila da so okusi zaposlenih zelo različni, a prilagoditi se je treba večini. Iz praktičnih razlogov so se odločili, da bodo obroki enotni.

Malce grenak priokus daje morda le dejstvo, da toplo malico dobivajo delavci v prostorih nekdanje menze v stavbi podjetja, delavci uprave pa v sodobno urejenem obratu družbene prehrane onstran ceste. Kosilo in večerja pa je za vse v novih prostorih.

A. AGNIČ

Od pol devete do desete ure dopoldne je malica v IUV Vrhnika. Vrste so na videz dolge, vendar je razdeljevanje obrokov zelo hitro.

Malica še ni končana, toda Agata Malavašič že pripravlja kosilo za 150 stalnih abonentov.

Rudolf Zrinski je vodja obrata družbene pretrane in obenem vodja gostišča oziroma rekreacijskega centra na Ulovki: „Precej dela imamo in to tudi ponoči, saj za nočno izmeno skuhamo vsak dan več kot 100 malic.“

DE

Delavska enotnost, glasilo Zveze sindikatov Slovenije. Izdaja ČZP Delavska enotnost. List je bil ustanovljen 20. novembra 1942. leta. List urejajo: ANDREJ AGNIČ, VOJKO ČERNELČ (glavni urednik in direktor), SONJA GAŠPERŠIČ, MILAN GOVEKAR, MARJAN HORVAT, RAFAEL LINDIČ (tehnični urednik), BORIS RUGELJ, BOJAN SAMARIN (odgovorni urednik), JANEZ SEVER, IGO TRATNIK, ANDREJ ULAGA, IVO VIRNIK in JANEZ VOLJČ. Naslov uredništva in uprave: Ljubljana, Dalmatinova ulica 4, poštni predal 313/VI; naročninski oddelek tel.: 310-033, int. 278; uredništvo, tel.: 316-672, 323-554, 316-695 in 310-033; komercijala: Ljubljana, Tavčarjeva 5, tel.: 312-691. Račun pri SDK Ljubljana, št. 50100-601-11807, devizni račun pri Ljubljanski banki št. 501-620-7-121100. Posamezna številka stane 3,00 din, letna naročnina je 150,00 din. Rokopisov ne vračamo. Poštnina plačana v gotovini. Tiska »Ljudska pravica,« Ljubljana.